

ჯონ სტაინბეკი

თაგვებსა და ადამიანებზე

ინგლისურიდან თარგმნა გვანცა ჯობაჯამ

1 * * *

მდინარე სალინასი სოლედადის სამხრეთით რამდენიმე მილში, ბორცვისპირა სანაპიროსთან ეშვება და შემდეგ უკიდევანოდ ღრმა და მწვანით მოსილი მიედინება. წყალი თბილია, რადგან ვიდრე ვიწრო აუზში მოექცეოდა, დიდხანს მოლივლივებდა ყვითელ ქვიშაზე თაკარა მზის ქვეშ. მდინარის ერთ მხარეს ოქროსფერი სივრცე იშლება, რომელიც გაბილანის ძლევაშემოსილი, კლდოვანი მთების წინაშეა აღმართული, ხეობის მეორე მხარეს კი წყალი დასერილია ხეებით – ტირიფებით, რომლებიც გაზაფხულზე ქორფა სიმწვანით იმოსებიან და ზამთრის წყალდიდობებს მოყოლილ ნაფოტებს ქვედა ტოტების ფოთლებქვეშ ინახავენ, – და ნეკერჩხლებით, თეთრხალებიანი, გადაზნექილი მსხვილი და წვრილი ტოტებით მდინარის კალაპოტს თაღვივით რომ გადახურვიან. ქვიშის სანაპიროზე ხეებქვეშ ისე უხვად ყრია ხმელი ფოთლები, რომ ხვლიკიც ვერ გაირბენს უხმაუროდ. საღამოობით კურდღლები ბუჩქებიდან სილაზე გამოდიან, ღამღამობით კი სანაპიროს ვრცელი, ნესტიანი მიდამო მოფენილია ენოტების ნაკვალევით, შუადამით წყლის დასალევად რანჩოებიდან გამოსული ძაღლების თათებისა და ირემთა ორად გაპობილი ჩლიქების ანაბეჭდებით.

ტირიფებსა და ნეკერჩხლებს შორის ბილიკი გათელილი აქვთ რანჩოებიდან ღრმა მდინარეში საცურაოდ ჩამოსულ ბიჭებს და დატკეპნილი – მაწანწალებს, საღამოობით გზატკეცილიდან რომ გადმოუხვევენ ხოლმე დადლილები მდინარის პირას ღამის გასათევად. გიგანტური ნეკერჩხლის ჰორიზონტალურად გადმოწოლილი მსხვილი ტოტის წინ ნაცრის დიდი გროვაა, რომელიც ამ ადგილას ხშირად გაჩაღებულ კოცონზე მიუთითებს. მსხვილი ტოტი კი, რომელიც უამრავი ადამიანის

მოსასვენებელი ადგილი გამხდარა, ამდენი ჯდომისგან უკვე გამოფიტულა და გალუულა.

ცხელი ღღის შემდეგ, სადამოხანს სუსტმა ნიაჴმა ფოთლები ააშრიალა. ჩრდილი ნელ-ნელა მთის მწვერვალებსაც გადაეფარა. სილიან სანაპიროზე კურდღლები პატარა, ნაცრისფერი გამოქანდაკებული ქვებივით ჩამოსხდნენ. მალე შარაგზის მხრიდან ფეხის ხმა მოისმა – ვიღაც ნეკერჩხლის გამხმარ ფოთლებს შორის მოაბიჯებდა. კურდღლებმა უჩუმრად თავშესაფრებს მიაშურეს. თავმომწონე ყანჩა ჰაერში შეფრთხილდა და მძიმედ დაემჴა მდინარისკენ. სულ ერთი წამით ირგვლივ სიჩუმემ დაისადგურა, შემდეგ კი ბილიკზე ორი კაცი გამოჩნდა, რომლებიც მწვანე გუბურასთან, მდელოზე გამოვიდნენ.

ბილიკს ერთმანეთის მიყოლებით მოუყვებოდნენ და გაშლილ მდელოზეც კი ის ერთი მეორის უკან იდგა. ორივეს ტილოს შარვლები და თითბრისღილებიანი ქურთუკები ეცვათ, შავი, უფორმო შლაპები ეხურათ და მხარზე მჭიდროდ დახვეული პლედეები ჰქონდათ მოგდებული. წინ მომავალი კაცი პატარა და სწრაფი იყო, მუქი ფერის სახე, მოუსვენარი თვალები და მკაცრი, ძლიერი ნაკვთები ჰქონდა. მისი სხეულის თითოეული ნაწილი გამომსახველობითი იყო: პატარა, ძლიერი ხელები, მოხდენილი მკლავები, თხელი და სწორი ცხვირი. მის უკან კი გოლიათივით კაცი მოაბიჯებდა, ბრტყელი სახით, დიდი, უღიმღამო თვალებით, განიერი, ჩამოშვებული მხრებით. მოდიოდა მძიმედ, ფეხებს ოდნავ მოათრევდა, ზუსტად ისე,

როგორც დათვი – თავის თათებს. სიარულის დროს ხელებს არ ამოძრავებდა, უსარგებლოდ ჰქონდა ჩამოყრილი.

წინ მომავალი მამაკაცი ისე მოულოდნელად შედგა მდელოზე, რომ უკანმომყოლი ლამის დაეჯახა. პირველმა შლაპა მოიხადა და საჩვენებელი თითით ქუდის შიდა მხარეს ტყავის ლენტს ოფლის წვეთები მოაშორა. მისმა გოლიათმა თანამგზავრმა პლედეები ძირს დაყარა, დაემხო და პირდაპირ მწვანე გუბურაში დაეწაფა წყალს. სვამდა ხარბად, დიდი ყლუპებით და ცხენივით ფრუტუნებდა. პატარა კაცს მოუსვენრობა დაეტყო და ზურგიდან მიუახლოვდა.

– ლენი, – უთხრა მკვახედ, – ლენი, თუ ღმერთი გწამს, ამდენს ნუ სვამ.
– ლენი კი გუბურაში ცხენივით ფრუტუნს განაგრძობდა. პატარა კაცი გადაიხარა და მხრებით მოზიდა.

– ლენი, წუხანდელივით ავად გახდები.

ლენი ჯერ შლაპიანად წყალში ჩაყურყუმელავდა, შემდეგ ნაპირზე ჩამოჯდა, წყლის წვეთები შლაპიდან ლურჯ ქურთუკსა და მთელს ზურგზე წურწურით ჩამოსდიოდა.

– კარგია, – თქვა მან, – შენც დალიე, ჯორჯ, ბევრი დალიე, – გაუღიმა ბედნიერად.

ჯორჯმა დახვეული პლედის მოიხსნა და ფრთხილად დადო მიწაზე.

– ეს წყალი რაღაც სუფთას არ ჰგავს, ძალიან ქაფიანია.

ლენიმ თავისი ტორი წყალში ჩაჰყო და თითები ისე აათამაშა, რომ წყალი აქაფდა, შემდეგ წრეები გაფართოვდა, გუბურის მეორე მხარისკენ იქცია პირი და შემდეგ უკან შემობრუნდა. ლენი თვალმოუშორებლად უყურებდა:

– ნახე, ჯორჯ, ნახე, რა გავაკეთე.

ჯორჯმა გუბურასთან ჩაიჩოქა და პეშვით სწრაფად დალია წყალი.

– გემოს არა უშავს, – აღიარა მან, – თუმცა, არ მგონია გამდინარე იყოს. ლენი, არ უნდა დალიო წყალი, თუ ის გამდინარე არ არის. აბა, შენ თუ მოგწყურდა, ჭუჭყიანი სანიაღვრედანაც დალეე. – ერთი მუჭა წყალი სახეში შეისხა და ნიკაპქვეშ ყელი და კისერი ხელით ჩამოიბანა. შემდეგ ისევ დაიხურა შლაპა, წყლისგან მოშორებით ჩამოჯდა, ფეხები მოიკეცა და ხელები შემოაჭლო. ლენიმ, რომელიც თვალს არ ამორებდა, ზედმიწევნით გაიმეორა იგივე: წყლისგან მოშორებით ჩამოჯდა, ფეხები მოიკეცა, ხელები შემოაჭლო და

ისევ ჯორჯს შეხედა, რომ დარწმუნებულყოფილად, ყველაფერი სწორად გააკეთა თუ არა, და ამის შემდეგ შლაპა თვალეებზე ოდნავ ჩამოიფხატა, ზუსტად ისე, ჯორჯივით.

ჯორჯი გულმოსული მისჩერებოდა მდინარეს. მცხუნვარე მზეზე თვალის უპეები სულ მთლად დასწითლებოდა. გაბრაზებით წამოიძახა:

– იმ ნაძირალა ავტობუსის მძღოლს ყველაფერი რომ არ აერია, პირდაპირ რანჩოსთან მივიდოდით. თქვა, ორ ნაბიჯშია გზატკეცილიდან,

სულ რაღაც ორ ნაბიჯშიო. ღმერთმა დასწყევლოს, მაგისი ორი ნაბიჯი კაი ოთხი მილი გამოვიდა. უბრალოდ არ უნდოდა რანჩოს კართან გაჩერება, ეგ იყო მიზეზი. წარმოგიდგენიათ, ავტობუსის გაჩერებაც კი ეუხარება. ალბათ ერჩინა სოლედადში საერთოდ არ გაჩერებულიყო. ჩამოგვყარა ავტობუსიდან და გვეუბნება, გზატკეცილიდან ორ ნაბიჯშიაო. ალბათ ოთხ მილზე მეტიც გავიარეთ უკვე. თან ამ ჯოჯოხეთურ სიცხეში.

– ჯორჯ. – მოკრძალებით შეხედა ლენიმ.

– ჰო, რა გინდა?

– სად მივდივართ, ჯორჯ?

მომცრო კაცმა ნერვულად კიდეც უფრო ჩამოიფხატა შლაპა თვალებზე და ლენის მკვახედ მიუგო:

– ისევ დაგავიწყდა, არა? ისევ თავიდან უნდა აგისხნა, ხო? ღმერთო ჩემო, შეშლილი ნაძირალა ხარ!

– დამავიწყდა, – ჩუმად თქვა ლენიმ, – ვცდილობდი, არ დამვიწყებოდა, ღმერთია მოწამე, ვცდილობდი, ჯორჯ.

– კარგი, კარგი, გეტყვი კიდეც ერთხელ. მე ხომ მაინც სხვა საქმე არ მაქვს, მთელ დროს იმაში ვხარჯავ, რომ შენ რაღაცებს გეუბნები, შენ გავიწყდება და მე ისევ თავიდან გეუბნები.

– ძალიან ვეცადე, – უპასუხა ლენიმ, – მაგრამ არაფერი გამოვიდა. სამაგიეროდ, კურდღლებზე მახსოვს, ჯორჯ.

– ჯანდაბამდე გზა ჰქონიათ მაგ კურდღლებს. ერთადერთი, რაც არ გავიწყდება, ეგ კურდღლებია. კარგი! ახლა კარგად მომისმინე და ამჯერად უნდა დაიმახსოვრო, თუ გინდა ხიფათს არ გადავეყაროთ. გახსოვს, ჰოვარდ სტრიტზე როგორ ვისხედით იმ ხვრელთან და შავ დაფას ვუყურებდით?

ლენის სახეზე კმაყოფილების ღიმილი დააჩნდა.

– რა თქმა უნდა, ჯორჯ, მახსოვს... მაგრამ... რას ვაკეთებდით? მახსოვს, წინ ვიღაც გოგონები დადიოდნენ და შენ თქვი... შენ თქვი...

– ჭირსაც წაუღია, მე რა ვთქვი. გახსოვს, მარეის და რედის ოფისში რომ მივედით და მათ სამუშაო ბარათები და ავტობუსის ბილეთები რომ მოგვცეს?

– რა თქმა უნდა, ჯორჯ. ახლა გამახსენდა, – თქვა ლენიმ, სწრაფად ჩაიყო ორივე ხელი ჯიბეებში და ფრთხილად უპასუხა, – ჯორჯ... ჩემი ბართი აღარ მაქვს. მგონი დავკარგე, – და უიმედოდ დახარა თვალები.

– არც არასდროს გქონია, რეგვენო. ორივე მე შევინახე. როგორ გგონია, შენ ჩაგაბარებდი?

ლენიმ შვებით ამოისუნთქა და გაიღიმა.

– მე... მეგონა ჯიბეში შევინახე.

და ისევ ჯიბეში ჩაიყო ხელი.

ჯორჯმა ეჭვით შეხედა.

– ჯიბეში რა გაქვს?

– არაფერი, ჯორჯ, – იეშმაკა ლენიმ.

– ვიცი, რომ ჯიბეში აღარ გაქვს, იმიტომ რომ ახლა ხელში მაღავ. რა გიჭირავს ხელში?

– არაფერი, ჯორჯ, არ გატყუებ.

– მაჩვენე, რა გაქვს.

ლენიმ მუმტი უკან გაწია.

– ეს უბრალოდ თაგვია, ჯორჯ.

– თაგვი? ცოცხალი თაგვი?

– უჰ, მკვდარი თაგვია, ჯორჯ. მე არ მომიკლავს. მართლა! ვიპოვე, მკვდარი ვიპოვე.

– მომეცი! – უთხრა ჯორჯმა.

– გთხოვ, ჯორჯ, არ წამართვა.

– მომეცი!

ლენის ხელი ნელ-ნელა დამორჩილდა. ჯორჯმა გამოართვა თაგვი და გუბურის მეორე მხარეს, ბუჩქებში მოისროლა.

– რა ჯანდაბად გინდა მკვდარი თაგვი?

– რომ მოვდიოდით, ცერა თითით ვეფერებოდი, – მიუგო ლენიმ.

– როცა ჩემთან ერთად ხარ, ამის გაკეთება არ გაბედო. ახლა განსოვს, სად მივდივართ?

ლენი შეკრთა და დაბნეულობისგან თავი მუხლებში ჩარგო.

– დამავიწყდა.

– ღმერთო მაღალო! – თქვა ჯორჯმა მორჩილად, – მოკლედ, ჩვენ უნდა ვიმუშაოთ რანჩოში, როგორც იქ, ჩრდილოეთში.

– ჩრდილოეთში?

– უილში.

– აჰ, კი, უილში, მახსოვს.

– რანჩო, სადაც ახლა მივდივართ, აი, იქ არის, მეოთხედ მილში აქედან. იქ უნდა მივიდეთ და ბოსი ვნახოთ. ახლა მისმინე, მე სამუშაო ბარათებს მივცემ, მაგრამ შენ ხმა არ უნდა ამოიღო. უბრალოდ ხმაგაკმენდილი იდექი. თუ შეგატყო, როგორი შეშლილი ნაძირალა ხარ, სამსახურს ვერ ველირსებით. მაგრამ სანამ შენს ხმას გაიგონებდეს, იქამდე თუ მუშაობაში გაგიცნო, მაშინ თავი ქუდში გვაქვს. გაიგე?

– აბა რა, ჯორჯ, გავიგე.

– კარგი, ანუ ბოსთან რომ მივალთ, შენ რას გააკეთებ?

– მე... მე, – ლენი დაფიქრდა. ფიქრისგან სახე დაებერა, – მე... არაფერს ვიტყვი. უბრალოდ ვიდგები.

– კარგი ბიჭი ხარ. ყოჩაღ. ორ-სამჯერ გაიმეორე, რომ არ დაგავიწყდეს.

ლენი ჩუმად თავისთვის იმეორებდა:

– ხმა არ უნდა ამოვიღო... ხმა არ უნდა ამოვიღო... ხმა არ უნდა ამოვიღო.

– კარგი, – უთხრა ჯორჯმა, – და რაც უილში გააკეთე, ეგეთ ცუდ რამეს აღარ მოიმოქმედებ.

ლენი საგონებელში ჩავარდა.

– რაც უილში გავაკეთე?

– აჰ, ეგვე დაგავიწყდა? კარგი, მაშინ არ გაგახსენებ, თორემ ისევ გაიმეორებ.

ლენის თითქოს გონება გაეხსნა:

– უილიდან გამოგვყარეს, – წამორომა საზეიმოდ.

– გამოგვყარეს, როგორ არა, – მიახალა ჯორჯმა გაბრაზებით, – გამოვიქცეით. გვეძებდნენ, მაგრამ ვერ დაგვიჭირეს.

ლენიმ მხიარულად ჩაიხიბხიბა.

– ხედავ, არ დამვიწყებია.

ჯორჯი ქვიშაზე წამოწვა და თავქვემ ხელები ამოიღო, ლენიმაც იგივე გაიმეორა. შემდეგ თავი წამოწია, რომ დარწმუნებულიყო, ყველაფერი ზუსტად გააკეთა თუ არა.

– ღმერთო, ლენი, შენგან მხოლოდ უსიამოვნებებს უნდა ველოდო, – უთხრა ჯორჯმა, – რა ადვილად გავიტანდი თავს, კუდზე რომ არ მყავდე გამობმული. იოლად ვიცხოვრებდი და იქნებ მეგობარი გოგოც მყოლოდა.

ლენი სულ ერთი წუთით უხმოდ იწვა, შემდეგ კი იმედისმომცემად უპასუხა:

– რანჩოში უნდა ვიმუშავოთ, ჯორჯ.

– კარგი. როგორც იქნა, დაიმახსოვრე. მაგრამ დამეს აქ გავათევთ, ასე მინდა.

ღლე სწრაფად იწურებოდა. ხეობა ბინდში ჩაიძირა. მხოლოდ გაბილანის მთების წვერები გაენათებინა მზეს. გუბურის გასწვრივ წყლის გველი გასრიალდა, თავი პატარა პერიოსკოპივით წამოემართა. ლერწმები მღელვარე მდინარებით ირწეოდნენ. სადღაც შორს, გზატკეცილთან კაცის ხმა გაისმა, რომელსაც მეორე გამოეპასუხა. ნეკერჩხლის ტოტები ნიაჰმა ოდნავ შეარხია და იქვე მიყუჩდა.

– ჯორჯ, რატომ არ მივდივართ რანჩოში სავანში? იქ ხომ გვავანშმებენ?

ჯორჯი მეორე მხარეს გადაბრუნდა.

– შენი საქმე არ არის. მე აქ მომწონს. მუშაობას ხვალ დავიწყებთ. დავინახე, სალენი მანქანა მიჰყავდათ რანჩოში. ეს ნიშნავს, რომ ქერი ტომრებში უნდა ჩავყაროთ და დავიქანცოთ. ამაღამ კი მე აქ წოლა და ცაში ყურება მინდა. მომწონს.

ლენი ფეხზე წამოდგა და ჯორჯს დახედა:

– არ ვივანშმებთ?

– რა თქმა უნდა, ვივანშმებთ, თუ შენ ტირიფის გამხმარ ტოტებს მოაგროვებ. ფუთაში სამი ქილა ლობიო მაქვს. ცეცხლი გააჩადე. ტოტებს რომ მოაგროვებ, ასანთს მოგცემ. ლობიოს გავაცხელებთ და ვივანშმებთ.

– ლობიო კეტჩუპით მიყვარს, – თქვა ლენიმ.

– კეტჩუპი არ გვაქვს. ასე რომ, წადი, შემა მოაგროვე. დროზე გაინძერი, თორემ მალე დაღამდება.

ლენი მოუქნელად წამოდგა და ბუჩქებში გაუჩინარდა. ჯორჯი იწვა და არხეინად უსტვენდა. ქვევით, მდინარესთან, იმ მხარეს, საითაც ლენი წავიდა, წყლის დგაფუნის ხმა გაისმა. ჯორჯმა სტვენა შეწყვიტა და მიაყურადა.

– საბრალო, უტვინო, – ჩაილაპარაკა და სტვენა განაგრძო.

მალე ლენი ბუჩქებიდან გამოძვრა. ხელში ერთადერთი ტოტი ეჭირა. ჯორჯი წამოჯდა.

– კარგი, – მიუგო უხეშად, – მომეცი თავი!

– რომელი თავი, ჯორჯ. თავი არ მაქვს. – ლენიმ ოსტატურად გაითამაშა საკუთარი უცოდველობა.

ჯორჯმა ხელი გაუწოდა.

– მიდი, მიდი, მომეცი. ხომ იცი, ვერ მომატყუებ.

ლენი უარობდა, უკან დაიხია და სასოწარკვეთილმა ბუჩქებს გახედა, თითქოს გაქცევას ლამობდა. ჯორჯმა ცივად უპასუხა:

– მომცემ თავს თუ გცემო?

– რა უნდა მოგცე, ჯორჯ?

– ეშმაკმა დასწყევლოს, კარგად იცი, რაც. აი, ის თავი.

ლენიმ უხალისოდ ჩაიყო ჯიბეში ხელი. ხმა ოღნავ გაეზარა: – არ მესმის, რატომ არ შეიძლება მყავდეს. არავისი არაა ეს თავი. არ მომიპარავს. გზაზე ვიპოვე.

ჯორჯს კვლავაც მედიდურად ჰქონდა ხელი გაწვდილი. ნელა, ფოქსტერიერივით, რომელსაც არ სურს თავის პატრონს ბურთი დაუბრუნოს, ლენი მიუახლოვდა, უკან დაიხია და შემდეგ ისევ მიუახლოვდა. ჯორჯმა თითები გაატკაცუნა და ლენიმაც მორჩილად ჩაუღლო თავი ხელში.

– მისთვის ცუდი არაფერი გამიკეთებია, ჯორჯ, მხოლოდ ვეფერებოდი.

ჯორჯი წამოდგა და რაც შეეძლო შორს, ჩაბნელებულ ბუჩქებში მოისროლა თავი, შემდეგ გუბურასთან მივიდა და ხელები დაიბანა.

– მე შეშლილო უტვინო, გგონია ვერ ვხედავ, რომ ფეხები სველი გაქვს, და ეს იმიტომ რომ მდინარეში შეხვედი მის მოსაძებნად?

ჯორჯს ლენის სლუკუნი მოესმა და მიტრიალდა.

– პატარა ბავშვივით ღნავის! ღმერთო ჩემო! ამხელა კაცი და შენნაირი.

ლენის ტუჩი აუთრთოლდა და თვალები ცრემლით აევსო.

– აჰ, ლენი, – ჯორჯმა ხელი მხარზე დაადო, – თავი შენთვის ავი განზრახვით არ წამირთმევია. ის ხომ დიდი ხნის წინ მოკვდა და ისიც იმიტომ რომ ხელში ჭერისგან სულ მთლად დააღეწე ყველაფერი. არა უშავს, სხვა თავს იპოვი, ცოცხალს და მოგცემ უფლებას, რომ ცოტა ხანს გყავდეს.

ლენი ძირს დაჯდა და დამწუხრებულმა თავი ჩაქინდრა.

– აქ თავგებს ვერ ვიპოვი. მახსოვს, ერთი ქალი იჭერდა და მოჰყავდა ჩემთვის თავგები. მაგრამ ის ხომ აქ არ არის.

ჯორჯმა ჩაიცინა.

– ერთი ქალი? და ისიც კი არ გახსოვს, ის ქალი ვინ იყო? ის შენი დეილა კლარა იყო. და მანაც შეწყვიტა შენთვის თავგების მოყვანა, რადგან ყველა დახოცე.

ლენიმ სევდიანად ახედა.

– ისინი ისეთი პატარები იყვნენ, – თქვა თავის დასაცავად, – მე ვეფერებოდი, ისინი კი თითებზე მკბენდნენ, მე თავზე ვჩქმეტდი და ისინი კვდებოდნენ – იმიტომ რომ პატარები იყვნენ. ნეტავ კურდღლები გყავდეს, ჯორჯ, ისინი ხომ პატარები არ არიან.

– ჯანდაბას კურდღლები. შენთვის არ შეიძლება ცოცხალი თავგების მოცემა. დეილა კლარამ რეზინის თავი მოგიტანა, მაგრამ რეზინის არ ისურვე.

– მისი მოფერება არ მომწონს, – უთხრა ლენიმ.

მთის მწვერვალებიდან დაისის აღმური ავარდა და ხეობაში ბინდი ჩამოწვა, ნახევრად ჩაბნელდა ტირიფები და ნეკერჩხლებიც. დიდი კობრი გუბურის ზედაპირზე ამოცურდა, ჰაერი ჩაისუნთქა და ისევ ჩაბნელებულ წყალში გაუჩინარდა, ზედაპირზე კი წყლის წრეები დატოვა. ფოთ-

ლები ისევ აშრიალდა, ტირიფიდან თეთრი ბუმბული ჩამოფარფატდა და წყლის ზედაპირზე დაეცა.

– შეშას მოიტან, ბოლოს და ბოლოს? – მოსთხოვა ჯორჯმა, – აი, იმ ნეკერჩხლის უკან უამრავი ტოტია, წყალდიდობას მოყოლილი. სწრაფად, მოიტანე.

ლენი ხესთან მივიდა და გამხმარი ტოტები და ფოთლები წამოკრიფა, ძველი ნაცრის გროვაზე დაყარა და რამდენჯერმე მიბრუნდა უკან, ახალი და ახალი წყება რომ წამოედო. უკვე სრულად დაღამებულიყო. წყალზე ხმაურით გადაფრთხილდა მტრედი. ჯორჯი ტოტების გროვასთან მივიდა და გამხმარ ფოთლებს ცეცხლი წაუკიდა. ალი ტოტებს მოედო. ჯორჯმა ფუთა გახსნა და სამი ქილა ლობიო ამოიღო. ქილები ცეცხლთან ახლოს დადგა, მაგრამ ისე, ალი რომ არ მოსდებოდა.

– ეს ლობიო ოთხ კაცსაც კი დაანაყრებს, – თქვა მან.

ლენი კოცონის მეორე მხარეს იდგა და შეჰყურებდა. ჯიუტად გაიმეორა:

– მე ლობიო კეტჩუპით მიყვარს.

– კეტჩუპი არ გვაქვს, – ჯორჯმა წონასწორობა დაკარგა, – ყოველთვის ის გინდა, რაც არ გვაქვს. დემერთო, მარტო რომ ვიყო, რა იოლად ვიცხოვრებდი. ვიშოვიდი სამსახურს და ვიმუშავებდი, საზრუნავი არ მექნებოდა. არანაირი უსიამოვნება. თვის ბოლოს ავიღებდი ჩემს კუთვნილ ორმოცდაათ დოლარს, წავიდოდი ქალაქში და რაც მინდა, იმას ვიყიდდი. ღამეს გოგონებთან ერთად გავატარებდი. შეჭამდი, სადაც მომესურვებოდა, სასტუმროში ან საღამე სხვაგან, რაც მომინდებოდა, იმას შეუუკვეთავდი, თვიდან თვემდე ავიღებდი მთელ გაღონ ვისკის და ვითამაშებდი კარტს ან ბილიარდს.

ლენი დაიხარა და გაბრაზებულ ჯორჯს ცეცხლსზემოდან გადმოხედა. შიშისგან სახე დაებრიცა.

– და რა შემრჩა? – გააფთრებით აგრძელებდა ჯორჯი, – შენ! შენ, რომელიც ვერც ერთ სამსახურს ვერ ინარჩუნებ და მეც მაკარგვინებ ყველა სამსახურს, რომელსაც ვმოულობ. ამიტომ დავხეტილობ

მთელს ქვეყანაში და, ეს კიდევ არაფერი: ყოველთვის უსიამოვნებებში ეხვევი. სულ რაღაცას აფუჭებ და შენი დაცვა მიწევს.

მისი ხმა ნელ-ნელა ყვირილში გადაიზარდა.

– შეშლილი ძაღლიშვილი ხარ. შენ გამო, სულ ნემსებზე ვზივარ.

და გამოაჯავრა ლენის, ისე, როგორც ამას პატარა გოგონები აკეთებენ:

– უბრალოდ მინდოდა იმ გოგოს კაბას შევხებოდი – ისე მოვფერებოდი, როგორც თაგვებს. – სად ჯანდაბიდან უნდა სცოდნოდა, რომ მხოლოდ მის კაბაზე შენება გინდოდა? გაქცევას ცდილობდა, შენ კიდე თავი ვივით ჩაიჭირე. იყვირა და მერე მთელი დღე სარწყავ არხში დამალულემა გავატარეთ, ამ დროს კი ყველა ჩვენ გვეძებდა. როცა დაღამდა, გამოვიპარეთ და ქვეყნის დატოვება მოგვიწია. ყოველ ჯერზე ერთი და იგივე, ყოველ ჯერზე. ნეტავ შემეძლოს გალიაში ჩაგსვა მილიონ თავთან ერთად, კარგ დროს გაატარებდი.

ჯორჯს სიბრაზე უეცრად გაუქრა, ცეცხლს მიღმა ლენის დატანჯულ სახეს გახედა და დარცხვენილმა მზერა ცეცხლის ალზე გადაიტანა.

უკუნი სიბნელე ჩამოწვა. მხოლოდ კოცონი ანათებდა ხის ღეროებსა და მოკაკულ ტოტებს. ლენი ფორთხვით გაჩოჩდა კოცონის ირგვლივ, სანამ ჯორჯის გვერდზე არ აღმოჩნდა. საკუთარ ქუსლებზე

ჩამოჯდა. ჯორჯმა ლობიოს ქილებს მხარი უცვალა და მეორე მხრიდან მიუფიცხა კოცონს. თითქოს ლენის ვერც კი ამჩნევდა.

– ჯორჯ, – თქვა ლენიმ ძალიან ჩუმად.

პასუხი არ იყო.

– ჯორჯ!

– რა გინდა?

– გავიხუმრე, ჯორჯ, არ მინდა კეტჩუპი. აგერ, ჩემ წინაც რომ იდოს, მაინც არ შევჭამდი.

– მაგრამ ხომ გიყვარს?

– მაინც არ მინდა, ჯორჯ. შენ მოგცემდი და მე არ მივეკარებოდი.

ჯორჯი ისევ დაღვრემილი შეჰყურებდა ცეცხლს.

– იმაზე რომ დავფიქრდე, რა ბედნიერად შეიძლება ვიცხოვრო უშენოდ, შეიძლება ჭკუიდან შევიშალო. შენთან ერთად კი ერთი წუთი არ მაქვს მოსვენება.

ლენი კვლავაც ფეხმორთხმული მიშტერებოდა უკუნეთს მდინარის გასწვრივ.

– ჯორჯ, თუ გინდა, წავალ და დაგტოვებ.

– სად ჯანდაბაში უნდა წახვიდე?

– აი, იმ მთებში წავალ და გამოქვაბულს ვიპოვი.

– ჰო? და რას შეჭამ? იმისთვისაც კი არ გყოფნის ტვინი, რომ საჭმელი იშოვო.

– რამეს ვიპოვი, ჯორჯ. მე ხომ არ მჭირდება გემრიელი საჭმელი კეტჩუპით. მზის ქვეშ დავწვები და არავინ მომეკარება. ვიპოვი თაგვს და დავიტოვებ. არავინ წამართმევს.

ჯორჯმა გამომცდელად შეხედა.

– გეწყინა, ჰო?

– თუ არ გჭირდება, წავალ მთაში და გამოქვაბულს ვიპოვი. ახლავე შემიძლია წავიდე.

– არა... ლენი, უბრალოდ გავიხუმრე. რა თქმა უნდა, მინდა, რომ ჩემთან დარჩე. მთელი უბედურება ისაა, რომ შენ ყოველთვის კლავ ამ თაგვებს, – ჩაფიქრდა, – იცი რა, როგორც კი მეყოლება, ლეკვს გაჩუქებ. იქნებ ის მაინც არ მოგიკვდეს. ლეკვი თაგვზე უკეთესია. უფრო კარგადაც მოეფერები.

მაგრამ ლენიმ მაშინვე იგრძნო უპირატესობა და ამ ანკესზე არ წამოეგო.

– თუ არ გჭირდება, უბრალოდ მითხარი და მაშინვე წავალ აი, იმ მთებში და მარტო ვიცხოვრებ. თაგვსაც არავინ წამართმევს.

– მინდა, რომ ჩემთან დარჩე, ლენი, – მიუგო ჯორჯმა, – ღმერთო ჩემო, მარტო რომ დაგტოვო, ვინმეს კოიოტი ეგონები და გესვრის. არა, არა, დარჩი. შენს გარდაცვლილ დეიდა კლარას ძალიან ეწყინებოდა, რომ გაეგო, გაიქცაო.

ლენიმ მარჯვედ მოუჭრა:

– მომიყევი... როგორც მაშინ...

– რა მოგიყვებ?

– კურდღლებზე.

– ტვინს ნუ მირევ, – უკმენად უპასუხა ჯორჯმა.

– ჯორჯ, მომიყევი. გთხოვ, ჯორჯ, როგორც მაშინ! – შეხვეწა ლენი.

– მოგეწონა, ხო? კარგი, მოგიყვები და მერე ვივანშმით...

ჯორჯს ხმა გაუთბა. სიტყვებს ისე რიტმულად წარმოთქვამდა, ჩანდა, პირველად არ ჰყვებოდა ამას.

– ჩვენნაირი ბიჭები, რანჩოში რომ ცხოვრობენ, მსოფლიოში ყველაზე მარტოსული ბიჭები არიან. არ ჰყავთ ოჯახი. არ აქვთ სახლი. მივლენ რანჩოში, ცოტას გამოიმუშავებენ და გავარდებიან ქალაქში ამ ფულის გასაფლანგად. მერე უცებ მოიხედავ და, ახლა სხვა რანჩოს მიადგებიან. ეგეთები მომავლისგან არაფერს ელიან.

ლენი თითქოს ყველა სიტყვას ისრუტავდა.

– სწორია, სწორია. ახლა ჩვენზე მოყევი.

– მაგრამ ჩვენ მათ სავსებით არ ვგავართ, – განაგრძობდა ჯორჯი, – ჩვენ მომავალი გვაქვს. მე და შენ გვყავს ვიღაც, ვისაც დაველაპარაკებით, ვისზეც ვიზრუნებთ. ჩვენ არაფერში გვჭირდება ბარში ჯდომა და ვისკის წრუპვა მხოლოდ იმიტომ რომ სხვაგან წასასვლელი არ გვაქვს. ნებისმიერი მათგანი შეიძლება ციხეში მოხვდეს და იქვე გაიხრწნას. მათ გამო თითქოს არავინ გაანძრევს. აი, ჩვენი საქმე კი სხვაგვარაა.

– ჩვენ სხვა ვართ, – გადაწყვიტა ლენიმ, – რატომ? იმიტომ... იმიტომ რომ მე შენ მყავხარ და შენ – მე. აი, ამიტომაც, – ბედნიერმა გაიღიმა, – თქვი, ჯორჯ, თქვი.

– მაგრამ შენ ხომ ზეპირად იცი. შეგიძლია თავადაც მოჰყვე.

– არა, არა. ხომ შეიძლება რამე დამავიწყდეს. მოყევი, როგორ იყო.

– კარგი. ერთ დღესაც ფულს შევავროვებთ და პატარა სახლს ვიყიდით. რამდენიმე აკრი მიწა გვექნება, ძროხები, ღორები და...

– ვიცხოვრებთ და შევჭამთ ამ მიწის დოვლათს!¹ – წამოიყვირა ლენიმ, – გვეყოლება კურდღლები. მოყევი, ჯორჯ, მოყევი ჩვენს ბაღზე და

¹ დაბადება, 45:18.

კურდღლებზე გალიებში, ზამთრის წვიმებზე, თბილ ღუმელსა და რძეზე, რომელსაც ძლივს მოვხდით სქელ ნაღებს, მოყევი ამ ყველაფერზე.

– შენ თვითონ რატომ არ ჰყვები? ისედაც ყველაფერი იცი.

– არა... შენ მოყევი. მე ისე კარგად არ გამომდის... მოყევი, ჯორჯ, იმაზე, კურდღლებს როგორ ვაჭმევ.

– მოკლედ, – თქვა ჯორჯმა, – გვექნება დიდი ბოსტანი, საკურდღლე და გვეყოლება წიწილები. და ზამთარში რომ გაწვიმდება, მივაფურთხებთ ჩვენს საქმეს, ღუმელს ავაგიზგიზებთ, შემოვუსხდებით და ყურს მივუგდებთ, როგორ ეცემა წვიმის წვეთები სახურავზე... სისულელეა! არაფერია მოსაყოლი.

ჯიბის დანა ამოიღო. ერთ-ერთ ქილას დანით თავსახური მოხადა და ლენის გაუწოდა. შემდეგ მეორეს მოხადა სახურავი. გულის ჯიბიდან ორი კოვზი ამოიღო და ერთი ლენის მისცა.

ისხდნენ ცეცხლის პირას, პირს ლობიოთი ივსებდნენ და ღონივრად ღეჭავდნენ. ლენის პირიდან რამდენიმე მარცვალი გადმოუვივდა. ჯორჯმა კოვზი მისკენ გაიშვირა.

– ხვალ რას გააკეთებ, ბოსი რომ შეკითხვებს დაგისვამს?

ლენიმ ღეჭვა შეწყვიტა და ლუკმა გადაყლაპა. საქმიანი და დაძაბული გამომეტყველება ჰქონდა.

– მე... მე... ხმას არ ამოვიღებ.

– კარგი ბიჭი ხარ! მშვენიერია, ლენი. იქნებ ცოტა დაჭკვიანდი კიდეც. როცა რანჩოს ვიყიდით, კარგი, მოგცემ უფლებას, რომ კურდღლებს მოუარო. ოღონდ მეტად აღარაფერი დაგავიწყდეს.

ლენის სიხარულისგან სუნთქვა შეეკრა.

– დავიმახსოვრებ, – მიუგო მან.

ჯორჯმა ისევ გაიშვირა მისკენ კოვზი.

– მისმინე, ლენი, ყურადღებით მიმოიხედე. შეგიძლია ეს ადგილი დაიმახსოვრო? რანჩო აქედან მეოთხედ მიღშია. მდინარის სანაპიროს უნდა დაუყვე.

– რა თქმა უნდა, – უპასუხა ლენიმ, – დავიმახსოვრებ. ის ხომ დავიმახსოვრე, ხმა რომ არ უნდა ამოვიღო.

– რა თქმა უნდა, დაიმასხოვრე, – მოკლედ, ლენი, თუ კიდევ რამეს დააშავებ, როგორც ადრე, აქ გამოიქეცი და ბუჩქებში დაიმალე.

– ბუჩქებში დაიმალე, – ნელა გაიმეორა ლენიმ.

– ბუჩქებში დაიმალე, სანამ მე არ მოგაკითხავ. შეგიძლია ამის დამასხოვრება?

– შემიძლია, ჯორჯ. დავიმალო ბუჩქებში, სანამ შენ არ მოხვალ.

– მაგრამ შენ არ უნდა გაეხვე უსიამოვნებაში, იმიტომ რომ თუ ასე მოიქცევი, კურდღლების მოვლის უფლებას აღარ მოგცემ, – და ლობიოს ცარიელი ქილა ბუჩქებში მოისროლა.

– უსიამოვნებაში არ გავხვები, ჯორჯ, კრინტს არ დავძრავ.

– კარგი. შენი პლელი მოიტანე ცეცხლთან. აქ ძილი ერთი სიამოვნება იქნება. აიხედავ და ფოთლები. ცეცხლს აღარ შეუკეთო. ჩაქრეს.

პლედები მიწაზე დაიგეს. ცეცხლი ნელ-ნელა ქრებოდა და სინათლევ ილეოდა. ხეების ტოტები მწუხრში ჩაიკარგა, მხოლოდ მსხვილი დეროებიდა მოჩანდა. ლენიმ დაუძახა:

– ჯორჯ, გძინავს?

– არა, რა გინდა?

– მოდი, სხვადასხვა ფერის კურდღლები მოვიყვანოთ, ჯორჯ.

– რა თქმა უნდა, სხვადასხვა ფერის გვეყოლება, – ნახევრად მძინარედ უპასუხა ჯორჯმა, – წითელი, ლურჯი და მწვანე კურდღლები, ლენი. მილიონობით.

– ფუმფულა ბეწვიანი, ჯორჯ, ისეთი, საკრამენტოს ბაზრობაზე რომ ვნახე.

– ცხადია, ფუმფულა ბეწვით.

– მაგრამ მე წასვლაც შემიძლია, ჯორჯ, და გამოქვაბულში ცხოვრება.

– და ჯანდაბაშიც შეგიძლია წასვლა, – უპასუხა ჯორჯმა, – ახლა კი მოკეტე.

გავარვარებული ნაკვერჩხლები ნელ-ნელა გაიღია. მდინარის პირას, მთებში კოიოტის ყმულილი გაისმა, მეორე ნაპირიდან კი ძაღლი გამოეპასუხა. ღამის მსუბუქი ნიავი ნეკერჩხლის ფოთლებს აშრიალებდა.

2* * *

მოგრძო, მართკუთხა ფიცრულის შიდა კედლები შეთეთრებული, იატაკი კი გადაუღებავი იყო. ოთახის სამ კედელს პატარა კვადრატული ფანჯრები ჰქონდა, მეოთხე კედელზე კი ხისურდულიანი მასიური კარი ეკიდა. კედლებთან რვა საწოლი ჩამწკრივებინათ, აქედან ხუთზე ლოგინი იყო გამლილი, დანარჩენ სამ საწოლზე – მხოლოდ გაუხამებელი ლეიბები ეგო. საწოლებს მიჭედებული ჰქონდა ვაშლის შესანახი ყუთი. ყუთის წინა მხარე ღია დაეტოვებინათ, და ამგვარად ის, ამა თუ იმ საწოლის მფლობელისთვის, პირადი ნივთების შესანახი, ორგანოფილებიანი თაროს მოვალეობას ასრულებდა. თაროები გადავსებული იყო ათასი წვრილმანით: საპნითა და ტალკის ფხვნილით, სამართებლითა და დასავლური გაზეთებით, რომელთა კითხვა ძალიან უყვართ კოვბებს. მართალია, სხვების დასანახად ისინი ამ გაზეთებს აბუჩად იგდებენ, მაგრამ სინამდვილეში, თითოეული იქ ამოკითხული სიტყვისა ღრმად სწამთ. თაროებზე ასევე ნახავდით წამლებს, პატარა შუშის ბოთლებსა და სავარცხლებს. ერთიორგან კი, ყუთზე მიჭედებულ ლურსმანზე, ჰალსტუხიც ეკიდა. ერთ-ერთ კედელთან ახლოს შავი თუჯის ღუმელი იდგა. მისი საკვამური პირდაპირ ქერში აღიოდა. ოთახის შუაგულში დიდი, კვადრატული მაგიდა კარტით იყო მოფენილი. მაგიდის გარშემო ყუთები ელაგა, რომლებსაც მოთამაშეები სკამებად იყენებდნენ.

დილით, ათი საათისთვის ოთახში მზის კაშკაშა, მტვრიანი სხივი წინა ფანჯრიდან დაეცა და მწერებმა სხივის გარშემო მეტეორებივით დაიწყეს ბზრიალი.

ხის ურდული აიწია და კარი გაიხსნა. ოთახში მაღალი, მხრებში მოხრილი მოხუცი კაცი შემოვიდა. ლურჯი ჯინსის მარვალი ეცვა და მარცხენა ხელში იატაკის საწმენდი ჯოხი ეჭირა. მას ოთახში ჯორჯი შემოჰყვა, ჯორჯს კი – ლენი.

– ბოსი წუხელ გელოდათ, – უთხრა მოხუცმა, – ცოფებს ყრიდა, რომ არ მოხვედით. ამ დილითვე უნდოდა თქვენი სამუშაოდ გაგზავნა.

მოხუცმა მარჯვენა ხელი გაიშვირა და სახელოდან მრგვალი, ჯოხის ტარივით მაჯა გამოუჩნდა, ხელის მტევანს რომ საერთოდ არ ჰგავდა.

– შეგიძლიათ იქ მოეწყოთ, – თქვა და ღუმელთან ახლოს მიდგმულ საწოლებზე მიუთითა.

ჯორჯი საწოლისკენ გაიწია და თავისი პლედები ჩალის ტომარაზე მიაგდო, რომელსაც ლეიბადაც იყენებდნენ. მისთვის განკუთვნილი თაბაკი მოათვალიერა და პატარა, ყვითელ ქილას წაავლო ხელი.

– მითხარი, ეს რა ჯანდაბაა?

– არ ვიცი, – მიუგო მოხუცმა.

– აქ წერია, რომ უებარი საშუალებაა მკბენარების, ტარაკნებისა და სხვა პარაზიტების გასაწყვეტად. თქვი, სად მოგვიყვანე? ჩვენ ამ არსებებთან მეგობრობა არაფერში გვარგია.

მოხუცმა მსახურმა იატაკის საწმენდი ჯოხი იდაყვით შეიმაგრა, ხელი გაუწოდა, ქილა გამოართვა და წარწერა ყურადღებით წაიკითხა.

– იცი, რას გეტყვი, – მიუგო ბოლოს, – ბიჭი, რომელსაც შენამდე ამ საწოლში ეძინა, მჭედელი იყო, კარგი ახალგაზრდა, სისუფთავის დიდი მოყვარული. ჭამის შემდეგაც კი იბანდა ხელებს.

– აბა, ეს ბუხები სად მოაგროვა? – ჯორჯს ბრაზი ემატებოდა. ლენიმ თავისი ფუთა მეზობელ საწოლზე დადო და ჩამოჯდა. ჯორჯს პირდაღებული შესცქეროდა.

– მომისმინე, – უთხრა მოხუცმა, – მჭედელი, სახელად უაიტი, ბალღინჯოები რომ არ ყოფილიყვნენ, მაინც დაყრიდა წამალს, მხოლოდ იმიტომ რომ თავი დაემშვიდებინა, გესმის? გინდა გითხრა, როგორ იქცეოდა? ჭამის დროს მოხარშულ კარტოფილს გაფცქვნიდა და სულ მცირე ზომის ლაქასაც კი ამორებდა. კვერცხზეც ასე, წითელ ლაქას თუ შენიშნავდა, მაშინვე მოფხეკდა. ბოლოს, სწორედ საკვების გამო წავიდა. აი, ასეთი ბიჭი იყო – პეწიანი. კვირა ღელს, მიუხედავად იმისა, მიდიოდა თუ არა საღამო, გამოეწყობოდა, ჰალსტუხსაც კი გაიკეთებდა და იჯდა ამ ფიცრულში.

– რაღაც ვერ დაგიჯერე, – ეჭვით მიუგო ჯორჯმა, – რა თქვი, რის გამო წავიდაო?

მოხუცმა ყვითელი ქილა ჯიბეში ჩაიდო და ჭადარა ბაკენბარდები ხელის ტაკვით მოიქავა: – ჰო... ის... უბრალოდ წავიდა, ისე, როგორც ყველა მიდის. თქვა, რომ საკვების გამო. უბრალოდ წასვლა უნდოდა. საკვების გარდა, სხვა მიზეზი არ უთქვამს. უბრალოდ ერთ ღამეს თქვა – ანგარიში გამისწორეთო – ისე, როგორც ყველა იქცევა.

ჯორჯმა ლეიბი გადასწია და მის ქვეშ შეიხედა, შემდეგ გადაინარა და ქსოვილი ახლოდან შეამოწმა. ლენი იმ წამსვე წამოდგა და ზუსტად იგივე გაიმეორა.

ჯორჯი კმაყოფილი ჩანდა. თავისი ფუთა გახსნა და ნივთები თაროზე შემოალაგა – სამართებელი და სასაპნე, სავარცხელი და აბების ბოთლი, მალამო და ტყავის მანჟეტი. შემდეგ კი საწოლს პლუდი გადააფარა.

– ბოსი ალბათ სადაცაა მოვა, – უთხრა მოხუცმა, – გაბრაზდა, დილით ჩამოსულები რომ არ დახვდით. ვსაუზმობდით, რომ შემოვიდა და გიკითხათ: სად ჯანდაბაში არიან ის ახლებიო? და მეჯინიბეს კარგად მოხვდა მისგან.

ჯორჯმა პლედის ნაკეციები გულდასმით გაასწორა და ჩამოჯდა.

– მეჯინიბეს მოხვდა? – ჩაეკითხა მოხუცს.

– ცხადია. მეჯინიბე ზანგია.

– ზანგი? ჰაჰ.

– ჰო. კარგი ახალგაზრდაა. მაგრამ ცხენმა ტლინკები უთავაზა, და მას შემდეგ კუზიანია. როცა ბოსი გაბრაზებულია, ჯავრს ყოველთვის მასზე იყრის. მაგრამ მეჯინიბე ამას არაფრად აგდებს. ბევრს კითხულობს. ოთახი სავსე აქვს წიგნებით.

– ბოსი როგორი ადამიანია? – ჰკითხა ჯორჯმა.

– კარგი კაცია. მართალია, ზოგჯერ, როცა გაბრაზებულია, შეშლილივით იქცევა, მაგრამ კარგი კაცია. იცი, შობას რა გააკეთა? ერთი გალონი ვისკი შემოგვიტანა, ზუსტად აქ, ამ ოთახში და გვითხრა, დალიეთ, ბიჭებო, რამდენიც გაგიხარდებათ, შობა წელიწადში ერთხელ დგებაო.

– აი, მესმის! მთელი გალონი?

– ასე იყო. კარგი დრო გავატარეთ. იმ დამეს ზანგსაც დაუძახეს. ერთ-ერთი მეხრე, სახელად სმიტი, ზანგს დაეჭიდა. კარგი სანახაობა იყო. ბიჭებმა სმიტს არ მისცეს ფეხებით ჩხუბის უფლება და ზანგმაც კარგად მოსდო. სმიტი ამბობს, ფეხებით ცემის უფლება რომ მოეცათ, ზანგს მოვკლავდიო. მაგრამ ბიჭებმა გადაწყვიტეს, რომ, რადგან ზანგი კუზინანია, ფეხებით არ უნდა ეცემა.

მოხუცი შეყოვნდა, ამ მოგონებით რომ დამტკბარიყო.

– ამის შემდეგ ბიჭები სოლედადში წავიდნენ და კარგი დრო ატარეს. მე არ წავსულვარ. ამ ასაკში სადღა შემიძლია.

ლენი ის-ის იყო ამთავრებდა ქვეშაგების გამლას, რომ ურდული ისევ აიწია და კარი გაიღო. გახსნილი კარის ზღურბლზე პატარა, ჯმუხი კაცი იდგა. ლურჯი ჯინსის შარვალი ეცვა, ფლანელის პერანგი, შავი, გახსნილი ჟილეტი და ასეთივე შავი პიჯაკი. მსხვილი თითები ფოლადის კვადრატულბალთიან ქამარში ჰქონდა ჩაყოფილი. თავზე სტეტოსონის მტვრიანი შლაპა ეხურა, ფეხზე მალალქუსლიანი, დეზებიანი ჩექმა ეცვა, უბრალო მშრომელებისგან რომ გამორჩეულიყო.

მოხუცმა მსახურმა სწრაფად გახედა და ფეხის თრევიტ კარისკენ გაემართა, თან გზად ბაკენბარდებს იფხანდა.

– ეს ორი ეს-ესაა მოვიდა, – თქვა მან, ბოსს გვერდზე ჩაუარა და კარიდან გასხლტა.

ბოსი ოთახში ჩაფსკვნილფეხებიანი კაცისთვის დამახასიათებელი სწრაფი და მოკლე ნაბიჯებით შემოვიდა.

– მარეის და რედის მივწერე, რომ ორი კაცი ამ დილიდან მჭირდებოდა. დოკუმენტები თან გაქვთ?

ჯორჯმა ჯიბეში ჩაიყო ხელი და ბოსს დოკუმენტები გაუწოდა.

– მარეის და რედის ბრალი არ ყოფილა. აქ გარკვევით წერია, რომ მუშაობას ამ დილიდან უნდა შესდგომოდით.

– ავტობუსის მძღოლმა შეცდომაში შეგვიყვანა, – თქვა ჯორჯმა და ფეხებზე დაიხედა, – ათი მილი ფეხით ვიარეთ. გვითხრა, რომ უკვე მოსულები ვიყავით რანჩოში, არადა თურმე არ ვყოფილვართ. დილით სხვა ტრანსპორტი ველარ ვიშოვეთ.

ბოსმა თვალეები მოჭუტა.

– მე კი მინდორში სამუშაოდ ორი ადამიანით ნაკლების გაგზავნა მომიხდა. სადილამდე თქვენს გამშვებას უკვე აზრი არ აქვს.

ჯიბიდან უბის წიგნაკი ამოიღო და ფანქრით ჩანიშნულ ადგილას გადაშალა. ჯორჯმა ლენის მრავლისმთქმელი მზერა ესროლა, ლენიმაც თავი დაუქნია ნიშნად იმისა, რომ ყველაფერს მიხვდა. ბოსმა ფანქარი გალოკა.

– რა გქვია?

– ჯორჯ მილტონი.

– და შენ რა გქვია?

– ლენი სმოლი² ჰქვია, – მიუგო ჯორჯმა.

ბოსმა სახელები უბის წიგნაკში შეიტანა.

– ესე იგი, დღეს ოცი რიცხვია, ოცის შუადღე, – თქვა და წიგნაკი დახურა, – სად მუშაობდით ბიჭებო?

– უილში, – უპასუხა ჯორჯმა.

– შენც? – ლენის მიმართა.

– დიახ, ისიც, – ისევ ჯორჯმა მიუგო.

ბოსმა ირონიულად გაიშვირა ლენისკენ თითი.

– რალაც დიდი მოლაპარაკე არ ჩანს, არა?

– დიახ, ასეა, მაგრამ სამაგიეროდ საუკეთესო მუშაა, ხარივით ძლიერი.

– ხარივით ძლიერი, – ლენიმ ჩაიცინა და თავისთვის გაიმეორა.

ჯორჯმა დაუბღვირა და ლენიმაც სირცხვილისგან, რომ მისი დარიგება დაავიწყდა, თავი ჩაჰკიდა.

– მომხედე, სმოლ, – მოულოდნელად მიმართა ბოსმა. ლენიმ თავი ასწია, – რისი გაკეთება შეგიძლია?

თავზარდაცემულმა ლენიმ ჯორჯს მუდარის თვალები მიაპყრო.

– ყველაფრის გაკეთება შეუძლია, რასაც დაავალებთ, – მიუგო ჯორჯმა, – კარგად უვლის ცხენებს, მარცვლეულის ტომრების ზიღვა და კულტივატორის მართვაც ეხერხება. მოკლედ, ყველაფერს გააკეთებს, თქვენ მხოლოდ გამოსცადეთ.

² (ინგ.) პატარა.

– მაშინ რატომ არ აძლევ უფლებას, თავად გამცეს პასუხი? – ბოსი ჯორჯს მიუბრუნდა, – რაღაცას ხლართავ!

– ხომ არ გეუბნებით, რომ ჭკუის კოლოფია, – ხმის აწევით გააწყვტინა ჯორჯმა ბოსს, – ჭირსაც წაუღია, ვამბობ, რომ კარგი მუშაა-მეთქი. ოთხასი ფუტი ტვირთის აწევა შეუძლია.

ბოსმა გაუბედავად ჩაიღო უბის წიგნაკი ჯიბეში. მსხვილი თითები ქამარში ჩაიყო და ცალი თვალი მოჭუტა.

– მითხარი, შენ რა, ჰყიდი ამ ბიჭს?

– რა?

– გეკითხები, რა სარგებელი გაქვს ამ ბიჭისგან? მის ფულს ხომ არ იჯიბავ?

– არა, რა თქმა უნდა. რატომ გგონიათ, რომ მის ფულს უნდა ვიჯიბავდე?

– რა ვიცი, არასდროს მინახავს, რომ ერთი კაცი მეორეს გამო პრობლემებს იქმნიდეს. უბრალოდ მინდა ვიცოდე, რა ინტერესი გაქვს.

– ჩემი... ბიძაშვილია, – მიუგო ჯორჯმა, – დეიდამისს დავპირდი, რომ ვიზრუნებდი მასზე. ბავშვობაში ცხენის ტლინკი მოხვდა თავში. სავსებით ნორმალურია, უბრალოდ ჭკვიანი არ არის. მაგრამ ყველაფერს გააკეთებს, რასაც კი დაავალებთ.

ბოსი სანახევროდ შებრუნდა.

– ღმერთია მოწამე, ტვინი ნამდვილად არ სჭირდება ქერის ტომრების საზიდად. მაგრამ ჩემი მოტყუება არც იფიქრო, მილტონ, იცოდე, თვალს გადევნებ. უდიდან რატომ წამოხვედით?

– საქმე მორჩა, – მოკლედ მიუგო ჯორჯმა.

– რა საქმე?

– ჩვენ... ნავის ორმოს ვთხრიდით.

– კარგი, მაგრამ ჩემი გაცურება არ გაბედო, იცოდე, არ გაგივა. მინახავს მე ეგეთი ჭკვიანი ტიპები. სადილის შემდეგ სხვებთან ერთად სამუშაოდ წახვალთ, სალენ მანქანასთან ქერს მოაგროვებთ. სლიმის³ ჯგუფში იქნებით.

³ (ინგ.) მოხდენილი.

– სლიმი?

– ჰო. დიდი, მათალი ტიპი, სადილზე ნახავ, – მოულოდნელად გაბრუნდა და კარისკენ წავიდა, მაგრამ სანამ გავიდოდა, შემოტრიალდა და წუთით თვალი ჰკიდა ორივეს.

ფეხის ხმა რომ მიწყდა, ჯორჯი ლენის მიუბრუნდა.

– ხმა არ უნდა ამოგეღო. უნდა მოგეკეტა და გეცლია ჩემთვის ლაპარაკი. ჯანდაბა, ლამის სამსახური დავკარგეთ.

– დამავიწყდა, ჯორჯ, – ლენიმ უიმედოდ დაიხედა ხელეებზე.

– ჰო, დაგავიწყდა, ყოველთვის ყველაფერი გავიწყდება, – მძიმედ ჩამოჯდა ჯორჯი საწოლზე, – ახლა თვალს არ მოგვაშორებს. მოგვიწევს, ფრთხილად ვიყოთ, ფეხი არ უნდა დაგვიცდეს. პირის გაღებაც კი არ გაბედო.

შუბლშეკრული დადუმდა.

– ჯორჯ.

– ახლა რაღა გინდა?

– მე ხომ ცხენის ტლინკი თავში არ მომხვედრია, არა?

– კარგი იქნებოდა, მოგხვედროდა, – უპასუხა ჯორჯმა გაბრაზებით, – ყველას აგვცდებოდა ამდენი თავის ტკივილი.

– და შენ თქვი, რომ მე შენი ბიძაშვილი ვარ, ჯორჯ.

– ეს ტყუილი იყო და ძალიან ბედნიერი ვარ, რომ ასეა. შენი ნათესავი რომ ვიყო, ალბათ თავს მოვიკლავდი, – უეცრად გაჩუმდა, დია კართან მივიდა და გაიხედა, – შენ რა ჯანდაბას აკეთებ, გვისმენ?

მოხუცი ნელა შემოვიდა ოთახში. იატაკის საწმენდი ჯოხი ისევ ხელში უჭირა. კუდში კოჭლი ნაგაზი მოჰყვებოდა, რუხი დინგი და სიბერისგან გაფერმკრთალებული, უსინათლო თვალები ჰქონდა. ძაღლი კოჭლობით მივიდა კედელთან და დაწვა, თავისთვის ჩუმად წკმუტუნებდა და თავის გაჭადარავებულ, დაჩრჩილულ ბეწვს ლოკავდა. მოხუცს თვალი არ მოუშორებია, სანამ ძაღლი არ მოეწყო.

– არ გისმენდით. უბრალოდ ერთი წუთით ჩრდილში გავჩერდი და ძაღლს მოვეფერე. ეს-ესაა მოვრჩი სააბაზანოს დალაგებას.

– ჩვენს საქმეში ყოფდი ცხვირს, – მიუგო ჯორჯმა, – არ მიყვარს ცნობისმოყვარეები.

მოხუცმა ჯორჯისგან ლენიზე გადაიტანა მოუსვენრად მზერა და შემდეგ ისევ ჯორჯს მიუბრუნდა.

– უბრალოდ მოვედი, – უთხრა მან, – ბიჭებო, ერთი სიტყვა არ გამიგია, რაზე ლაპარაკობდით და არც მაინტერესებს. რანჩოში არ არის მიღებული ერთმანეთისთვის ყურის გდება და შეკითხვების დასმა.

– და სწორიც არის, – მიუგო ჯორჯმა, ხმა ოდნავ მოუღბა, – თუ გინდა, რომ სამსახური დიდხანს შეინარჩუნო.

როგორც ჩანს, ჯორჯმა დაიჯერა მოხუცის ნათქვამი.

– მოდი, დაჯექი ჩვენთან, – უთხრა მან, – როგორი ბებერი ძაღლი გყავს.

– ჯერ კიდევ ლეკვი იყო, რომ წამოვიყვანე. ახალგაზრდობაში კარგი ნაგაზი იყო.

იატაკის ჯოხი კედელზე მიაყუდა და ჭადარა ბაკენბარდები ისევ მოიფხანა ხელის ტაკვით.

– ბოსი როგორ მოგეწონა? – ჰკითხა ჯორჯს.

– არაუშავდა. კარგი კაცი ჩანს.

– კარგი კაცია, – დაეთანხმა მოხუცი, – მხოლოდ გარეგნულად ჩანს ბრაზიანი.

ამ დროს ოთახში გამხდარი ახალგაზრდა კაცი შემოვიდა, რომელსაც მუქი ფერის სახის კანი, ყავისფერი თვალები და მჭიდროდ დახვეული თმა ჰქონდა. მარცხენა ხელზე სამუშაო ხელთათმანი ეკეთა და ბოსივით მაღალქუსლიანი ჩექმა ეცვა.

– ჩემი მოხუცი ხომ არ გინახავს? – იკითხა მან.

– ქარლი,⁴ ერთი წუთის წინ იყო აქ, – უპასუხა მოხუცმა, – მგონი სასაღილოში წავიდა.

– წავალ, დავეწევი, – მიუგო ქარლიმ, მზერა კი ახალმოსულებისკენ გადაიტანა. ჯერ ჯორჯს შეხედა ცივად, შემდეგ – ლენის. მკლავები იდაყვებში მოხარა და მუშტები შეკრა, მთელი სხეულით დაჭიმული იყო. მისი მზერა ერთბაშად ზომავდა მათ და თან იწვევდა. ლენი შიშისგან მოიკ-

⁴ (ინგ.) ხუჭუჭა.

რუნჩხა და ნერვულად ხან ერთ ფეხს ეყრდნობოდა, ხან მეორეს. ქარლი ფრთხილად მიუახლოვდა.

– თქვენ ხართ ის ახალი ბიჭები, მოხუცი რომ ელოდა?

– ახლახან მოვედით, – მიუგო ჯორჯმა.

– ამ აყლაყუდამ ილაპარაკოს.

ლენი დაბნეულობისგან დაიკლაკნა.

– და თუ არ უნდა? – უთხრა ჯორჯმა.

ქარლი სწრაფად შემობრუნდა მისკენ:

– რახან ვეკითხები, უნდა მიპასუხოს. შენ რატომ ერევი?

– ჩვენ ერთად ვმუშაობთ, – ცივად მიუგო ჯორჯმა.

– აი, თურმე რა ყოფილა.

– დიახ, ასეა, – ჯორჯი დაძაბული იყო, მაგრამ ადგილიდან არ იძვროდა.

ლენი კი ჯორჯს საწყლად მისჩერებოდა მისგან მითითებების მიღების იმედად.

– შენ რა, ლაპარაკის უფლებას არ აძლევ?

– შეუძლია ილაპარაკოს, თუ შენთვის რამე აქვს სათქმელი, – ჯორჯმა მსუბუქად დაუკრა ლენის თავი.

– ახლახან მოვედით, – თქვა ლენიმ ჩუმად.

ქარლიმ მრისხანე მზეურით შეხედა.

– სხვა დროს, უპასუხებ მაშინ, როცა გკითხავენ, – კარისკენ შებრუნდა და წავიდა, იდაყვები ჯერაც მოხრილი ჰქონდა.

ჯორჯმა მზეურით გააცილა და შემდეგ მოხუცს მიუბრუნდა.

– რა ჯანდაბა უნდოდა? ლენის ხომ მისთვის არაფერი დაუშავებია?

მოხუცმა ფრთხილად გაიხედა კარისკენ, რომ დარწმუნებულიყო, არავინ უსმენდა.

– ბოსის ვაჟია, – მშვიდად მიუგო. – ქარლი კარგად ჩხუბობს, კრივში ვარჯიშობდა და რინგზე მსუბუქწონიანებში გამოდიოდა, მოკლედ, ჩხუბი გამოსდის.

– თუნდაც ასე იყოს, – უპასუხა ჯორჯმა, – ლენი რატომ ამოიჩემა, მისთვის ხომ არაფერი დაუშავებია. რა აქვს ლენისთან გასაყოფი?

მოხუცი ცოტა ხნით ჩაფიქრდა.

– საქმე ისაა, რომ ქარლი სხვა დაბალტანიან ბიჭებს ჰგავს. სძულს მალღები. სულ მიზღუს ეძებს მათთან საჩხუბრად. ეტყობა აცოფებს მათი დანახვა, რადგან სიმაღლით სჯობნიან. ალბათ შენც გინახავს ასეთები. ყოველთვის შარს ეძებენ.

– რა თქმა უნდა, – მიუგო ჯორჯმა, – ბევრი მინახავს ეგეთი ბიჭები. მაგრამ ამ ქარლის ურჩევნია, ცუდად ნუ ეთამაშება ლენის. ლენი არც ისე მოხერხებულია, მაგრამ ეს ქალაჩუნა ქარლი თავს თუ არ დაანებებს, მაგრად მოხვდება.

– მაგრამ ქარლი ძალიან მოხერხებულია, – მიუგო დაეჭვებულმა მოხუცმა, – ვთქვათ, ამოიჩემებს ვინმე დიდტანიან ბიჭს და დაარტყამს. ყველა ამბობს, ქარლი რა მაგრად ჩხუბობსო, მაგრამ თუ ისე მოხდა, რომ ქარლისაც დაარტყეს, მაშინ იმას იტყვიან, თავის ტოლთან ეჩხუბაო. მე-რე შეიძლება ყველა ერთად მიესიოს იმ დიდტანიანს და სცემონ. ქარლი ისევ გამარჯვებული რჩება. სამართლიანად არავისთან ჩხუბობს.

ჯორჯი კარს შეჰყურებდა.

– ურჩევნია ლენისგან თავი შორს დაიჭიროს. ლენი მოჭიდავე არ არის, მაგრამ ძლიერი და სწრაფია და, რაც მთავარია, წესები არ იცის, – თქვა ჯორჯმა ავისმომასწავებლად, კვადრატულ მაგიდასთან მივიდა და ერთ-ერთ ყუთზე ჩამოჯდა. კარტები შეაგროვა და აურია.

მოხუცი მეორე ყუთზე ჩამოჯდა.

– არ უთხრა ქარლის, რომ ეს ყველაფერი მოგიყევი. ტყავს გამაძრობს. მაგას რა ენადვლება, ამისთვის ციხეში ჩასვამენ თუ რა! მამამისი ბოსია.

ჯორჯმა კარტი გაჭრა და თითოეულის გადმობრუნება დაიწყო. შეხედავდა და კარტების გროვაზე დააგლებდა.

– ეტყობა ეს ბიჭი, ქარლი, დიდი ძაღლიშვილია. არ მიყვარს დაბოღმილი, პატარა ტიპები.

– ბოლო დროს უფრო უარესიც გახდა, – მიუგო მოხუცმა, – ორიოდე კვირის წინ ცოლი მოიყვანა. ბოსის სახლში ცხოვრობენ. ქარლი კი ცოლის მოყვანის შემდეგ სულ მთლად გაგიჟდა.

– იქნებ ცოლის წინ თავის გამოჩენას ცდილობს, – ჩაიბურტყუნა ჯორჯმა.

მოხუცს ესიამოვნა, ჭორაობის საშუალება რომ მიეცა.

– დაინახე, მარცხენაზე ხელთათმანი რომ ეკეთა?

– კი, დავინახე.

– ეგ ხელთათმანი ვაზელინითაა გაჟღენთილი.

– ვაზელინით? რა ჯანდაბად უნდა?

– ქარლი ამბობს, რომ ამ ხელს ცოლისთვის ვირბილებო.

ჯორჯი ყურადღებით ათვალთვლებდა კარტებს.

– არ რცხვენია ასეთ საძაგლობაზე ხმამაღლა ლაპარაკი?

მოხუცი გამოცოცხლდა. როგორც იქნა, აიძულა ჯორჯი, ბოსის შვილზე ცუდი დასცდენოდა. ახლა თავს უფრო უსაფრთხოდ გრძნობდა და მეტი გულახდილობით განაგრძო მოყოლა.

– მოიცა, ნახავ ქარლის ცოლს.

ჯორჯმა ისევ გაჭრა კარტი და ნელა და მონდომებით დაიწყო პასიანსის გამლა.

– ლამაზია? – იკითხა სხვათა შორის.

– ჰო, ლამაზია... მაგრამ...

ჯორჯი კარტებს დააკვირდა.

– მაგრამ, რა?

– კაცებს ეკურკურება.

– ჰო? ორი კვირაა, რაც გათხოვდა და უკვე კაცებს დასდევს? ალბათ ამიტომაცაა ქარლი ჭკუიდან გადასული.

– დავინახე, სლიმს როგორ უთვალთვალეხდა. სლიმი ჩვენთან მთავარი მეხრეა. შნოიანი ბიჭია. მალაღქუსლიანი ჩექმების ჩაცმაც არ სჭირდება, ისედაც ემორჩილებიან. დავინახე, სლიმს როგორ უთვალთვალეხდა. ქარლის ეს არ დაუნახავს. კარლსონსაც უყურებს ხოლმე.

ჯორჯმა თავი მოიკატუნა, თითქოს ეს ამბავი დიდად არ აინტერესებდა.

– ვხედავ, კარგი გართობა გველის.

– იცი, მე რას ვფიქრობ? – მოხუცი წამოდგა.

ჯორჯმა არაფერი უპასუხა.

– ვფიქრობ, ქარლიმ ცოლად... ბოზი მოიყვანა.

– არც პირველია და არც უკანასკნელი, – მიუგო ჯორჯმა, – ბევრი მოქცეულა ასე.

მოხუცი რომ კარისკენ დაიძრა, მისმა ბებერმა ძაღლმა ჯერ თავი წამოსწია და შემდეგ მძიმედ წამოდგა ფეხზე, უკან რომ გაჰყოლოდა.

– ხელსაბანი წყლით უნდა გავეუსო ბიჭებს. მალე დაბრუნდებიან. ქერის მკაში თქვენც უნდა იყოთ?

– კი.

– ქარლის არ უთხრა, რაც მოგიყვია.

– ჭირსაც წაუღია, არ ვეტყვი.

– ქარლის ცოლს კარგად შეხედე, და თვითონ მისვლები, ბოზია თუ არა.

მოხუცი გარეთ, თაკარა მზეზე გავიდა.

ჯორჯი ჩაფიქრებული სამ ნაწილად არიგებდა კარტებს. შემდეგ ტუზს ჯვრის ოთხიანი დააფარა. შუის სხივი ახლა იატაკზე დაეცა და მწერები ნაპერწკლებივით დაეხვივნენ. გარედან ცხენის აღკაზმულობისა და მძიმედ დატვირთული საზიდარი ეტლების ჟღარუნის ხმა შემოდინოდა.

– მეჯინიბე, მეჯინიბე! სად ჯანდაბამია ეს წყეული ზანგი! – იძახდა შორიდან ვიღაც.

ჯორჯმა გამლილ პასიანსს დახედა, შემდეგ სწრაფად მოაგროვა კარტი და ლენის მიუბრუნდა. ლენი საწოლზე იჯდა და მისჩერებოდა.

– მისმინე, ლენი. ვშიშობ, აქ რაღაც რიგზე ვერ არის. იმ ქარლის გამო უსიამოვნებაში გაეხვევი. ეგეთები აღრეც მინახავს. ნიადაგი მოსინჯა. მიხვდა, რომ შეგაშინა და შანსი მიეცემა თუ არა, გცემს.

ლენის თვალელებში უკვე შიში ედგა.

– არ მინდა უსიამოვნება, – უთხრა შესაბრალისად, – არ მისცე ჩემი ცემის უფლება, ჯორჯ.

ჯორჯი წამოდგა, ლენის საწოლთან მივიდა და ჩამოჯდა.

– მძულს ეგეთი ნაბიჭვრები, – უთხრა მან, – ბევრი მინახავს მის-
ნაირი. როგორც მოხუცმა თქვა, ქარლი არაფერს რისკავს, ის ყოველ-
თვის გამარჯვებულია.

წუთით ჩაფიქრდა.

– თუ შენს შევიწროებას დაიწყებს, ლენი, აქედან წასვლა მოგვი-
წევს უეჭვლად. ის ბოსის შვილია. გესმის, ლენი? ეცადე მისგან თავი
შორს დაიჭირო, შეძლებ? არასდროს დაელაპარაკო. თუ აქ შემოვა,
ოთახის სხვა მხარეს გადი. დამიჯერებ, ლენი?

– არ მინდა უსიამოვნებაში გავხვდე, – აზლუქუნდა ლენი, – მის-
თვის არაფერი დამიშავებია.

– ქარლის თავის სიმამაცის გამოვლენა თუ მოუნდა, ეს არ გიშვე-
ლის, უბრალოდ მისგან თავი შორს დაიჭირე, დაიმასხოვრებ?

– რა თქმა უნდა, ჯორჯ. ჩუმად უნდა ვიყო.

მარცვლუელზე ჯგუფებად მომუშავე ადამიანების ხმა უფრო და
უფრო ახლოს ისმოდა. ჩლიქების ყრუ ბგერები მყარ მიწაზე, ბორ-
ბლების ჭრიალი და აღკაზმულობის წკარუნი ახლოვდებოდა. ჯგუ-
ფიდან ჯგუფში ერთმანეთს ეძახდნენ და ეპასუხებოდნენ. ჯორჯი
ლენის წინ საწოლზე იჯდა და წარბშეკრული ფიქრებში წასულიყო.

– გაბრაზებული ხარ, ჯორჯ? – ლენიმ მოკრძალებით ჰკითხა.

– შენზე არა, იმ ნაბიჭვარ ქარლიზე ვბრაზობ. ვფიქრობდი, რომ
მე და შენ მცირედ გასამარჯელოს გამოვიმუშავებდით, ას დოლარს
მანც, – მისი ხმა უფრო მტკიცე გახდა, – ლენი, ქარლისგან თავი
შორს დაიჭირე.

– რა თქმა უნდა, ჯორჯ, კრინტს არ დავძრავ.

– არ მისცე უფლება, რომ ჩხუბში ჩაგითრიოს, მაგრამ თუ ის ძალ-
ღიშვილი თავს არ დაგანებებს, მაშინ კარგად უთავაზე.

– რა ვუთავაზო, ჯორჯ?

– არ აქვს მნიშვნელობა. გეტყვი, როცა საჭირო იქნება. მძულს
ასეთი ტიპები. მისმინე, ლენი, თუ უსიამოვნებაში გაეხვევი, ხომ გახ-
სოვს, რაც გითხარი?

ლენი იდაყვებზე წამოიწია. ფიქრისგან სახე მოქცეოდა. შემდეგ
სევდიანი მზერა ჯორჯის სახეზე გადაიტანა.

– თუ უსიამოვნებაში გავხვები, კურდღლების მოვლის უფლებას არ მომცემ.

– ამაზე არ გეუბნები. გახსოვს, წუხელ სად გვეძინა? მდინარის პირას.

– კი, მახსოვს. ჰო, რა თქმა უნდა, იქ წავალ და ბუჩქებში დავიმალები.

– დაიმალები, სანამ მე არ მოგაკითხავ. არავინ უნდა დაგინახოს. დაიმალები მდინარის პირას, ბუჩქებში. გაიმეორე.

– დავიმალები ბუჩქებში მდინარის პირას, მდინარის პირას, ბუჩქებში.

– თუ უსიამოვნებაში გავხვები.

– თუ უსიამოვნებაში გავხვები.

გარეთ საზიდარი გაწკარუნდა.

– მეჯინიბე! ეი, მე-ჯი-ნი-ბე! – გაისმა ყვირილის ხმა.

– ლენი, შენთვის გაიმეორე, რომ არ დაგავიწყდეს, – უთხრა ჯორჯმა.

ორივემ ზემოთ აიხედა – იატაკზე მზის შუქით განათებული კარის მართკუთხა ანარეკლი დარღვეულიყო. ზღურბლზე გოგონა იდგა და შიგნით იყურებოდა. სავსე, შეღებილი ტუჩები და მძიმე მაკიაჟიანი, დიდი თვალები ჰქონდა. ფრჩხილები წითლად შეეღება. თმა სოსისებრივით, პატარა-პატარა, დახვეულ ფოჩებად ეკიდა. ბამბის ქსოვილის საშინაო კაბა და ფეხზე წითელი ფლოსტები ეცვა, რომელიც სირაქლემის წითელი ბუმბულის თაიგულით იყო მორთული.

– ქარლის ვეძებ, – თქვა მან.

მისი ხმა თითქოს მოგუდული და დამტვრეული იყო.

ჯორჯმა ჯერ თვალი მოარიდა, შემდეგ კი ისევ მასზე შეაჩერა მზერა და მიუგო:

– ცოტა ხნის წინ აქ იყო, მაგრამ წავიდა.

– ოჰ! – გოგონამ ხელები ზურგზე შემოიწყო, კარის ზღურბლის საპირისპიროდ გადმოიხარა და მისი სხეული გამომწვევად გამოიჭრა წინ.

– თქვენ ახლახან ჩამოსული ახალი ბიჭები ხართ, ასეა?

– დიახ.

ლენიმ თავით ფეხებამდე შეათვალიერა და გოგონა კი თითქოს არ უყურებდა ლენის, მაგრამ თავი მოულოდნელად ასწია და შემდეგ თავის ფრჩხილებზე გადაიტანა მზერა.

– ზოგჯერ ქარლი აქ არის ხოლმე, – თქვა მან.

– მაგრამ ახლა ის აქ არ არის, – უხეშად მიუგო ჯორჯმა.

– თუ აქ არ არის, სადმე სხვაგან მოვძებნი, – გამომწვევად უპასუხა გოგონამ.

ლენი მოკადოებული მისჩერებოდა.

– თუ ვნახავ, გადავცემ, რომ ეძებდი, – უთხრა ჯორჯმა.

გოგონამ ეშმაკურად გაუღიმა და სხეული შეარხია.

– რომ ვეძებ, ამაში ვერავინ დამადანაშაულებს, – თქვა მან.

ამ დროს გოგონას ზურგსუკან ფეხის ხმა გაისმა. თავი მიაბრუნა.

– გამარჯობა, სლიმ.

კართან სლიმი იდგა.

– გაგიმარჯოს, ლამაზო.

– ქარლის ვეძებ.

– ცუდად ეძებ. დავინახე, შინ მიდიოდა.

უეცრად ანერვიულდა.

– ნახვამდის, ბიჭებო, – შემოსძახა და გაიქცა.

ჯორჯმა ლენის შეხედა.

– აი, თურმე როგორი ცოლი შეურჩევია ქარლის.

– ლამაზია, – თითქოს თავი იმართლა ლენიმ.

– ჰო და ქარლის მისგან ბევრი თავშისაცემი ექნება. დავნაძლევედეთ, თუ ოც დოლარად არ მოუგვარონ ამ გოგოს ყველაფერი.

ლენი ისევ იმ კარს მიშტერებოდა, რომლის წინაც ცოტა ხნის წინ გოგონა იდგა.

– ღმერთო, ძალიან ლამაზია, – აღფრთოვანებისგან გაიღიმა.

ჯორჯმა თვალი ჰკიდა ლენის, ყურზე მოქაჩა და შეანჯღრია.

– კარგად მომისმინე, შეშლილო ძაღლიშვილო, – უთხრა მრისხანედ, – არც კი გაბედო, იმ ძუკნას რომ შეხედო. ფეხებზე მკიდია, რას ამბობს და რას აკეთებს. მინახავს მე ეგეთები. ეგეთების გამო ციხეში ამოგაყოფინებენ თავს. მისგან თავი შორს დაიჭირე.

ლენი შეეცადა ყური გაეთავისუფლებინა.

– მე არაფერი დამიშავებია, ჯორჯ.

– არ დაგიშავებია, მაგრამ, როდესაც კართან იდგა და თავისი ფეხები გადმოგილაგა, თვალი ვერ მოსწყვიტე.

– ცუდი არაფერი მიფიქრია, ჯორჯ, პატიოსან სიტყვას გაძღვევ.

– მოკლედ, მისგან შორს იყავი, იმიტომ რომ ყველაზე საშიში ხაფანგია, რაც კი ოდესმე მინახავს. აცადე ქარლის, რომ თავად აგოს პასუხი. დამნაშავე მხოლოდ ის არის. ვაზელინინიანი ხელთათმანი! – ზიზღით წარმოთქვა ჯორჯმა. – ალბათ უმ კვერცხებსაც ყლაპავს და ფოსტით ათასნაირ პატენტთან წამალს იწერს.

– ეს ადგილი არ მომწონს, ჯორჯ. ეს არ არის კარგი ადგილი. აქედან წასვლა მინდა, – მოულოდნელად წამოიყვირა ლენიმ.

– სანამ ჯამაგირს არ მივიღებთ, უნდა დავრჩეთ. სხვა გზა არ გვაქვს. როგორც კი შევძლებთ, წავალთ აქედან. შენზე მეტად არ მომწონს აქაურობა.

ჯორჯი მაგიდასთან დაბრუნდა და კიდევ ერთი ხელი პასიანსი გაშალა.

– არა, არ მომწონს აქ, – გაიმეორა ერთხელ კიდევ, – დიდი სიამოვნებით მოვშორდებოდი აქაურობას. სულ ცოტა ფულს მოვუყაროთ თავი და დაუფიქრებლად გავეცალოთ ამ რანჩოს, მდინარე მისისიპისთან მივიდეთ და ოქროიანი ქვიშის რეცხვას მივყოთ ხელი. იქნებ იქ დღეში რამდენიმე დოლარიც მოვიგოთ და მაშინ კი შევძლებთ ფულის შეგროვებას.

ლენი სწრაფად გადმოიხარა მისკენ.

– წავიდეთ, ჯორჯ. წავიდეთ აქედან. აქ ცუდია.

– უნდა დავრჩეთ, – მოკლედ მოუჭრა ჯორჯმა. – მოკეტე ახლა. ბიჭები მალე შემოვლენ.

სააბაზანოდან წყლის ჩხრიალისა და პირსაბანის წკარუნის ხმა შემოდიოდა. ჯორჯი კარტებს აკვირდებოდა.

– იქნებ ჩვენც დაგვებანა, – თქვა მან, – მაგრამ ისეთი არაფერი გაგვიკეთებია, რომ დავსვრილიყავით.

კარის ზღურბლზე მაღალი კაცი გამოჩნდა. იქამდე, სანამ გრძელ, შავ, კეფაზე ჩამოსწორებულ, დანამულ თმას ივარცხნიდა, სტეტოსონის შლაპა იღლიაში ამოეჩარა. სხვებივით მასაც ლურჯი ჯინსის შარვალი

და მოკლე, ბამბის ქსოვილის ქურთუკი ეცვა. თმის ვარცხნას რომ მორჩა, ოთახში მედიდური ნაბიჯებით დაიწყო სიარული, როგორც მხოლოდ დიდგვაროვნებს ან მთავარ ხელოსნებს სჩვევიათ. ის მთავარი მეხრე იყო, რანჩოს პრინცი, შეუძლო ათი, თექვსმეტი, ოცი ცხენიც კი ერთად წაესხა. ცხენის უნაგირზე შემომჯდარ ბუხს შოლტით ისე მოკლავდა, ცხენს არც კი შეეხებოდა. მის მანერებში ისეთი სიღინჯე და სიმშვიდე გამოსჭვიოდა, ლაპარაკს რომ იწყებდა, ყველა ჩუმდებოდა. მისი ავტორიტეტი იმდენად მაღალი იყო, ნებისმიერ საკითხზე, იქნებოდა ეს პოლიტიკა თუ სასიყვარულო თემა, გადამწყვეტი სიტყვა სწორედ

მას ეკუთვნოდა. ასეთი იყო სლიმი. მის ახალგაზრდულ სახეს ასაკი არ ეტყობოდა. შეიძლება ოცდათხუთმეტი წელიც მიეცათ და ორმოცდაათიც. მის ყურებს იმაზე მეტი ესმოდათ, ვიდრე ეუბნებოდნენ, მის ღინჯ საუბარს კი დიდი წონა ჰქონდა არა მხოლოდ ფიქრის, არამედ ფიქრს მიღმა დაგროვილი ცოდნის გამო. სლიმის დიდი და გამხდარი ხელები, ინდურ ცეკვასავით, ყოველთვის ელეგანტურად მოძრაობდნენ.

დაჭმუჭნული შლაპა გაასწორა და დაიხურა. მეგობრულად შეხედა ოთახში მყოფებს.

– ეზოში მზე ანათებს, – თქვა თავაზიანად, – აქ კი, ვერაფერს გარჩევ კაცი. ახლები ხართ, ბიჭებო?

– ახლანა ჩამოვედით, – უპასუხა ჯორჯმა.

– ქერი უნდა მომკათ?

– ბოსმა ასე თქვა.

სლიმი მაგიდასთან, ჯორჯის წინ, ყუთზე ჩამოჯდა. პასიანსის კარტს გადახედა, რომელიც მისკენ პირუკულმა იყო გაშლილი.

– იმედია, ჩემთან იქნებით, – უთხრა მან. ძალიან თავაზიანი ხმა ჰქონდა, – თორემ ჯგუფში ახალბედები მყავს, ქერის მარცვალს ყვერებისგან ვერ არჩევენ. ბიჭებო, აქამდე ქერის მკაში გასულხართ?

– ეშმაკმა წაიღოს, აბა რა! – უთხრა ჯორჯმა, – მეტი სხვა რა ვიცი, თავი რომ მოვიწონო, მაგრამ ამ ძაღლიშვილს, მარტოს შეუძლია იმაზე მეტი იმუშაოს, ვიდრე ნებისმერ ორს, წყვილში.

ლენიმ, რომელიც ზურგსუკან ყურს უგდებდა მათ საუბარს და თვალს არ აშორებდა მოსაუბრეებს, შექების გაგონებაზე კმაყოფილმა გაიღიმა. სლიმმა მოწონების ნიშნად შეხედა ჯორჯს – კომპლიმენტი მასაც ეამა. შემდეგ მაგიდაზე გადაიხარა და კუთხეში მიგდებული კარტი აიღო.

– თქვენ, ბიჭებო, ყოველთვის ერთად მუშაობთ? – მისი ხმა ისეთი მეგობრული იყო, თანამოსაუბრეს ძალდაუტანებლად მოუწოდებდა გულწრფელობისკენ.

– ასეა, – უპასუხა ჯორჯმა, – ვეხმარებით ერთმანეთს.

ჯორჯმა ცერა თითი ლენისკენ გაიშვირა.

– ნათელი გონება არ აქვს, სამაგიეროდ, ძალიან კარგი მუშაა. კარგი ბიჭია, უბრალოდ გონება არ უჭრის. დიდი ხანია ვიცნობ.

სლიმმა სადღაც ჯორჯს მიღმა გაიხედა.

– ჩვენთან იშვიათად ეხმარებიან ადამიანები ერთმანეთს, – თქვა მან ჩაფიქრებით, – არ ვიცი, რატომ ხდება ასე. იქნებ ამ დაწყევლილ სამყაროში ყველას ეშინია ერთმანეთის.

– როცა ორნი ხართ, ბევრად უფრო კარგია, – უპასუხა ჯორჯმა.

სახლში ბრგე, დიპიანი კაცი შემოვიდა. თმაზე შესხმული წყლის წვეთები ჯერაც წურწურით ჩამოსდიოდა.

– გამარჯობა, სლიმ, – თქვა, შემდეგ გაჩერდა და ჯორჯსა და ლენის მიაჩერდა.

– ეს ბიჭები ეს-ესაა ჩამოვიდნენ, – აუწყა სლიმმა.

– მიხარია თქვენი ნახვა, – თქვა ბრგე კაცმა, – მე კარლსონი მქვია.

– მე ჯორჯ მილტონი ვარ. ეს კი ლენი სმოლია.

– მიხარია თქვენი ნახვა, ისევ გაიმეორა კარლსონმა, – ისე, არც ისე სმოლია.

და ჩუმად ჩაიხითხითა თავის ხუმრობაზე.

– საერთოდ არ არის სმოლი, – თქვა მან ისევ, – სლიმ, შენთვის მინდოდა მეკითხა, როგორაა შენი ძაღლი, ამ დღით ვნახე, ადარ იწვა სატვირთო ურიკის ქვეშ.

– წუხელ დაყარა ლეკვები, – მიუგო სლიმმა, – ცხრა ლეკვი. ოთხი მაშინვე დავახრჩვე წყალში. ამდენს ვერ გამოკვებავდა.

– გამოდის, ხუთი დარჩა?

– კი, ხუთი. ყველაზე დიდები დავიტოვე.

– როგორ ფიქრობ, რა ჯიშის იქნებიან?

– არ ვიცი, – მიუგო სლიმმა, – ალბათ ნაგაზები. შეჯვარების პერიოდი რომ ჰქონდა, ძირითადად, ნაგაზებს ვხედავდი მის ირგვლივ.

– ხუთი ლეკვი, – განაგრძობდა კარლსონი, – ყველა უნდა დაიტოვო?

– არ ვიცი, ცოტა ხნით მაინც დავიტოვებ, სანამ ლულუს რძე ეყოფა.

– მისმინე, სლიმ, იცი, რაზე ვფიქრობდი, – თქვა კარლსონმა ფიქრიანად, – ქენდის⁵ ძაღლი ისეთი ბებურია, ძლივს დალასლასებს. საშინლად ყარს. ამ სახლში რომ შემოვა, ორი-სამი დღე სუნი დგას. რა იქნება, რომ ქენდიმ მოკლას ეგ ბებური ძაღლი, შენ კი ლეკვი მიეცი, გაზარდოს. იმ ძაღლის სუნი ერთი მილიდან მცემს. კბილები არ აქვს, თითქმის ბრმაა. ვერ ჭამს. ქენდი რძით კვებავს. ღეჭვა არ შეუძლია.

ჯორჯი გამჭოლად შეჰყურებდა სლიმს. უეცრად ეზოში სამკუთხა ზარმა დაიწყო რეკვა ჯერ ნელა, შემდეგ კი გაბმულად, აჩქარებით. ბოლოს ისევე მოულოდნელად შეწყდა რეკვა, როგორც დაიწყო.

– როგორც იქნა, – თქვა კარლსონმა.

ეზოში ხმამაღალი საუბარი მოისმა და კართან კაცების ჯგუფმა ჩაიარა.

სლიმი ნელა, თავდაჭერილად წამოდგა.

– ბიჭებო, ჯობს მალე წამოხვიდეთ, სანამ ჯერ კიდევ დარჩა საჭმელი, თორემ რამდენიმე წუთში მუსრს გაავლებენ ყველაფერს.

კარლსონმა უკან დაიხია, სლიმი წინ რომ გაეტარებინა და შემდეგ ორივე გავიდა ოთახიდან.

ლენი ჯორჯს აღელვებული შეჰყურებდა. ჯორჯმა კარტები მიყარა.

– კარგი, – უთხრა ჯორჯმა, – მესმოდა, რაც თქვა. ვთხოვ.

– ყავისფერი და თეთრი, – იყვირა ლენიმ აღტაცებისგან.

– წამოდი, ვისადილოთ, არ ვიცი, ყავისფერი ჰყავს თუ თეთრი.

⁵ (ინგ.) შაქარყინული.

ლენი საწოლიდან არ იძვროდა.

– ახლავე სთხოვე, ჯორჯ, რომ მეტის მოკვლა ვედარ მოასწროს.

– კარგი. წამოდი ახლა, ადექი ფეხზე. – ლენი წამოხტა საწოლიდან და ორივე კარისკენ გაემართა. როგორც კი კარს მიუახლოვდნენ, ქარლი შეეფეთათ.

– აქ გოგო ხომ არ დაგინახავთ, – იკითხა გაბრაზებულმა.

– ნახევარი საათის წინ იყო ალბათ, – ჯორჯმა ცივად მიუგო.

– რა ჯანდაბას აკეთებდა?

ჯორჯი მშვიდად იდგა და გაბრაზებულ პატარა კაცს შეაცქერდა. შემდეგ დამცინავად მიუგო:

– თქვა, რომ შენ გეძებდა.

ქარლი თითქოს პირველად ხედავდა ჯორჯს. თვალეებით ქამდა, ზომავდა მის სიმაღლეს, ადგენდა მათ შორის განსხვავებას, წონიდა მის კარგ აღნაგობას.

– კარგი, და საით წავიდა? – ამოთქვა ბოლოს და ბოლოს.

– არ ვიცი, – თქვა ჯორჯმა, – არ მინახავს, საით მიდიოდა.

ქარლიმ დაუბღვირა, შებრუნდა და აჩქარებული ნაბიჯით გავიდა გარეთ.

– იცი რა, ლენი, – უთხრა ჯორჯმა, – ვშიშობ, ამ ძაღლიშვილს მე თვითონ გავუღამაზებ სიფათს. ძალიან მაღიზიანებს მისი თავხედობა. ღმერთო, მიშველე! კარგი, წავედით, თორემ აღარაფერი შეგვხვდება.

ეზოში გავიდნენ. მზე ფანჯრის ქვეშ ვიწრო ზოლად ეცემოდა. თეფშების ხმა შორიდანვე ისმოდა.

ცოტა ხანში ბებური ძაღლი კოჭლობით შევიდა ღია კარში. ირგვლივ სუსტი, თითქმის უსინათლო თვალეებით მიმოიხედა, ამოიქმინა, მერე მიწვა და თავი თათებს შორის ჩარგო. ქარლი ისევ შემოვარდა ოთახში და მოათვალიერა. ძაღლმა თავი წამოსწია, მაგრამ ქარლი წავიდა თუ არა, ისევ იატაკზე დაუშვა ქაღარა თავი.

3* * *

ფიცრულის ფანჯრებიდან მზით განათებული სადამო იმზირებოდა, თუმცა ოთახში უკვე ჩამობნელებულიყო. ღია კარიდან ფენისა და ჟღარუნის მწყობრი ხმა მოისმოდა, დროდადრო კი – ხმამაღალი შეძახილები, მოწონებას ან დაცინვას რომ გამოხატავდა. ეზოში ნალით თამაშობდნენ.

სლიმი და ჯორჯი ჩაბნელებულ ფიცრულში შევიდნენ. სლიმი ბანქოს მაგიდაზე გადაწვა და ფოლადის ელექტრო სანათი აანთო. მაგიდა იმ წამსვე განათდა და კონუსის ფორმის შუქი ძირს დაეცა, მხოლოდ ოთახის კუთხეები დარჩა ჩაბნელებული. სლიმი ყუთზე ჩამოჯდა და ჯორჯმაც მის პირისპირ დაიკავა ადგილი.

– სამადლობელი არაფერია, ბოლოს მაინც მომიწევდა მათი უმეტესობის თავიდან მოშორება, – უთხრა სლიმმა.

– შეიძლება შენთვის არაფერია, მაგრამ ჯანდაბა, მისთვის ეს ძალიან ბევრს ნიშნავს, – მიუგო ჯორჯმა, – ღმერთო, არც კი ვიცი, როგორ ვაიძულოთ, აქ დასაძინებლად რომ შემოვიდეს. საჯინბოში მოინდომებს მათთან ერთად დაძინებას. ის კი არა, ლეკვების ყუთში ჩაძრომასაც კი შეეცდება.

– ეგ არაფერია, – უთხრა სლიმმა, – შენ კი მასზე მართალი თქვი, შეიძლება ნათელი გონება არ აქვს, მაგრამ ასეთი მუშა არასდროს მინახავს. კინაღამ შეიწირა მეწყვილე, მასთან ერთად რომ ეზიდებოდა ქერის ტომრებს. მის ტემპს ვერავინ ეწევა. ღმერთო, ასეთი ძლიერი ტიპი პირველად ვნახე.

– რაც გინდა, დაავალე, – მიუგო ჯორჯმა ამაყად, – ყველაფერს გააკეთებს, რასაც გონების დაძაბვა არ სჭირდება. თავისით ვერაფერს მოიაზრებს, მაგრამ დავალებების შესრულება ნამდვილად შეუძლია.

ეზოში ცხენის ნალი გაწკრივდა რკინის სარზე და მოწონების შეძახილები გაისმა.

სლიმი ოდნავ უკან გადაიწია. სახეზე შუქი აღარ ეცემოდა.

– სასაცილოა, რომ თქვენ ყოველთვის ერთად ხართ.

ეს სლიმის მსუბუქი გამოწვევა იყო გულწრფელობისკენ.

– რა არის ამაში სასაცილო? – ჯორჯმა მისი შეკითხვა მოიგერია.

– მეც არ ვიცი. ბიჭები ასე არ ცხოვრობენ. არასდროს მინახავს, რომ ორი ბიჭი ერთად მოსულიყოს. შენც

ხომ იცი, როგორც ხდება, მუშები მოდიან, იკავებენ კუთვნილ საწოლს, სადღაც ერთი თვე მუშაობენ, გასამრჯელოს მიიღებენ და ისევ ისე მარტო მიდიან. სხვები ფეხზე ჰკიდიათ. ამიტომ რაღაც სასაცილოა, რომ ეგეთი დოყლაპია და შენისთანა ჭკვიანი ტიპი ერთად ცხოვრობთ.

– დოყლაპია არ არის, – უპასუხა ჯორჯმა, – უტვინოა, მაგრამ გიჟი არაა. და მე კი, ჭკვიანი რომ ვიყო, ორმოცდაათ დოლარად ქერის ტომრებს არ ვზიდავდი. ჭკვიანი რომ ვიყო, სულ ცოტა ტვინი რომ მქონდეს, ახლა უკვე პატარა მიწა მექნებოდა და სხვების გამო კი არ მოვიწყვეტიდი წელს, ჩემს მოსავალს მოვიყვანდი.

ჯორჯი გაჩუმდა. ლაპარაკი უნდოდა. სლიმი კი არც აქეზებდა და საუბარსაც არ აწყვეტინებდა – მშვიდად უსმენდა.

– არ არის ასეთი სასაცილო, რომ ჩვენ ერთად დახვებიან, – ბოლოს ისევ ამოღერდა ჯორჯმა, – ორივე აუბურნში დავიბადეთ. მის დეიდას, კლარას, კარგად ვიცნობდი. ლენი მან სულ პატარა აიყვანა და გაზარდა. როცა დეიდა კლარა გარდაეცვალა, ლენი ჩემთან ერთად წამოვიდა სამუშაოდ. ცოტა ხანში რაღაცნაირად შევეჩვიეთ ერთმანეთს.

– ჰმ, – აღმოხდა სლიმს.

ჯორჯმა შენიშნა, რომ სლიმი მშვიდი, კეთილშობილი თვალებით შესცქეროდა.

– სასაცილოა, – თქვა ჯორჯმა, – მასთან ერთად ბევრი კარგი დრო მიტარებია. ხშირად გამიმამხმუნებია, ისეთი შტერია, სად შეუძლია თავის დაცვა. იმასაც ვერ ხვდებოდა ხოლმე, რომ ვაშაყირებდი. მე კი ვერთობოდი. თანაც, ეშმაკმა დასწყევლოს, მის გვერდით ხომ ძალიან ჭკვიანი ვჩანდი. ყველა იდიოტობას ასრულებდა, რასაც კი დავავალედი. ფრიალო კლდეზე აძრომას თუ ვუბრძანებდი, აძვრებოდა. მაგრამ ეს ყველაფერი მალე მომბეზრდა. არასდროს ბრაზდებოდა, არასდროს რამდენჯერ დამირტყამს მისთვის. ხელი რომ შემოებრუნებინა, ძვლებში გადამამტვრევდა, მაგრამ თითი არ დაუკარებია არასდროს.

ჯორჯის ხმას აღსარების პათოსი გამოერია.

– გითხრა, როდის შევწყვიტე ასე მოქცევა? ერთ დღეს მდინარე საკრამენტოსთან ბიჭების მთელი ჯგრო შეიკრიბა. თავი ძალიან მოხერხებული მეგონა, მივუბრუნდი ლენის და ვუთხარი წყალში გადამხტარიყო. დაუფიქრებლად გადახტა. ცურვა არ იცის, კინაღამ დაიხრჩო, ძლივს მივუსწართ. ის კი ჩემი მადლიერი იყო, რომ გადავარჩინე. დაავიწყდა, მე რომ ვუბრძანე გადახტომა. იმ დღიდან შევეშვი ასეთებს.

– კეთილი ბიჭია, – თქვა სლიმმა, – და იმისთვის, რომ კეთილი იყო, ჭკუა სულაც არაა საჭირო. ის კი არა, მე ვფიქრობ, საერთოდაც პირიქით ხდება. აიღე ნებისმიერი ჭკვიანი ტიპი, იშვიათად, რომ კეთილიც აღმოჩნდეს.

ჯორჯმა მიყრილ-მოყრილი კარტები შეაგროვა და პასიანსის ჩამორიგებას შეუდგა. გარედან ისევ ფეხის ხმა მოისმა. საღამოს ჩამავალი მზე კვლავაც ელაციცებოდა ფიცრულის ფანჯრებს.

– ახლობლები არ მყავს, – თქვა ჯორჯმა, – ბევრი მინახავს, რანჩოდან რანჩოში მარტო რომ დაეხეტება. რა არის ამაში კარგი? საშინლად მოსაწყენია. მერე ბოროტლებიან. თვალი სულ მუშტზე უჭირავთ.

– ჰო, ბოროტლებიან, – დაეთანხმა სლიმი, – ლაპარაკიც კი არ უნდათ ვინმესთან.

– ლენის წყალობით სულ შარს უნდა ელოდე, – თქვა ჯორჯმა, – მაგრამ ისე მივეჩვიე, ახლა უკვე ვეღარ მოვიშორებ თავიდან.

– ლენი არ გაბოროტდება, – მიუგო სლიმმა, – მასში ბოროტების ნასახსაც ვერ ვხედავ.

– ცხადია, არ გაბოროტდება, – თქვა ჯორჯმა, – მაგრამ, სამაგიეროდ, მუდმივად უსიამოვნებებში ეხვევა, იმიტომ რომ, ეშმაკმა დასწყევლოს, ის ხომ უტვინოა. თუნდაც, რაც უიღში მოხდა...

უცებ გაჩუმდა და კარტი ხელში შეეყინა. შემფოთებული სლიმს დაჟინებით მიაჩერდა.

– ხომ არავის ეტყვი?

– რა ჩაიდინა უიღში? – მშვიდად ჰკითხა სლიმმა.

– არავის ეტყვი?... არა, რა თქმა უნდა, არ ეტყვი.

– რა ჩაიდინა უიდში? – სლიმი ისევ ჩაეკითხა.

– წითელკაბიანი გოგონა დაინახა. უტვინო ნაბიჭვარია, უნდა, რომ ყველაფერს შეეხოს, რაც მოსწონს. უბრალოდ უნდა, რომ შეიგრძნოს. ჰოდა, წითელ კაბას ხელი წაატანა, გოგონამ გამყინავი ხმით ყვირილი მორთო. ლენის გონება აერია და გოგოს ჩაეჭიდა, ეს ერთადერთია, რისი მოფიქრებაც შეუძლია. გოგონა კი გაუთავებლად ყვიროდა. მე შორიან-ლოს ვიყავი და ყვირილზე გამოვიქეცი, ლენი უკვე სულ მთლად დაბნეული იყო და გოგონას ხელს არ უშვებდა. ღობის სარს დავავლე ხელი და თავში ჩავარტყი, რომ მეიძულებინა, ხელი გაეშვა. ისე ჰქონდა გონება არეული, კაბას არ ეშვებოდა. ეს წყეული კი, შენც იცი, რა ძლიერია.

სლიმი მშვიდად უყურებდა, თვალეხსაც არ ახამხამებდა.

– მერე რა მოხდა? – დინჯად ჩაეკითხა.

ჯორჯმა პასიანსის კარტები გულდასმით ჩაამწკრივა.

– გოგო სასამართლოში გაიქცა და მოახსენა, რომ მასზე ძალა იხმარეს. უიდის კაცები დაირაზმნენ და გადაწყვიტეს ლენი დაეჭირათ და ლინჩის წესით გაესამართლებინათ, ჩვენ კი მთელი დარჩენილი დღე სარწყავ არხში, წყალში მყოფებმა გავატარეთ. მხოლოდ თავები გვქონდა წყლიდან ამოყოფილი. ღამით კი იქიდან მოვუსვით.

სლიმი ცოტა ხანს უხმოდ უყურებდა.

– გოგოსთვის არაფერი დაუშავებია, ჰო? – იკითხა, ბოლოს და ბოლოს.

– ჯანდაბა, არა. უბრალოდ შეაშინა. მეც კი შემეშინებოდა, ასე რომ დავეჭირე. მაგრამ არასდროს არაფერს დაუშავებდა. უბრალოდ უნდოდა იმ წითელ კაბას შეხებოდა, ზუსტად ისე, როგორც იმ ლეკვებს ეფერებოდა.

– ბოროტი არ არის, – თქვა სლიმმა, – კაცს ერთი მილიდან ვცნობ.

– რა თქმა უნდა, არ არის და ყველაფერს შეასრულებს, რასაც მე...

კარში ლენი გამოჩნდა. თავისი ლურჯი ქურთუკი მხრებზე ლაბადასავით შემოეხვია და წელში მოხრილი მოდიოდა.

– გამარჯობა, ლენი, – უთხრა ჯორჯმა, – როგორ მოგეწონა ლეკვი?

– ის ყავისფერი და თეთრია, როგორც მინდოდა, – უპასუხა სუნ-
თქვაშეკრულმა ლენიმ და პირდაპირ საწოლისკენ გაემურა, დაწვა,
სახით კედლისკენ გადაბრუნდა და ფეხები მოიკეცა.

ჯორჯმა კარტები ფრთხილად დააწყო და მკვახედ დაუძახა:

– ლენი!

ლენიმ თავი მოატრიალა და მხრებს ზემოდან გამოხედა.

– რა? რა გინდა, ჯორჯ?

– ხომ გითხარი, რომ ლეკვის აქ მოყვანა არ შეიძლება?

– რა ლეკვი, ჯორჯ? ლეკვი არ მყავს.

ჯორჯი სწრაფად მიუახლოვდა, მხრებში სწვდა და გადმოაბრუნა.
დაიხარა და პატარა ლეკვი ამოიყვანა, რომელსაც ლენი მუცელთან
მიკრულს მალავდა.

– დამიბრუნე, ჯორჯ, – სწრაფად წამოგდა ლენი.

– წადი და ლეკვი თავის ბუნაგში დააბრუნე, – უბრძანა ჯორჯმა, –
დედასთან უნდა დაიძინოს. გინდა, რომ მოკლა? მხოლოდ გუშინ და-
იხადა, არ შეიძლება მისი ბუნაგიდან წამოყვანა. ან დააბრუნებ, ანდა
სლიმს ვეტყვი და აღარ გაჩუქებს.

ლენიმ ვედრებით გაუწოდა ხელები.

– დამიბრუნე, ჯორჯ, უკან წავიყვან. არ მინდოდა მისთვის რამე
დამეშავებინა. მართალს გეუბნები. უბრალოდ, ვიფიქრე, ცოტას მო-
ვეფერებოდი.

ჯორჯმა ლეკვი გაუწოდა.

– კარგი. ჩქარა უკან დააბრუნებ და აქ აღარ წამოიყვან. ასე ხომ
მოკვდება!

ლენი სასწრაფოდ გავარდა ოთახიდან.

სლიმი არ განძრეულა. მშვიდი თვალებით კარამდე მიაცილა ლე-
ნი.

– ღმერთო, – თქვა მან, – პატარა ბავშვივითაა.

– ჰო, ბავშვივითაა. ბავშვივით ჭიანჭველასაც კი არ დაადგამს
ფეხს, უბრალოდ ძალიან ძლიერია. დაგნაძლევები, დღეს აქ დასა-
ძინებლად არ მოვა. საჯინიბოში, იმ ყუთის გვერდით დაწვება. დარ-
ჩეს, რა ვქნა. იქ არავის არაფერს დაუშავებს.

გარეთ უკუნი სიბნელე იყო. მოხუცი ქენდი ოთახში შემოვიდა და თავისი საწოლისკენ გაემართა, უკან მისი ძაღლი მოლასლასებდა.

– გამარჯობა, სლიმ. გამარჯობა, ჯორჯ. არც ერთმა არ ითამაშეთ ნალით?

– მომბეზრდა ყოველ საღამოს თამაში, – უპასუხა სლიმმა.

– რომელიმეს ერთი ყლუპი ვისკი ხომ არ გაქვთ? – განაგრძობდა ქენდი, – რაღაც მუცელი ამტკივდა.

– მე არა, – მიუგო სლიმმა, – რომ მქონოდა, მე თვითონ დავლევდი, თუმცა მუცელი არ მტკივა.

– ძალიან მტკივა, – თქვა ქენდიმ, – ეშმაკმაც წაიღოს, აი, რა მიყო იმ თალგამმა. ვიცოდი, ასე მომივიდოდა და მაინც შევჭამე.

ჩაბნელებული ეზოდან სახლში მსუქანი კარლსონი შემოვიდა. ოთახის მეორე ბოლოსკენ გაემართა და კიდევ ერთი ფოლადის სანათი აანთო.

– ძალიან ბნელა აქ, – თქვა მან, – ეშმაკმაც დასწყევლოს, ეს ზანგი რა მაგრად თამაშობს.

– ჰო, კარგად გამოსდის, – მიუგო სლიმმა.

– ჯანდაბა, ასეა, – თქვა კარლსონმა, – არავის უტოვებს მოგების შანსს...

უცებ გაჩუმდა, ჰაერი შეისუნთქა და ასე ყნოსვა-ყნოსვით, თვალეებით ძაღლი მოძებნა.

– ღმერთო მაღალო, ეს ძაღლი ყარს. მოაშორე აქედან, ქენდი. არაფერი ყარს ისე საშინლად, როგორც ეს ბებერი ძაღლი. გეუბნები, გააგლე აქედან.

ქენდი საწოლის ბოლოსკენ მიჩოჩდა, ძაღლს მისწვდა და მიეფერა.

– იმდენი დრო გავატარე მის გვერდით, რომ არც კი შემიძინევია, თუ ყარდა, – მოიბოდიშა ქენდიმ.

– მე აქ ამას ვეღარ ავიტან, – უთხრა კარლსონმა, – რომ გადის, სუნი მაინც რჩება.

მძიმე ნაბიჯებით მივიდა ძაღლთან და დახედა.

– კბილები ამას არ აქვს, – თქვა მან, – რევმატიზმისგან სულ მთლად გაშეშებულია. არც შენ გარგია რამეში და არც – საკუთარ თავს. რატომ არ გინდა, რომ მოკლა, ქენდი?

მოხუცი უხერხულად დაიკლაკნა.

– ჯანდაბა, იმდენი ხანია უკვე რაც მყავს, ჯერ კიდევ ლეკვი იყო. ცხვარს ამასთან ერთად ვწყემსავდი, – თქვა ამაყად, – ახლა რომ შეხედავ, ვერ იფიქრებ, მაგრამ საუკეთესო მეცხვარე ძაღლი იყო მათ შორის, რაც კი შემხვედრია.

– უიღში ერთ კაცს ვიცნობდი, ერდელტერიერი ჰყავდა, რომელსაც ცხვრის მწყემსვა შეეძლო. სხვა ძაღლებისგან ისწავლა, – ჩაერთო ჯორჯი.

მაგრამ კარლსონი დანებებას არ აპირებდა.

– მისმინე ქენდი, ეს ბებერი ძაღლი მხოლოდ იტანჯება. გაიყვანე გარეთ და კეფაში ესროლე, – კარლსონი გადაიხარა და მიანიშნა, – ზუსტად აი, აქ, ვერც კი მიხვდება, თავში რა მოხვდა.

ქენდიმ მწუხარე სახით მიმოიხედა.

– არა, – თქვა მან ჩუმად, – არ შემიძლია ამის გაკეთება. უკვე იმდენი ხანია, რაც მყავს.

– დიდ ვერაფერ სიამოვნებას იღებს ცხოვრებისგან, – დაჟინა კარლსონმა, – და თან საშინლად ყარს. იცი, რას გეტყვი? მე ვესვრი შენ ნაცვლად. ჰოდა, შენი გაკეთებული არ იქნება.

ქენდიმ საწოლიდან ფეხები ჩამოუშვა. ჭადარა ბაკენბარდები ნერვულად მოიქავა.

– ისე მივეჩვიე, – თქვა ისევ ჩუმად, – ჯერ კიდევ ლეკვობიდან მყავს.

– ჰო, მაგრამ სულაც არ ექცევი კარგად იმით, რომ ამდენ ხანს აცოცხლებ, – უთხრა კარლსონმა, – მისმინე, სლიმის ძაღლმა ახლახან ლეკვები დაყარა. თავს დავდებ, სლიმი ერთ ლეკვს გაჩუქებს, რომ გაზარდო. ასე არ არის, სლიმ?

სლიმი თავისი მშვიდი თვალებით თითქოს ბებერ ძაღლს სწავლობდა.

– ჰო, – თქვა მან, – თუ მოგინდება ლეკვი, მოგცემ, – შემდეგ კი უფრო მშვიდად განაგრძო, – კარლი მართალია, ქენდი. ეს ძალიან თავს იტან-
ჯავს. ასეთი ბებერი და საპყარი თუ გავხდები, ნეტავ მეც ვინმე მესრო-
დეს.

ქენდიმ უმწეოდ შეხედა, რადგან სლიმის სიტყვა კანონი იყო.

– მაგრამ მას ხომ ეტკინება, – დაიჩივლა ქენდიმ, – მე კი მზად ვარ,
მასზე ვიზრუნო.

– ისე ვესვრი, რომ ვერაფერი იგრძნოს, აი, აქ დავადებ იარაღს, – უთ-
ხრა კარლსონმა და ფეხით მიანიშნა, – კეფაზე. არც კი შეკრთება.

ქენდის მზერა ერთი სახიდან მეორეზე გადაჰქონდა და ხსნას ეძებ-
და. გარეთ უკუნი სიბნელე იყო. ოთახში ახალგაზრდა მუშა შემოვიდა.
დაშვებული მხრები წინ გადმოეხარა და ქუსლებს ისე მძიმედ ადგამდა,
თითქოს მარცვლეულის უხილავ ტომარას მოათრევსო. თავის საწოლ-
თან მივიდა და შლაპა თაროზე შემოდო. შემდეგ გაზეთს დაავლო ხელი
და მაგიდის შუქზე მიიტანა.

– ეს უკვე გაჩვენე, სლიმ? – ჰკითხა მან.

– რა მაჩვენე?

ახალგაზრდამ გაზეთი უკანა მხარეს გადმოაბრუნა, მაგიდაზე დადო
და თითით მიანიშნა.

– აი, აქ, წაიკითხე.

სლიმი გაზეთისკენ დაიხარა.

– მიდი, მიდი, – უთხრა ახალგაზრდამ, – ხმამაღლა წაიკითხე.

– ძვირფასო რედაქტორო, – ნელა კითხულობდა სლიმი, – ექვსი წე-
ლია თქვენს გაზეთს ვკითხულობ და ვფიქრობ, რომ ის ბაზარზე საუკე-
თესოა. პიტერ რენდის მოთხრობები მომწონს. ვფიქრობ, რომ მაგრად
გამოსდის. კიდევ დაბეჭდეთ ისეთები, როგორც «შავი მხედარია». წე-
რილებს ხშირად არ ვწერ. უბრალოდ მინდოდა მეთქვა, რომ თქვენი გა-
ზეთი საუკეთესოა მათ შორის, რაშიც კი კაცს ათი ცენტის დახარჯვა არ
დაგენანება.

– ამას რისთვის მაკითხებ? – გაოცებულმა ამოხედა სლიმმა.

– გააგრძელე. სახელი წაიკითხე ბოლოში, – უთხრა უიტმა.⁶

– წარმატებას გისურვებთ. უილიამ ტენერი, – ამოიკითხა სლიმმა და ისევ უიტს შეხედა, – რატომ მაკითხებ?

უიტმა საზეიმოდ დახურა გაზეთი.

– ბილ ტენერი არ გახსოვს? სამი თვის წინ მუშაობდა ჩვენთან. სლიმი ჩაფიქრდა.

– პატარა ბიჭი? კულტივატორს რომ ამუშავებდა? – ჰკითხა მან.

– ეგაა, – წამოიყვირა უიტმა, – ეგ ბიჭია.

– შენ გგონია, რომ წერილი მაგან დაწერა?

– ზუსტად ვიცი. ერთ დღეს მე და ბილი აქ ვისხედით. ბილს ამ გაზეთის სულ ახალი ნომერი ჰქონდა. ათვალეერებდა და თქვა:

– წერილი მივწერე. როგორ მაინტერესებს, თუ დაბეჭდეს.

მაგრამ იმ ნომერში არ აღმოჩნდა. მაშინ ბილმა თქვა:

– იქნებ მომდევნო ნომრებისთვის შემოინახეს.

– ასეც უქნიათ. აგერ არის, – თქვა უიტმა.

– მართალი ხარ, – მიუგო სლიმმა, – აგერაა.

– შეიძლება ვნახო? – თქვა ჯორჯმა და გაზეთს ხელი წაატანა.

უიტმა ისევ მოძებნა წერილი გაზეთში, მაგრამ გაზეთი არ მიუცია, მხოლოდ თითით მიანიშნა. შემდეგ თავის თაროსთან მიბრუნდა და ფრთხილად დადო გაზეთი.

– ნეტავ ბილმა თუ ნახა, – თქვა მან, – მე და ბილი ბარდის ნაკვეთში ვმუშაობდით ერთად. ორივე კულტივატორებს ვატარებდით. ბილი კარგი ბიჭი იყო.

კარლსონმა არ ისურვა საუბარში ჩართვა. ისევ ბებერ ძაღლს შეჰყურებდა. ქენდი კი მას უცქერდა მოუსვენრად. ბოლოს კარლსონმა უთხრა:

– გინდა ამ ტანჯვისგან მე გავათავისუფლებ და ახლავე ბოლოს მოვუღებ ყველაფერს! რა შერჩენია? ვერც ჭამს, ვერც ხედავს, ტკივილის გარეშე ვერც მოძრაობს.

– შენ ხომ თოფი არ გაქვს, – იმედიანად უთხრა ქენდომ.

⁶ (ინგ.) ერთი ბეწო.

– ჯანდაბა, არა, მაგრამ სამაგიეროდ ლუგერი მაქვს. არც კი ეტიკინება.

– იქნებ ხვალ, – თქვა ქენდიმ, – ხვალამდე მოვიცადოთ.

– ვერ ვხვდები, რა აზრი აქვს, – უთხრა კარლსონმა, საწოლთან მივიდა, ქვემოდან ჩანთა გამოათრია და ლუგერის პისტოლეტი ამოიღო.

– ახლავე მოვრჩეთ ამ საქმეს, – თქვა მან, – ამ აყროლებულ სუნში ვერ დავიძინებთ.

პისტოლეტი უკანა ჯიბეში ჩაიღო.

ქენდი დიდხანს შეჰყურებდა სლიმს იმ იმედით, რომ უკან დაიხევდა, მაგრამ ასე არ მოხდა. ბოლოს, ჩუმად და უიმედოდ თქვა:

– კარგი, წაიყვანე.

ძაღლისთვის არც დაუხედავს. საწოლზე გადაწვა, ხელები ჯვარედინად თავქვე ამოიღო და ჭერს მიაჩერდა.

კარლსონმა ჯიბიდან ტყავის თასმა ამოიღო და ძაღლს კისერზე შეაბა. ქენდის გარდა, ყველა მას უყურებდა.

– წამოდი, ბიჭო, წამოდი, – დაუძახა ალერსიანად. შემდეგ კი ქენდის უთხრა თავაზიანად:

– ვერაფერს გაიგებს.

ქენდი არც განძრეულა – არაფერი უთქვამს.

კარლსონმა თასმას მოქაჩა.

– წამოდი, ბიჭო.

ბებერი ძაღლი ნელა და მძიმედ წამოდგა და გაჰყვა თასმას, მსუბუქად რომ ექაჩებოდა ყელზე.

– კარლსონ, – დაუძახა სლიმმა.

– რა იყო?

– ხო იცი, რაც უნდა ქნა?

– რაზე მეუბნები, სლიმ?

– ნიჩაბი წაიღე, – მოკლედ მოუჭრა სლიმმა.

– ჰო, გასაგებია, მიგიხვდი, – თქვა კარლსონმა და ძაღლს სიბნელეში გაუძღვა.

ჯორჯი უკან გაჰყვა, კარი მიხურა და ფრთხილად გადარაზა. ქენდი გაუნძრევლად იწვა და ჭერს მისჩერებოდა.

– ჩემს ერთ სახედარს ჩლიქი გაუსკდა. გუდრონი აქვს დასაღები,
– თქვა სლიმმა ხმამაღლა.

გაჩუმდა. გარეთაც სიჩუმე იყო. კარლსონის ფეხის ხმა მიწყდა. ოთახშიც სიჩუმემ დაისადგურა. სიჩუმე დიდხანს გაგრძელდა.

ჯორჯმა ჩაიციხა.

– დაგენაძლევებით, ლენი ისევ საჯინიბოშია თავის ლეკვებთან. აქ აღარასდროს მოვა, ახლა ხომ ლეკვი ჰყავს.

– ქენდი, შეგიძლია ნებისმიერი ლეკვი აირჩიო, – უთხრა სლიმმა.

ქენდიმ არ უპასუხა. ოთახი ისევ სიჩუმემ მოიცვა – გარედან შემოიჭრა და ფიცრული მთლიანად დაიპყრო.

– იუკერი ხომ არ გვეთამაშა? – იკითხა ჯორჯმა.

– მე ვითამაშებ, – მიუგო უიტმა.

ერთმანეთის პირდაპირ, მაგიდის გარშემო დასხდნენ, მაგრამ ჯორჯი კარტს არ ურევდა. კიდეებით ეჭირა და ნერვულად იყრიდა ერთი ხელიდან მეორეში. პატარა ტკაცუნის ხმაზე ოთახში ყველა მამაკაცის თვალეზმა ერთმანეთი მოძებნა და ჯორჯსაც ხელი გაუშეშდა. ოთახში ისევ სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. ერთი წუთი გავიდა, ერთს მეორე მიჰყვა. ქენდი გაუნძრევლად იწვა, ჭერს შესცქეროდა. სლიმმა წამით თვალი ჰკიდა და შემდეგ ხელებზე დაიხედა. ერთი ხელი მეორეს ჩასჭიდა და კალთაში ჩაიღო. იატაკის ქვეშიდან რაღაც ფხაჭუნის ხმა მოისმა და ყველამ იქ დაიხედა შვებით. მხოლოდ ქენდი განაგრძობდა ჭერში ყურებას.

– მგონი იქ ვირთხაა, – თქვა ჯორჯმა, – ხაფანგი უნდა დავდგათ.

– ამდენ ხანს რას უყურებ, დროზე ჩამოარიგე, – ველარ მოითმინა უიტმა, – ასე რა იუკერს ვითამაშებთ?

ჯორჯმა ერთად შეაგროვა კარტი და მათი თვალეიერება დაიწყო. ოთახში ისევ სიჩუმე იყო.

შორიდან გასროლის ხმა გაისმა. კაცები იმწამსვე მოხუცს შეაცქერდნენ. ყველა თავი მისკენ შებრუნდა.

ქენდი ერთხანს ისევ ჭერს აჰყურებდა, შემდეგ ნელა გადაბრუნდა სახით კედლისკენ და მიყუჩდა.

ჯორჯმა ხმაურით აურია კარტი და ჩამოარიგა. უიტმა საანგარიშო დაფა გადმოდო.

– ბიჭებო, თქვენ აქ ნამდვილად სამუშაოდ მოხვედით? – ჰკითხა უიტმა.

– რას გულისხმობ? – ჰკითხა ჯორჯმა.

უიტმა გაიცინა.

– რა ვიცი, პარასკევს მოხვედით. კვირამდე ორი სამუშაო დღეა.

– ვერ მივხვდი, – თქვა ჯორჯმა.

უიტმა ისევ გაიცინა.

– თუ დიდ რანჩოებში გიმუშავია, უნდა ხვდებოდე. ბიჭები, რომლებსაც რანჩოში გასეირნება უნდათ, შაბათ საღამოს მოდიან. შაბათ საღამოს ვახშამს მიირთმევენ, კვირას სამჯერ შეჭამენ, ორშაბათს კი, საუზმის შემდეგ ისე წავლენ სამსახურიდან, რომ თითსაც არ გაანძრევენ. მაგრამ თქვენ პარასკევს, შუადღისას მოხვედით. რაც არ უნდა ატრიალო, ნახევარი დღე გამოდის.

ჯორჯმა მშვიდად შეხედა.

– ჩვენ აქ რაღაც დროით დარჩენა გვინდა, – უპასუხა ჯორჯმა, – მე და ლენიმ ცოტა ფული უნდა გამოვიმუშაოთ.

კარი ნელა გაიღო და მეჯინებემ შემოჰყო თავი. სევდით დაღარული შავი თავი და თვინიერი თვალები ჰქონდა.

– მისტერ სლიმ.

სლიმმა თვალები მოაშორა მოხუც ქენდის.

– აჰ, გამარჯობა, კრუქს.⁷ რა მოხდა?

– თქვენ მითხარით, რომ ცხენის ჩლიქისთვის გუდრონი შემეთბო. მზად არის.

– ჰო, რა თქმა უნდა, კრუქს, ახლავე გამოვალ და დავადებ.

– თუ გინდათ, მე დავადებ, მისტერ სლიმ.

– არა, მოვალ და მე თვითონ გავუკეთებ.

ფეხზე წამოდგა.

– მისტერ სლიმ, – მიმართა კრუქსმა.

⁷ (ინგ.) კაუჭი.

– გისმენ.

– ის ახალმოსული გოლიათი საჯინიბოში თქვენს ლეკვებს ხელებს უფათურებს.

– ჰო, ვიცი, არაფერს დაუშავებს. ერთი ლეკვი ვაჩუქე.

– ვიფიქრე, რომ უნდა მეთქვა თქვენთვის, – უთხრა კრუქსმა, – ყუთიდან ამოჰყავს და ხელში უჭირავს. ეს კარგს არაფერს მოუტანს ლეკვებს.

– არაფერს ავნებს, – მიუგო სლიმმა, – ახლა შენთან ერთად წამოვალ.

ჯორჯმა თავი ასწია.

– თუ იმ შეშლილ ნაბიჭვარს იქ ზედმეტი მოსდის, ეგრევე გამოაგდე, სლიმ.

სლიმი და მეჯინიბე ოთახიდან გავიდნენ.

ჯორჯმა ჩამოარიგა, უიტმა კი თავისი კარტი აკრიფა და შეამოწმა.

– ახალი სათამაშო უკვე ნახე? – ჰკითხა მან.

– რომელი სათამაშო? – ჩაეკითხა ჯორჯი.

– რომელი და ქარლის ახალი ცოლი.

– აჰ, კი, ვნახე.

– ლამაზია, არა?

– ასე არ დავკვირვებივარ, – უთხრა ჯორჯმა.

უიტმა გამომწვევად დააღაგა კარტები.

– ჰოდა, ნუ გძინავს, თვალები კარგად გაახილე. ირგვლივ ბევრ რამეს დაინახავ. საერთოდ არაფერს მალავს. ეგეთი არავინ მინახავს. ყველას თვალებით სჭამს. თავს დავლებ, მეჯინიბესაც აკვირდება ალბათ. ვერ ვხვდები, რა უნდა.

– რაც აქ არის, რამე უსიამოვნება მომხდარა? – იკითხა ჯორჯმა სხვათა შორის.

ჩანდა, რომ უიტს თამაში არ აინტერესებდა. კარტები ისევ მაგიდაზე დააწყო, ჯორჯმა კი წამოკრიფა და პასიანსი გამალა: შვიდი კარტი, მათ ზემოთ – ექვსი, სულ ზემოთ კი – ხუთი.

– ვხვდები, რასაც გულისხმობ, – უთხრა უიტმა, – არა, ჯერჯერობით უსიამოვნებები არ ყოფილა. ქარლის ნერვიულობისგან ნიფხავში ჭიანჭველები დაუდის, მაგრამ ეს საქმეს არ შველის. როგორც კი ბიჭები სამუშაოდან ბრუნდებიან, ქარლის ცოლიც იქაა. ან ქარლის ეძებს, ან ეგონა, რომ რაღაც დარჩა და იმას ეძებს. მოკლედ აშკარაა, რომ ბიჭები მაგრად იზიდავენ. ქარლის ჭიანჭველები კი ჯერ მხოლოდ დაცოცავენ მის ნიფხავში, ჯერჯერობით ითმენს.

– ეგ გოგო აქ რაღაცას მოიწევს, – უთხრა ჯორჯმა, – რაღაც ცუდი მოხდება მაგის გამო. ეგეთისთვის ბოლოს გისოსებს მიღმა ამოყოფს კაცი თავს. ქარლიმ უკვე გამოუტანა თავის თავს განაჩენი. ბიჭებით სავსე რანჩო ნამდვილად არ არის გოგოსთვის შესაფერისი ადგილი, მით უმეტეს, ასეთი გოგოსთვის.

– თუ მოგინდება, ჩვენთან ერთად წამოდი ხვალ ქალაქში, – შესთავაზა უიტმა.

– რატომ? რას აპირებთ?

– ტრადიციული ამბავია, დედაბერ სუზის უნდა შევუაროთ. კარგი ადგილია. სუზისთან მზიარულებაა, სულ რაღაც ხუმრობებს იგონებს ხოლმე. გასულ შაბათს წინა კართან მივედით, სუზიმ კარი გაგვიღო და დაიყვირა, გოგონებო, ჩაიცვით, შერიფი მოვიდა. ბინძურ სიტყვებს არასდროს იყენებს. ხუთი გოგო ჰყავს იქ.

– ეს რა გიჯდებათ? – ჰკითხა ჯორჯმა.

– ორნახევარი. და ერთი პორცია ვისკი კიდევ ოც ცენტად. სუზის მშვენიერი სავარძლები აქვს, დაჯდები, შეგიძლია რამდენიმე ჭიქა ვისკი დალიო და დღე იქ გაატარო. სუზი არასდროს არ არის წინააღმდეგი. არც არავის აჩქარებს და არც ქუჩაში აგდებას, თუ მის სტუმარს გოგო არ უნდა.

– უნდა წამოვიდე თქვენთან ერთად და მე თვითონ ვნახო, – უპასუხა ჯორჯმა.

– რა თქმა უნდა, წამოდი. კარგ დროს გავატარებთ, მაგარი ხუმრობები აქვს. ერთხელ ამბობს, – ისეთი დიასახლისებიც არსებობენ, ძირს ძონძებს დააფენენ, გრამაფონზე რეზინის შიშველთოჯინიან სანათს შემოდგამენ და ჰგონიან, რომ ბორდელების პატრონები არიანო. კლარას სახლს გულისხმობს. მე ვიცი, ბიჭებო, თქვენ რა გჭირდებათო, – იტყვის

ხოლმე სუზი, – ჩემი გოგონები სუფთები არიან და არც ვისკი მაქვს წყალგარეული. თუ ვინმეს გინდათ რეზინის შიშველთოჯინიანი სანათი ნახოთ და ფრთები დაიწვათ, იცით, სადაც უნდა წახვიდეთო. და აქ არიან კიდევ ფეხმრული ბიჭებიც, რეზინის შიშველთოჯინიანი სანათის ყურება რომ იზიდავთ.

– კლარა სხვა ბორდელის მეპატრონეა? – ჰკითხა ჯორჯმა.

– ჰო, – მიუგო უიტმა, – ჩვენ იქ არასდროს დავდივართ. კლარა სამ დოლარს იღებს გოგომი და ოცდათხუთმეტ ცენტს ვისკიში, ხუმრობაც არ შეუძლია. სუზისთან კი სისუფთავე და კომფორტული სავარძლებია. მაწანწალებსაც არ აკარებს იქაურობას.

– მე და ლენიმ ცოტა ფული უნდა შევაგროვოთ, – უთხრა ჯორჯმა, – წამოვიდოდი თქვენთან ერთად, დავჯდებოდი, ცოტას დავლევდი, მაგრამ ორნახევარი დოლარის გადახდა ახლა არ შემიძლია.

– ზოგჯერ ხომ უნდა გაერთო, – უთხრა უიტმა.

კარი გაიღო და ლენი და კარლსონი ერთად შემოვიდნენ. ლენი საწოლთან მიიპარა და ჩამოჯდა, ცდილობდა ყურადღება არ მიექცია. კარლსონმა თავისი საწოლის ქვეშიდან ჩანთა გამოათრია. ქენდისთვის არც კი შეუხედავს, რომელიც ისევ კედლისკენ შებრუნებული იწვა. კარლსონმა ჩანთაში ზუმბა და ერთი ქილა ზეთი იპოვა. საწოლზე დაალაგა და პისტოლეტი ამოიღო, გაზეთი გაშალა, ვაზნა ამოაცალა და ზუმბათი ლულის წმენდა დაიწყო. ექვეტორის გატაკაცუნებაზე ქენდი გადმობრუნდა და სანამ ისევ უკან გადაბრუნდებოდა, ცოტა ხნით იარაღს თვალი შეავლო.

– ქარლი უკვე იყო აქ? – სხვათა შორის იკითხა კარლსონმა.

– არა, – მიუგო უიტმა, – რა ხდება?

კარლსონმა თვალმოჭუტულმა გახედა პისტოლეტის ლულას.

– თავის ბებერ ქალბატონს ეძებს. დავინახე გარეთ, წრეებზე დარბოდა.

– ქარლი ნახევარ დროს ცოლის ძებნაში ატარებს, მეორე ნახევარს კი, მისი ცოლი ატარებს ქარლის ძებნაში, – თქვა უიტმა დამცინავად.

ქარლი აღელვებული შემოიჭრა ოთახში.

– თქვენ, ბიჭებო, ჩემი ცოლი არ დაგინახავთ? – მედიდურად იკითხა.

– აქ არ ყოფილა, – უპასუხა უიტმა.

ქარლიმ მუქარით მოათვალიერა ოთახი.

– სლიმი სად ჯანდაბაშია?

– საჯინიბოში წავიდა, – მიუგო ჯორჯმა, – გახლეჩილ ჩლიქზე სახედ-რისთვის გუდრონი უნდა დაედო.

ქარლიმ მხრები ჩამოყარა.

– რამდენი ხანია?

– ხუთი-ათი წუთის წინ.

ქარლი კარს ეცა და ზურგს უკან მოიჯახუნა.

უიტი წამოდგა.

– მგონი ამ ამბავს არ უნდა გამოვაკლდე, – თქვა მან, – ქარლი ჩხუბს აპირებს, თორემ სლიმს ისე არ გაეკიდებოდა. ქარლი კი ხელმარჯვეა, ღმერთმაც დასწყევლოს, ხელმარჯვეა. «ოქროს ხელთათმანის» ფინალში თამაშობდა. გაზეთებიდან აქვს ამოჭრილი.

უიტი ცოტა დაფიქრდა.

– მაგრამ მაინც ურჩევნია, სლიმს ხელი არ დააკაროს. სლიმისგან ყველაფერს უნდა ელოდე.

– ფიქრობს, რომ მისი ცოლი სლიმთან არის, არა? – ჰკითხა ჯორჯმა.

– ასე ჩანს, – უპასუხა უიტმა, – თუმცა ეს აბსურდია. სლიმი მის ცოლთან არ იქნება. მაგრამ თუ ჩხუბი ატყდება, ამ სეირს უნდა ვუყურო. წამოხვალ?

– მე აქ დავრჩები, – უთხრა ჯორჯმა, – არ მინდა რამეში გავეხვე. მე და ლენი აქ ფულის საშოვნელად ვართ ჩამოსული.

კარლსონმა იარაღის წმენდა დაასრულა და ჩანთაში ჩადო, ჩანთა საწოლის ქვეშ შეაგდო.

– წავალ, ვნახავ, რა ხდება, – თქვა მან.

მოხუცი ქენდი გაუნძრევლად იწვა, ლენი კი ჯორჯს თავისი საწოლიდან დაკვირვებით შესცქეროდა.

უიტი და კარლსონი რომ გავიდნენ და ზურგს უკან კარი მოიხურეს, ჯორჯი ლენის მიუბრუნდა:

– რას მიმაღავ?

– არაფერი გამიკეთებია, ჯორჯ. სლიმმა მითხრა, რომ ჯობდა ლეკვებს ამდენს არ მოვფერებოდი. სლიმმა თქვა, რომ ეს მათთვის კარგი არ იქნებოდა. ამიტომ მე წამოვედი. კარგად ვიქცეოდი, ჯორჯ.

– მე ასე ვერ ვიტყოდი, – მიუგო ჯორჯმა.

– მათთვის არაფერი დამიშავებია. ჩემი ლეკვი დავისვი მუხლებზე და ვეფერებოდი.

– სლიმი ნახე საჯინიბოში? – ჰკითხა ჯორჯმა.

– რა თქმა უნდა, ვნახე. მან მითხრა, რომ ლეკვებს მეტად აღარ მოვფერებოდი.

– ის გოგოც ნახე?

– ქარლის გოგოზე ამბობ?

– ჰო, მოვიდა საჯინიბოში?

– არა, არ მინახავს.

– სლიმი მას არ ელაპარაკებოდა?

– არა, ის იქ არ ყოფილა.

– კარგი, – თქვა ჯორჯმა, – როგორც ვხედავ, ბიჭებს ტყუილად აქვთ სეირის იმედი. მაგრამ თუ ჩხუბი იქნება, ლენი, შენ შორს დაიჭირე თავი.

– მე ჩხუბი არ მინდა, – თქვა ლენიმ.

საწოლიდან წამოდგა და მაგიდასთან, ჯორჯის გვერდით დაჯდა. ჯორჯმა კარტები აურია და პასიანსი გაშალა. ფრთხილად, ჩაფიქრებით, ნელა.

ლენიმ ერთი კარტი აიღო და მის შესწავლას შეუდგა. შემდეგ ამოაბრუნა და ისევ დააკვირდა.

– ორივე ბოლო ერთი და იგივეა, – თქვა მან, – ჯორჯ, რატომ არის ერთი და იგივე?

– არ ვიცი, – უპასუხა ჯორჯმა, – უბრალოდ ასე გააკეთეს. რას აკეთებდა სლიმი საჯინიბოში, როცა დაინახე?

– სლიმი?

– ჰო, შენ ხომ ნახე სლიმი საჯინიბოში და მან გითხრა, რომ ლეკვებს აღარ მოვფერებოდი.

– აჰ, კი, გულრონის ქილა და ფუნჯი მოიტანა, არ ვიცი რისთვის.

– დარწმუნებული ხარ, ის გოგო, დღეს რომ აქ იყო, საჯინიბოში არ მოსულა?

– არა, არ მოსულა.

ჯორჯმა ამოიოხრა.

– არა, ისევ ის საროსკიპო ჯობია, – თქვა მან, – წახვალ, დალევ, იმას მიიღებ, რაც გინდა, ზედმეტი ხმაურის გარეშე. თან წინასწარვე იცი, ეს რა დაგიჯდება. ამისთანასთვის კი გისოსები არ აგცდება.

ლენი მის სიტყვებს ისრუტავდა და პირსაც აყოლებდა.

– ენდი კამმანი გახსოვს, ჩვენს სკოლაში რომ სწავლობდა? – ჰკითხა ჯორჯმა.

– დედამისი ბავშვებისთვის ნამცხვრებს რომ აცხობდა? – კითხვითვე მიუგო ლენიმ.

– ჰო, სწორედ ეგ. ყველაფერი გახსოვს, თუ რამე ჭამას ეხება.

ჯორჯი პასიანსის კარტს კარგად დააკვირდა. გამოსათვლელ დაფაზე ტუზი, ზემოთ კი აგურის ორიანი, სამიანი და ოთხიანი დააწყო.

– ენდი ახლა სან კვენტინის ციხეში ზის და ისიც ქალების გამო, – თქვა ჯორჯმა.

ლენი თითებით მაგიდაზე აკაკუნებდა.

– ჯორჯ?

– რა იყო?

– ჯორჯ, რამდენ ხანში გვექნება ის პატარა მიწა, სადაც ვიცხოვრებთ და შევჭამთ ამ მიწის დოვლათს... და კურდღლებსაც მოვაშენებთ?

– არ ვიცი, – უთხრა ჯორჯმა, – ბევრი ფული უნდა მოვაგროვოთ ამისთვის, ერთი რანჩო ვიცი, რომელსაც იაფად მოგვცემენ, მაგრამ ცხადია, არავინ გვაჩუქებს.

მოხუცი ქენდი ნელა გადმობრუნდა. თვალები ფართოდ ჰქონდა გახელილი. ჯორჯს ყურადღებით შესცქეროდა.

– მომიყევი იმ ადგილზე, ჯორჯ, – სთხოვა ლენიმ.

– ხომ მოგიყევი წუხელ.

– მიდი, კიდეც მომიყევი, ჯორჯ.

– მოკლედ, ათი აკრია, – თქვა ჯორჯმა, – პატარა ქარის წისქვილი აქვს. პატარა ქოხმანი დგას და წიწილები დარბიან. სამზარეულო, ხენი-

ლის ბალი, ალუბლები, ვაშლები, თხილი, კენკრა, იონჯა და ბევრი წყალი მოსარწყავად. საღორეცაა...

– და კურდღლები, ჯორჯ.

– ჯერჯერობით საკურდღლე არ არის, მაგრამ რამდენიმე გალიას ადვილად გავაკეთებ და შეგიძლია კურდღლები იონჯით გამოკვებო.

– შემიძლია, რა თქმა უნდა, შემიძლია, – თქვა ლენიმ, – მართლა შემიძლია!

ჯორჯის ხელებმა შეწყვიტა პასიანსის გაშლა. ხმა გაუთბა.

– ღორებიც გვეყოლება. შესაბოლ ფიცრულს ავაშენებ, ისეთს, ბაბუაჩემს რომ ჰქონდა და როცა ღორს დაკვლავთ, შეგვეძლება ღორი და ბეკონი იქ შევბოლოთ, სოსისები მოვამზადოთ და სხვა უამრავი რამ. და როცა მდინარეს ორაგულები ჩამოჰყვებიან, ასობით დავიჭერთ, დავამარილებთ ან შევბოლავთ. შემდეგ საუზმეზე შევჭამთ. რა უნდა იყოს შებოლილ ორაგულზე გემრიელი. ხილი რომ დამწიფდება, ქილებში შევინახავთ ზამთრისთვის. პომიდორსაც, ძალიან ადვილი შესანახია. ყოველ კვირას წიწილას ან კურდღელს დაკვლავთ. იქნებ ძროხა ან თხაც გვყავდეს, და ნაღები კი, ემშაკმაც დალახვროს, ისეთი სქელი იქნება, დანით რომ უნდა გაჭრა და კოვზით მოაშორო რძეს.

ლენი გაფართოებული თვალებით შესცქეროდა, და მოხუცი ქენდიც მას შეჰყურებდა.

– ვიცხოვრებთ და შევჭამთ ამ მიწის დოვლათს, – თქვა ლენიმ ჩუმად.

– რა თქმა უნდა, – თქვა ჯორჯმა, – ყველანაირი ბოსტნული გვექნება და თუ ვისკი მოგვინდება, შეგვიძლია რამდენიმე კვერცხი, ცოტა რძე ან რამე სხვა გავყიდოთ. უბრალოდ ვიცხოვრებთ იქ. ჩვენი მიწა იქნება. აღარ მოგვიწევს მთელ ქვეყანაში ხეტიალი და აღარც იაპონელი მზარეული გამოგვკვებავს. არა, ბატონო, ჩვენი საკუთარი ადგილი გვექნება და ფიცრულში დაძინება აღარ მოგვიწევს.

– სახლზეც მოყვი, ჯორჯ, – შეეხვეწა ლენი.

– რა თქმა უნდა, ჩვენი სახლი გვექნება, შიგნით საძინებელი. თუნუქის ღუმელს დავდგამთ, სადაც ზამთარში ცეცხლს გავაჩაღებთ

ხოლმე. დიდი მიწა არ იქნება, მაგრამ მაინც თავდაუზოგავად უნდა ვიმუშაოთ. შესაძლოა დღეში ექვსი-შვიდი საათიც კი. თუმცა დღეში თერთმეტი საათი ქერის მკა აღარ მოგვიხდება. მოსავალს მოვიწევთ და ყოველთვის გვეცოდინება, რისთვის ვიმრომეთ.

– და კურდღლები, – თქვა ლენიმ მონდომებით, – მათზე მე ვიზრუნებ. თქვი, ამას როგორ გავაკეთებ, ჯორჯ.

– შენ იონჯას ნაკვეთში წახვალ, ტომარა გექნება, გაავსებ და კურდღლებს გალიებში დაუყრი.

– ისინი კი გაკვნიტენ და გაკვნიტენ, – თქვა ლენიმ, – მინახავს, ამას როგორც შვრებიან.

– ყოველ ექვს თვეში ერთხელ, – განაგრძობდა ჯორჯი, – ბაჭიებს მოიგებენ, და ჩვენ უამრავი კურდღელი გვეყოლება, საჭმელადაც გვეყოფა და გასაყიდადაც. რამდენიმე მტრედიც გვეყოლება, რომლებიც ქარის წისქვილის გარშემო იფრენენ, როგორც ეს ჩემს ბავშვობაში მინახავს.

ჯორჯი აღტაცებით შეჰყურებდა ლენის ზურგსუკან აღმართულ კედელს.

– ეს ყველაფერი მხოლოდ ჩვენი იქნება და იქიდან ვერავინ გაგვადებს. ჩვენ კი, თუ ვინმე თავს მოგვაბეზრებს, შეგვიძლია ვუთხრათ: ჯანდაბამდე გზა გქონია. და თუ მეგობარი ჩამოივლის, მისთვის აუცილებლად გვექნება კიდევ ერთი საწოლი და ჩვენთან დამის გათევას შევთავაზებთ. ისიც გაათევს. სეტერის ჯიშის ძაღლი და რამდენიმე ზოლებიანი კატა გვეყოლება. მაგრამ შენ თვალყური უნდა ადევნო კატებს, კურდღელი რომ არ შეჭამონ.

ლენი მძიმედ სუნთქავდა.

– აბა, გაბედონ და კურდღლებს მიეკარონ. წყეულ კისრებს მოვუგრებს.. მე... მე ჯოხით დავუმტვრევ ძვლებს.

უკმაყოფილოდ ბუზღუნებდა და წინასწარ ემუქრებოდა წარმოსახვით კატებს, რომლებსაც შეიძლება გაებედათ მისი კურდღლების შეწუხება.

ჯორჯი კი თავის მიერ დახატული სურათით აღფრთოვანებული იყო.

ქენდიმ რომ ხმა ამოიღო, ორივე ფეხზე წამოიჭრა, თითქოს რაღაც ცუდ საქმეზე ჩაავლეს.

– იცი, ასეთი ადგილი სად არის? – იკითხა ქენდიმ.

ჯორჯი მაშინვე თავდაცვაზე გადავიდა.

– ვთქვათ და ვიცი, – თქვა მან, – შენ რა გესაქმება?

– არ გთხოვ, რომ მითხრა, სად არის. სადაც გინდა, იქ იყოს.

– ნამდვილად, – თქვა ჯორჯმა, – მართალი ხარ. ასი წელი ვერ მიაგნებ.

– ასეთ ადგილში რამდენს ითხოვენ? – არ ეშვებოდა აღტაცებული ქენდი.

ჯორჯი ეჭვით უყურებდა.

– ექვსას დოლარად შემიძლია ვიყიდო. მოხუცებს, ვისაც ეს მიწა ეკუთვნის, გაუჭირდათ. მოხუც ქალბატონს ოპერაცია სჭირდება. თქვი, შენ რა გესაქმება? ჩვენს საქმეში ცხვირს ნუ ყოფ.

– ჩემი ერთი ხელით დიდ სარგებელს ვერ მოვიტან, – თქვა ქენდიმ, – მეორე ხელი აქ, რანჩოში, დავკარგე. ამიტომაც მომცეს დამლაგებლის ადგილი. და ასევე – ორას ორმოცდაათი დოლარი იმის გამო, რომ უხელოდ დავრჩი. კიდევ ორმოცდაათი დოლარი ბანკში მაქვს შეგროვილი. ეს უკვე სამასი დოლარი. ორმოცდაათს კი თვის ბოლოს ველოდები. იცი, რას გეტყვით, ვთქვათ, თქვენთან ერთად წამოვედი, ამ სამას ორმოცდაათ დოლარს დავდებ. ბევრს ვერაფერს ვაკეთებ, მაგრამ მზარეულობა, წიწილების მოვლა და ბადის მოთონნაც შემიძლია. ამაზე რას იტყვით?

ჯორჯმა ოდნავ მოჭუტა თვალები.

– უნდა დავფიქრდე. სულ გვინდოდა, ჩვენ ორს გაგვეკეთებინა ეს ყველაფერი.

– ანდერძს დავწერ, – გააწყვეტინა ქენდიმ, – და როცა მოვკვდები, ჩემს წილს თქვენ დაგიტოვებთ, იმიტომ რომ არც ნათესავი მყავს და არც არავინ. თქვენ, ბიჭებო, რამე ფული გაქვთ? იქნებ ახლავე მოგვეგვარებინა ეს საქმე?

ჯორჯმა ზიზღით გადააფურთხა.

– ჩვენ ორს მხოლოდ ათი დოლარი გვაქვს. მაგრამ თუ მე და ლენი ერთი თვე ვიმუშავებთ და არაფერს დავხარჯავთ, ასი დოლარი გვექნება. ეს უკვე ოთხას ორმოცდაათია. თავს დავდებ, ამ თანხად მოხუ-

ცები ადგილს დაგვითმობენ. შენ და ლენი იქ გადახვალთ და საქმეს შეუდგებით, მე კი სამუშაოს მოვნახავ და დარჩენილ თანხას ვიშოვნი. თქვენ კვერცხებს გაყიდით და რამე იქნება.

უცებ ყველა გაჩუმდა. ერთმანეთს გაცეცებული უყურებდნენ. ოცნება, რომლისაც ბოლომდე არასდროს სჯეროდათ, უნდა ამხდარიყო.

– ღმერთო მაღალო, თავს დავლებ, რომ დავითანხმებთ, – თქვა ჯორჯმა მოწინებით.

მისი თვალები გაცეცებით იყო სავსე.

– თავს დავლებ, რომ დავითანხმებთ, – ჩუმად გაიმეორა.

ქენდი საწოლის კიდეზე ჩამოჯდა. ნერვულად ისვამდა ხელს ჯოხის ტარივით მაჯაზე.

– ხელი ოთხი წლის წინ დავკარგე, – თქვა მან, – აქედან მალე გამაგდებენ. როგორც კი ფიცრულების დალაგებას ვედარ შევძლებ, მაშინვე თავიდან მომიშორებენ. თუკი ჩემს ფულს თქვენ მოგცემთ, ბიჭებო, იქნებ ბაღის გათოხნის უფლება მაშინაც მომცეთ, როცა უკვე ეს არც ისე კარგად გამომივა. ჭურჭელს დავრეცხავ და პატარა წიწილებს მივხედავ. მაგრამ საკუთარ მიწაზე ვიცხოვრებთ და ჩვენს სახლში ვიმუშავებთ. ხომ ნახეთ, წელან ჩემს ძაღლს რა უქნეს, – თქვა მან შესაბრალისად, – თქვეს, რომ არც საკუთარი თავისთვის მოჰქონდა სარგებელი და არც სხვებისთვის. როცა აქედან გამაგდებენ, მეც ვინატრებ, რომ ვინმემ მესროლოს. მაგრამ ისინი ამას არ იზამენ. არც სადმე წასასვლელი მექნება და ვერც სხვა სამსახურს ვიშოვი. და სანამ თქვენ აქედან წასვლას შეძლებთ, მე კიდევ ოცდაათი დოლარი მომიგროვდება გასამრჯელო.

ჯორჯი წამოდგა.

– მოკლედ, გადაწყვეტილია, – თქვა მან, – ვიყიდით რანჩოს და იქ დავსახლდებით.

ისევ ჩამოჯდა. ყველა უძრავად იყო – მოჯადოებულიყვნენ წარმტაცი სურათით. მათი გონება მომავალისკენ მიილტვოდა, იმ დროისკენ, როცა ეს ყველაფერი ხორცს შეისხამდა.

– და როდესაც ქალაქში კარნავალი იქნება, ან ცირკი ჩამოვა, ან ბეისბოლის მატჩი იქნება, – თქვა ჯორჯმა ჩაფიქრებით და ქენდიმაც თანხმობის ნიშნად თავი დაუკრა, – ჩვენ უბრალოდ წავალთ. არავის არ

ვკითხავთ ნებართვას. უბრალოდ ვიტყვით, წავიდეთ და წავალთ. მხოლოდ ძროხას მოვწველით, მარცვლეულს დავუყრით წიწილებს და წავალთ.

– და კურდღლებსაც დავუყრით ბალახს, – ჩაერთო ლენი საუბარში, – მათი გამოკვება არასდროს დამავიწყდება. როდის შევძლებთ ამას, ჯორჯ?

– ერთ თვეში. მხოლოდ ერთი თვე მოითმინე. იცი, რას ვიზამ? იმ მოხუცებს, ვისაც ის მიწა ეკუთვნით, მივწერ, რომ ვყიდულობთ და ქენდი ბეს გაუგზავნის, ას დოლარს.

– რა თქმა უნდა, – თქვა ქენდიმ, – კარგი ღუმელი აქვთ, თუ იცი?

– რა თქმა უნდა, კარგი ღუმელია, გინდა ქვანახშირს შეუკეთებ, გინდა – შეშას.

– ჩემს ლეკვს წავიყვან, – თქვა ლენიმ, – იქ ძალიან მოეწონება.

გარედან ხმები ახლოვდებოდა.

– ეს ამბავი არავის უთხრათ, – თქვა ჯორჯმა, – მხოლოდ ჩვენ სამმა ვიცოდეთ, სხვამ არავინ. თორემ გაგყრიან აქედან და ვერაფერსაც ვერ გამოვიმუშავებთ. ისე გვეჭიროს თავი, თითქოს მთელი დარჩენილი ცხოვრება ქერის მკას ვაპირებდეთ. ერთ მშვენიერ დღესაც, ჩვენს ფულს ავიღებთ და მშვიდობით.

ლენი და ქენდი დაეთანხმნენ ბედნიერებისგან გაღიმებულები.

– არავისთან სიტყვა არ დაგცდეს, – ლენიმ საკუთარი თავი გააფრთხილა.

– ჯორჯ, – თქვა ქენდიმ.

– რა იყო?

– მე თვითონ უნდა მომეკლა ის ძაღლი, ჯორჯ. არ უნდა მიმეცა უცხო სთვის ჩემი ძაღლის მოკვლის უფლება.

კარი გაიღო. ოთახში სლიმი შემოვიდა, უკან ქარლი, კარლსონი და უიტი მოჰყვებოდნენ. სლიმს კუპრისგან ხელები გამავებოდა და იბღვირებოდა. ქარლი კუდში მოსდევდა.

– სლიმ, არაფერი მიგულისხმია, – უთხრა ქარლიმ, – უბრალოდ გკითხე.

– ძალიან ხშირად მეკითხები, – უპასუხა სლიმმა, – უკვე ძალიან მომბეზრდა. თუ შენს წყეულ ცოლს ვერ პატრონობ, მე რა შუაში ვარ. მოდი რა, თავი დამანებე.

– ვცდილობ აგისხნა, რომ არაფერს ვგულისხმობდი, – თქვა ქარლიმ, – უბრალოდ ვიფიქრე, რომ სადმე შეიძლება გენახა.

– და რატომ არ ეტყვი, რომ იმ ჯანდაბა სახლიდან, სადაც ცხოვრობთ, არ გამოვიდეს? – უთხრა კარლსონმა, – ფიცრულებში წოწიალის უფლებას აძლევ და მერე რაც მოხდება, შენს თავს დააბრალებ.

ქარლი სწრაფად მიუბრუნდა კარლსონს.

– სხვის საქმეში ცხვირს ნუ ყოფ, თორემ გაგაპანდურებ აქედან.

– შე უბედურო ბრიყვო, – გაიცინა კარლსონმა, – სლიმის შეშინება გინდოდა და არ გამოგივიდა. სლიმმა აქეთ შეგაშინა. ბაყაყის მუცელივით ხარ გაყვითლებული. ფეხებზე მკიდია, საუკეთესო ბოქსიორი ხარ თუ არა, აბა, გაბედე და თითი დამაკარე, მაგ წყეულ თავს წაგაცლი.

ქენდი შეტევას მხიარულად შეუერთდა.

– ვაზელინით სავსე ხელთათმანი, – თქვა მან ზიზღით.

ქარლიმ თვალები მიანათა, შემდეგ მოაშორა და ლენიზე შეაჩერა მზერა. ლენი ამ დროს, ჯერ კიდევ რანჩოს მოგონებებით ბედნიერი, იღიმოდა.

ქარლი ლენის ტერიერივით ეცა.

– შენ რა ჯანდაბა გაცინებს?

ლენიმ გულგრილად გამოხედა.

– ჰა?

ქარლი აფეთქდა.

– შე დიდო ნაბიჭვარო, ადექი ფეხზე. ვერც ერთი დიდი ნა-ბიჭ-ვა-რი ვერ გაბედავს ჩემს დაცინვას. გაჩვენებ ახლა, შიშისგან გაყვითლება როგორ უნდა.

ლენიმ მუდარით შეხედა ჯორჯს, შემდეგ კი წამოდგა და შეეცადა გაცლოდა. მაგრამ ქარლი უკვე მომზადებული იყო და ხელალებით დაარტყა ჯერ მარცხენით, შემდეგ კი მარჯვენით ცხვირში უთავაზა. ლენიმ საზარლად იყვირა. ცხვირიდან სისხლი წასკდა.

– ჯორჯ, – ყვიროდა ლენი, – უთხარი, თავი დამანებონ, ჯორჯ.

უკან დაიხია, სანამ კედელს არ გადააწყდა, ქარლი კი უკან მიჰყვა, ისევ სახეში ურტყამდა. ლენის ხელები უმწეოდ ჰქონდა ჩამოყრილი. ისევ იყო შეშინებული, თავის დაცვაც არ შეეძლო.

– დაარტყი, ლენი, არ მისცე ცემის უფლება, – აქეზებდა ჯორჯი.

ლენიმ სახეზე დიდი ტორები აიფარა და შიშისგან აბლავლდა.

– უთხარი გაჩერდეს, ჯორჯ.

შემდეგ ქარლიმ მუცელში უთავაზა და ლენის სუნთქვა შეეკრა.

სლიმი ფეხზე წამოხტა.

– შე ჭუჭყიანო, პატარა ვირთხა, – იყვირა მან, – მე თვითონ გაგისწორდები.

ჯორჯმა ხელი ჩაავლო და სლიმი დაიჭირა.

– ერთი წუთი მოიცადე, – იყვირა მან, ხელები პირთან მიიტანა და ხმამაღლა დაიძახა, – ლენი, დაარტყი!

ლენიმ ხელები სახიდან მოიშორა და ჯორჯს შეხედა, ამასობაში ქარლიმ თვალებში უთავაზა. მისი დიდი სახე სისხლით იყო მოთხვრილი.

– გითხარი, დაარტყი-მეთქი, – ისევ დაუყვირა ჯორჯმა.

ლენისთვის გამოქნეული ქარლის მუშტი ჯერაც ჰაერში იყო, ლენიმ რომ ხელი სტაცა. ერთ წუთში ქარლი თევზივით ფართხალებდა და მისი შეკრული მუშტი ლენის დიდ ტორში ჩაკარგულიყო. ჯორჯმა მთელი ოთახი გაირბინა და მასთან მივარდა.

– ახლა კი, გაუშვი, ლენი, გაუშვი.

მაგრამ ლენი შიშით შეჰყურებდა მოფართხალე კაცს, რომელიც დაჭერილი ჰყავდა. ლენის სახეზე სისხლი სდიოდა, ერთი თვალი გახეთქილი და დახუჭული ჰქონდა. ჯორჯი სახეში ურტყამდა, მაგრამ ლენი ქარლის მუშტისთვის ხელის გამშვებას არ აპირებდა. ქარლი გათეთრდა და მოიკრუნჩხა. წინააღმდეგობის ძალა არ შერჩა. გაჩერდა და ატირდა. მისი მუშტი ლენის ტორს გადაეყლაპა.

– ხელი გაუშვი, ლენი, ხელი გაუშვი, – უყვიროდა ჯორჯი, – სლიმ, მოდი, დამეხმარე, სანამ კიდევ შერჩა ხელი ამ ბიჭს.

უცრად ლენიმ ხელი გაუშვა. კედელთან ჩაიკვცა, შეუმჩნეველი რომ გამხდარიყო.

– შენ თვითონ მითხარი, ჯორჯ, – უთხრა საცოდავად.

ქარლი იატაკზე დაჯდა და გაოგნებული შეჰყურებდა თავის დასახიჩრებულ ხელს. სლიმი და კარლსონი მისკენ დაიხარნენ. შემდეგ სლიმი წამოიმართა და შიშით შეხედა ლენის.

– ექიმთან უნდა წავიყვანოთ, – თქვა მან, – მგონი ძვლები აქვს დამტვრეული.

– არ მინდოდა, – ტიროდა ლენი, – არ მინდოდა მისთვის რამე დამეშავებინა.

– კარლსონ, სატვირთო ვაგონი გამოიყვანე, – თქვა სლიმმა, – სოლედადში უნდა წავიყვანოთ, იქ მოარჩენენ.

კარლსონი გარეთ გავარდა. სლიმი აცრემლებულ ლენის მიუბრუნდა.

– შენი ბრალი არ ყოფილა, – უთხრა მან, – ამ ქალაჩუნამ თვითონ მოიწია ყველაფერი. ოღონდ ეგაა, ლამის უხელოდ დარჩა.

სლიმი სასწრაფოდ გავარდა გარეთ და ჭიქით წყალი შემოიტანა. ქარლის ტუჩებთან მიუტანა.

– სლიმ, ახლა ჩვენ აქედან გაგვყრიან? – უთხრა ჯორჯმა, – ფული ძალიან გვჭირდება. ქარლის მოხუცი აქედან გაგვყრის?

სლიმმა ირიბად გაიცინა. ქარლისკენ დაიხარა.

– შეგიძლია თავი ხელში აიყვანო და მომისმინო? – ჰკითხა მან.

ქარლიმ თავი დაუქნია.

– კარგი, მაშინ მისმინე, – განაგრძო სლიმმა, – ვფიქრობ, შენ მანქანაში მოგყვა ხელი. თუ არავის მოუყვები, რაც სინამდვილეში მოხდა, არც ჩვენ ვიტყვით რამეს. მაგრამ თუ პირს მოაღებ და ამ ბიჭის აქედან გაგდებას შეეცდები, მაშინ ჩვენც მოვყვებით ყველაფერს და მთელი რანჩოს დასაცინს გაგხდით.

– არ ვიტყვი, – თქვა ქარლიმ, ლენისკენ გახედვას უფრთხოდა.

გარეთ სატვირთო ეტლის ბორბლების ხმა მოისმა. სლიმი ქარლის ადგომაში დაეხმარა.

– წამოდი, კარლსონი ექიმთან წაგიყვანს.

შემდეგ კარამდეც მიაცილა. ბორბლების ხმა ნელ-ნელა მიწყდა. სლიმი მაშინვე შემობრუნდა ფიცრულში. ლენის შეხედა – ის, დამფრთხალი, ჯერაც კედელს იყო მიკრული.

– აბა, შენი ხელები მაჩვენე, – უთხრა სლიმმა.

ლენიმ ხელები გაუშვირა.

– ღმერთო მაღალო, ნამდვილად არ ვისურვებდი, რომ ჩემზე გაბრაზდე, – უთხრა სლიმმა.

– უბრალოდ ლენი შეშინდა, – ჩაერთო საუბარში ჯორჯი, – არ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო. გითხარი კიდეც, რომ მისი ჩხუბში გამოწვევა არ შეიძლება. თუმცა არა, მგონი ეს ქენდის ვუთხარი.

ქენდიმ სერიოზული სახით დაუდასტურა.

– ჰო, მითხარი, – უთხრა მან, – ზუსტად ამ დილით, როდესაც ქართლი პირველად დაესხა თავს შენს მეგობარს, შენ თქვი: თუ თავი უყვართ, ჯობია, ლენის ხელი არ ახლონო. ზუსტად ასე თქვი.

– შენი ბრალი არ ყოფილა, – მიუბრუნდა ჯორჯი ლენის. – ნუ ხარ დამფრთხალი. ის გააკეთე, რაც მე გითხარი. მგონი ჯობია სააბაზანოში წახვიდე და სახე ჩამოიბანო. მოჩვენებას ჰგავხარ.

ლენიმ ჩასისხლიანებული ტუჩებით გაიღიმა.

– არ მინდოდა უსიამოვნებაში გახვევა, – თქვა მან და კარისკენ გაემართა, თუმცა სანამ გარეთ გავიდოდა, შემობრუნდა:

– ჯორჯ?

– რა გინდა?

– ისევ მომცემ კურდღლების მოვლის უფლებას, ჯორჯ?

– რა თქმა უნდა. შენ არაფერი დაგიშავებია.

– არ მინდოდა ვინმეს წყენინება.

– გავიგე. გადი გარეთ და სახე დაიბანე.

4* * *

კრუქსი, შავკანიანი მეჯინიბე, საჯინიბოს გვერდით, ცხენის აღკაზმულობის საწყობში ცხოვრობდა. მომცრო ოთახს ერთ მხარეს კვადრატული ფანჯარა ჰქონდა, რომელშიც ოთხი პატარა შუშა იყო ჩასმული, მეორე მხარეს კი შეფიცრული კარი, რომელიც საჯინიბოში გადიოდა. კრუქსის საწოლის მაგივრობას ჩალით სავსე გრძელი ყუთი სწევდა, რომელზეც საბანი გადაეფარებინა. ფანჯარასთან ახლოს, კედელზე მცირე ზომის პალოები იყო შერჭობილი. ზედ ცხენის დაზიანებული აღკაზმულობა ეკიდა, შეკეთებას რომ საჭიროებდა, ასევე ახალი ტყავის ზონრებიც; ფანჯრის ქვეშ კი პატარა სკამი იდგა, რომელზეც ტყავზე სამუშაო იარაღები, მრუდე დანები და ნემსები, ბამბის ძაფის გორგლები და დასამოქლონებელი პატარა ხელის მანქანა ელაგა. პალოებზე ცხენის ორად გაპობილი უღელიც ეკიდა, საიდანაც ცხენის თმის ბლუჯა იყო გადმოფენილი, დამტვრეული კაუჭი და გამწყდარი ჯაჭვის ღვედი თავისი ტყავის ბუდით. თაროდ გამოსაყენებელი ვაშლის შესანახი ყუთი კრუქსსაც საწოლთან ედგა. თაროზე მისთვისაც და ცხენებისთვისაც განკუთვნილ წამლის უამრავ ბოთლს ნახავდით. ასევე უნაგირის საწმენდ საპონის ქილებს, გუდრონის ქილებსაც, რომლებშიც სპეციალური ფუნჯები ჩაერთო. იატაკზე კი, პირადი საჭიროების უამრავი ნივთი იყო მიმოფანტული. კრუქსი მარტო ცხოვრობდა და შეეძლო თავისი ნივთები თავისუფლად მიმოეფანტა. ამასთან კუზიანი მეჯინიბის სამუშაო ბევრად უფრო საიმედო იყო და ამხანობაში უკვე იმდენი ნივთი მოეგროვებინა, ყველაფრის ზურგზე მოკიდება და წაღება ნამდვილად გაუჭირდებოდა.

კრუქსს რამდენიმე წყვილი ფეხსაცმელი, რეზინის ჩექმა, დიდი მალვიძარა საათი და ცალლულიანი საფანტის თოფი ჰქონდა. წიგნებიც. ლექსიკონი და 1905 წლის სამოქალაქო კოდექსი კალიფორნიისა, ორივე დაფლეთილი და დახეული. სპეციალურ თაროზე საწოლთან დაჭმუჭნული გაზეთები და რამდენიმე ჭუჭყიანი წიგნი ელაგა. საწოლის თავზე კი, კედელზე მიჭედებულ ლურსმანზე ოქროს ჩარჩოში ჩასმული დიდი სათვალე ეკიდა.

კრუქსი ამაყი, მარტოსული კაცი იყო და ამის კვალობაზე მისი ოთახიც სუფთად გამოიყურებოდა. ის ურთიერთობაში ზღვარს არასდროს

გადადიოდა და მოითხოვდა, სხვებიც ასე მოქცეულიყვნენ. გამრუდებული ხერხემლის გამო, სხეული მარცხნივ გადაზნექოდა და მისი უძირო თვალები თითქოს მგზნებარებისგან ბრწყინავდა. გამხდარი სახე ღრმა, შავი ნაოჭებით დაჰღარვოდა. თხელი ტუჩები კი, რომელიც, სახის კანთან შედარებით, უფრო ღია ჩანდა, ტკივილისგან მომუწული ჰქონდა.

შაბათი საღამო იდგა. ღია კარიდან, რომელიც საჯინბოში გადიოდა, ადამიანების ფენის და ცხენების გადაადგილების, თივის ცოხნისა და ჯაჭვის ღვედების ჟღარუნის ხმა შემოდოდა. მეჯინბის ოთახში პატარა აბაჟურიდან მკრთალი შუქი გამოკრთოდა.

კრუქსი საწოლზე იჯდა. პერანგი ჯინსის შარვიდან ამოეჩაჩა. ცალ ხელში თხევადი საცხის ბოთლი

ეჭირა, მეორე ხელით კი ხერხემალს იზელდა. შიგადაშიგ საცხის რამდენიმე წვეთს ვარდისფერ ხელისგულზე დაისხამდა და გასაზულად ისევ პერანგქვეშ შეაცურებდა. მოიკუნტებოდა და ცანცანებდა.

უცებ ღია კარის ზღურბლზე ლენი გადმოდგა ხმაურიანად, იდგა და შიგნით იყურებოდა, მისი უზარმაზარი სხეული ლამის ერთიანად ავსებდა კარის სივარდილს. თავიდან კრუქსს არ დაუნახავს, მაგრამ როგორც კი თავი ასწია, გაშეშდა და სახე მოედრებოდა. პერანგის ქვეშიდან ხელი ფრთხილად გამოაცურა.

ლენიმ მორცხვად და მეგობრულად გაუღიმა.

– ჩემს ოთახში შემოსვლის უფლება ვინ მოგცა, – მკვახედ უთხრა კრუქსმა, – ეს ჩემი ოთახია და აქ, ჩემ გარდა, ვერავინ შემოვა.

ლენიმ ნერწყვი გადაყლაპა და კიდევ უფრო მორჩილად გაიღიმა.

– არაფერი მინდა, – აუხსნა ლენიმ, – უბრალოდ ჩემი ლეკვის სანახავად მოვედი და დავინახე, რომ შუქი ენთო.

– სრული უფლება მაქვს შუქი ავანთო. მიდი, მიდი, გადი აქედან. მე ფიცრულში არ მიშვებენ, მე კი ჩემს ოთახში არ ვუშვებ არავის.

– რატომ არ გიშვებენ? – ჰკითხა ლენიმ.

– იმიტომ რომ ზანგი ვარ. ისინი კარტს თამაშობენ, მე კი ამის უფლება არ მაქვს, მხოლოდ იმიტომ რომ ზანგი ვარ. ამბობენ, რომ

ვყარვარ. ჰოდა, იცი, რას გეტყვი? მე თუ მკითხავ, თქვენ ყარხართ ყველანი.

ლენიმ უმწეობისგან ხელები გაასავსავა.

– ყველა ქალაქში წავიდა, – თქვა მან, – სლიმი და ჯორჯი და ყველა. ჯორჯმა მითხრა, რომ აქ უნდა დავრჩე და არაფერი დავაშავო. უბრალოდ სინათლე დავინახე.

– კარგი, და რა გინდა?

– არაფერი. სინათლე დავინახე. ვიფიქრე, რომ შემოვიდოდი და დავჯდებოდი.

კრუქსი ლენის მიაჩერდა, შემდეგ შებრუნდა, კედლიდან სათვალე ჩამოხსნა და ვარდისფერ ყურებზე მოირგო.

– მაინც ვერ ვხვდები, საჯინიბოში რა გესაქმება, – უკმაყოფილოდ მიუგო კრუქსმა, – მეხრე შენ არ ხარ, სხვა მუშები კიდე საჯინიბოში არ შემოდიან. ცხენებთან არაფერი გესაქმება.

– ლეკვი, – უთხრა ლენიმ, – ჩემი ლეკვის სანახავად მოვედი.

– წადი და შენს ლეკვს მიხედე მაშინ, – უპასუხა ზანგმა, – და სადაც არ გეპატიჟებიან, იქ ნუ შემოდიხარ.

ლენის სახეზე ღიმილი შეაშრა. ერთი ნაბიჯი გადმოდგა ოთახში, შემდეგ გაახსენდა, რომ აუკრძალებს და ისევ უკან დაიხია.

– ცოტა ხნით დავხედე, – უთხრა მან, – სლიმი ამბობს, რომ დიდხანს არ უნდა მოვეფერო.

– ბუნაგიდან ყოველ წამს ამოგყავდა, – მიუგო კრუქსმა, – საოცარია, რომ დედამისმა არ გადამალა ლეკვები.

– არ ადარდებს, უფლებას მაძლევს, – თქვა ლენიმ და ისევ გადმოდგა ნაბიჯი ოთახისკენ.

კრუქსმა შუბლი შეკრა, მაგრამ ლენის გულდია ღიმილმა ფარხმალი დააყრევინა.

– კარგი, შემოდი და ცოტა ხანს დაჯექი, – უთხრა კრუქსმა, – რახან ცოცხალი თავით არ მიდიხარ, დაჯექი მაინც.

ხმა თითქოს ოდნავ მოუღბა.

– აბა, ყველანი ქალაქში წავიდნენ?

– ყველა, მოხუცი ქენდის გარდა. ის სახლში ზის, ფანქარს თლის და ითვლის.

– ითვლის? რას ითვლის ქენდი?

კრუქსმა სათვალე შეისწორა.

– კურდღლებს, – შეჰყვირა ლენიმ.

– რას ჩმახავ, – თქვა კრუქსმა, – ცოტას აფრენ შენ. რა კურდღლებზე მელაპარაკები?

– კურდღლებზე, რომლებიც გვეყოლება. მე მათ მოჰუვლი, ბალახს ვაჭმევ და წყალს დავალევინებ ხოლმე.

– აფრენ, – უთხრა კრუქსმა, – ახლა აღარ მიკვირს, იმ ბიჭმა, ვისთან ერთადაც აქ მოხვედი, თავიდან რომ მოგიშორა.

– არ გატყუებ, – მშვიდად მიუგო ლენიმ, – მართლა ვაპირებთ ამის გაკეთებას. პატარა მიწას ვიყიდით, ვიცხოვრებთ და შევჭამთ ამ მიწის ღოვლათს.

კრუქსი უფრო მოხერხებულად მოეწყო საწოლზე.

– დაჯექი, – მიიპატიჟა ლენი, – ლურსმნების ყუთზე ჩამოჯექი.

ლენი პატარა კასრზე ჩამოჯდა.

– შენ გგონია, რომ გატყუებ, – უთხრა მან, – მაგრამ არ გატყუებ.

ყველაფერი სიმართლეა. თუ გინდა, ჯორჯს ჰკითხე.

კრუქსმა შავი ნიკაპი ვარდისფერ ხელისგულს ჩამოაყრდნო.

– შენ და ჯორჯი ერთად მოგზაურობთ, არა?

– რა თქმა უნდა. მე და ჯორჯი ყველგან ერთად დავდივართ.

– ზოგჯერ ის ლაპარაკობს და შენ კი ვერ ხვდები, რა ჯანდაბაზე ლაპარაკობს, ასეა, არა? – განაგრძობდა კრუქსი.

წინ გადაიხარა და ლენის თავისი ღრმა თვალებით ესროლა გამჭოლი მზერა.

– ასეა? – ისევ ჩაეკითხა.

– ჰო, ზოგჯერ.

– უბრალოდ ლაპარაკობს და შენ კი ვერ ხვდები, რა ჯანდაბა უნდა?

– ჰო... ზოგჯერ. მაგრამ... ყოველთვის არა.

– მე სამხრეთელი ზანგი არ გეგონო, – კრუქსი საწოლის კიდისკენ გადმოიხარა, – კალიფორნიაში დავიბადე. მამაჩემს წიწილების რანჩო ჰქონდა, ათი აკრისოდენა. თეთრკანიანი ბავშვები მოდიოდნენ

ხოლმე ჩვენთან სათამაშოდ და ხანდახან მეც მივდიოდი მათთან. ზოგიერთი ძალიან კარგადაც მექცეოდა. მამაჩემს ეს არ მოსწონდა. დიდხანს ვერ გავიგე, რატომ. მაგრამ ახლა ვხვდები, – ცოტა წაიბორძიკა და საუბარი რომ განაგრძო, თითქოს ხმა შეურბილდა, – ჩვენი რანჩოს ირგვლივ, რამდენიმე მილის მანძილზე ფერადკანიანთა არც ერთი ოჯახი არ ცხოვრობს. ამ რანჩოშიც ერთი ზანგი არ არის, ჩემ გარდა, სოლედადში მხოლოდ ერთი ოჯახი მახსენდება, – გაიღიმა, – ჩემი ნათქვამი, ზანგის ნათქვამია და სერიოზულად როგორ უნდა აღიქვას კაცმა.

– როგორ გგონია, რამდენ ხანში გაიზრდებიან ლეკვები ისე, რომ მათი მოფერება შეუძლო? – ჰკითხა ლენიმ.

კრუქსმა ისევ გაიცინა.

– კაცს შეუძლია გელაპარაკოს და არ შეეშინდეს, რომ სადმე რაღაც წამოგცდება. ორი კვირაც და ლეკვები წამოიზრდებიან. ჯორჯმა ეს ყველაფერი კარგად იცის. გელაპარაკება და შენ ვერაფერს იგებ.

ადელვებული გადმოიხარა წინ.

– ახლაც ხომ ზანგი ლაპარაკობს, ზანგი მეჯინიბე, დასახსომებელიც არაფერია, გესმის? მაინც ვერ დაიმახსოვრებ. ასეთი რამ ბევრჯერ მინახავს, ერთი კაცი მეორეს ელაპარაკება, და სულაც არ ანაღვლებს, თუ იმ მეორეს არაფერი ესმის ან ვერ იგებს. მთავარია, რომ ლაპარაკობენ ან არც ლაპარაკობენ, მაგრამ უბრალოდ სხედან. არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს, არანაირი.

მისი მღელვარება მატულობდა, სანამ ბოლოს მუხლებზე ხელები არ დაირტყა.

– ჯორჯს შეუძლია ნებისმიერი სისულელე გითხრას, სულ ერთია, რა. მთავარია, რომ ვინმეს ესაუბრება, მთავარია, რომ მის გვერდით მეორე ადამიანია. სულ ესაა.

ცოტა ხანს შეყოვნდა. მისი ხმა უფრო რბილი და დამაჯერებელი გახდა.

– წარმოიდგინე, რომ ჯორჯი ადარასდროს დაბრუნდეს. აიღო თავისი ნივთები და უკანმოუხედავად წავიდა. შენ რას გააკეთებ?

– რა? – ლენიმ თანდათან მიაყურადა კრუქსის ნათქვამს.

– გითხარი, რომ, ვთქვათ, ჯორჯი დღეს წავიდა ქალაქში და ადარასდროს დაბრუნდა უკან, უბრალოდ წარმოიდგინე, – თქვა მეჯინიბემ და თითქოს შინაგანად უხაროდა.

– ასე არ მოიქცევა, – იყვირა ლენიმ, – ჯორჯი ასეთს არაფერს გააკეთებს. მე და ჯორჯი დიდი ხანია ერთად ვართ. ამდამაც დაბრუნდება.

მაგრამ ეჭვი მაინც შეეპარა.

– და შენ ფიქრობ, რომ შეიძლება არ დაბრუნდეს?

კრუქსს სახე სიამოვნებისგან აენტო.

– ვერავინ იტყვის წინასწარ, კაცი რას მოიმოქმედებს, – მშვიდად შენიშნა, – ხომ შეიძლება უნდოდეს დაბრუნება, მაგრამ ვერ დაბრუნდეს. ვთქვათ, მოკლან ან დაჭრას ვინმემ და ვეღარ დაბრუნდეს.

ლენი თავს იტანჯავდა, რომ როგორმე გაეგო, რასაც ეუბნებოდნენ.

– ჯორჯი ასე არ მოიქცევა, – ისევ გაიმეორა, – ჯორჯი ფრთხილია. არაფერი დაუშავდება. არასდროს არაფერი მოსვლია, იმიტომ რომ ფრთხილია.

– ჰო, მაგრამ წარმოიდგინე, უბრალოდ წარმოიდგინე, რომ არ დაბრუნდა. მაშინ სად მიდიხარ?

ლენის შიშისგან სახე დაუნაოჭდა.

– არ ვიცი. მითხარი, ამას რატომ ამბობ? – დაიყვირა მან, – ეს არაა სიმართლე. ჯორჯს არაფერი დაუშავდება.

კრუქსმა გამჭოლად შეხედა.

– გინდა მე გითხრა, რა მოხდება? წაგიყვანენ, საგიჟეთში გამოგამწყვდევენ და ეჭვანს შეგაბამენ.

ლენის უეცრად თვალები გაუშეშდა და შეშლილის იერი დაედო. წამოდგა და აღელვებული კრუქსისკენ დაიძრა.

– ვინ დაჭრა ჯორჯი? – მკაცრად იკითხა მან.

კრუქსმა იგრძნო, რომ საფრთხე უახლოვდებოდა და უკან გაჩოჩდა, თავი რომ დაეხსნა.

– სიტყვაზე გითხარი, – უთხრა მან, – ჯორჯი არავის დაუჭრია. კარგად არის, მშვიდობით დაბრუნდება.

ლენი თავზე წამოადგა.

– მაშინ რატომ ლაპარაკობ? ჯორჯს სიტყვითაც კი ვერავინ შეეხება. კრუქსმა სათვალე მოიხსნა და თითებით თვალეები ამოიწმინდა.

– დაჯექი, – უთხრა ლენის, – ჯორჯს ხელს არავინ ახლებს. – და შემდეგ მშვიდად განაგრძო, – იქნებ ახლა მაინც მიხვდე, რასაც გეუბნები. შენ ჯორჯი გყავს. იცი, რომ დაბრუნდება. წარმოიდგინე, რომ არავინ გყავდეს. წარმოიდგინე, რომ არ შეგეძლოს ფიცრულში შესვლა და კარტის თამაში, მხოლოდ იმიტომ რომ შავკანიანი ხარ. როგორ მოგეწონებოდა? წარმოიდგინე, რომ აქ ჯდომა და წიგნების კითხვა გიწევდეს. ცხალია, დაბინდებამდე შეგეძლებოდა ნალით თამაში, მაგრამ მერე გაუთავებლად წიგნების კითხვას ვერ გადაურჩებოდი. წიგნები არაფერს შველის. კაცს გვერდში მდგომი სჭირდება.

კრუქსმა ვედარ შეიკავა ყელში მობჯენილი ბურთი:

– მარტოობისგან შეიძლება გაგიყდეს კაცი. სულ ერთია, ვინ იდგება შენ გვერდით, მთავარია ვიღაც იყოს. გეუბნები, – იყვირა მან, – გეუბნები, კაცი მარტოობისგან შეიძლება შეიშალოს.

– ჯორჯი დაბრუნდება, – ლენიმ დამფრთხალი ხმით დაირწმუნა თავი, – იქნებ უკვე დაბრუნდა კიდეც. იქნებ ჯობია წავიდე, შევამოწმო.

– შენი შეშინება არ მინდოდა, – უთხრა კრუქსმა, – ის დაბრუნდება. მე ჩემს თავზე გეუბნებოდი. ზიხარ აქ ღამით მარტო, ან კითხულობ, ფიქრობ ან კიდეც რაღაც უაზრობას აკეთებ. ზოგჯერ ფიქრობ, ფიქრობ და არავინაა, რომ გითხრას, რა სწორია და რა არ ვარგა. ან რაღაცას წარმოიდგენ და არ იცი, მართალი ხარ თუ არა. არც ის შეგიძლია, რომ მეორე კაცთან მიირბინო და აზრი ჰკითხო. ვერ მიხვდები. ვერც ვერავის აუხსნი. მე აქ ისეთი რამეები მინახავს! მთვრალი არ ვყოფილვარ. იქნებ დამესიზმრა? ვიღაც რომ ყოფილიყო ჩემ გვერდით, ხომ მეტყოდა, მეძინა თუ არა, და ასე უფრო იოლი იქნებოდა. ახლა კი არაფერი ვიცი.

მეჯინიბე ფანჯრისკენ იხედებოდა.

– ჯორჯი არ წავა და აქ არ დამტოვებს. ვიცი, რომ ჯორჯი ამას არ გააკეთებს, – თქვა ლენიმ საწყალობლად.

– მახსოვს, პატარა რომ ვიყავი და მამაჩემის წიწილების რანჩოში ვცხოვრობდით, – განაგრძობდა ოცნებებში წასული მეჯინიბე, – ორი ძმა მყავდა. ისინი ყოველთვის ახლოს იყვნენ, ყოველთვის ჩემ გვერდით. სამივე ერთ ოთახში, ერთ საწოლში ვიძინებდით. მარწყვის ნაკვეთი გვქონდა. იონჯას ნაკვეთიც.

მახსოვს, ყოველ მზიან დილას წიწილებს იმ ნაკვეთში ვუშვებდით. ჩემი ძმები ღობის მოაჯირზე ჩამოსხდებოდნენ და წიწილებს თვალს ადევნებდნენ – თეთრი წიწილები გვყავდა.

როგორც იქნა, ლენი მეჯინიბის ნათქვამმა დააინტერესა.

– ჩვენც გვექნება იონჯას ნაკვეთი კურდღლებისთვის.

– რომელი კურდღლებისთვის?

– ჩვენ კურდღლები და კენკრის ნაკვეთი გვექნება.

– სულელი ხარ.

– მართლა ვაპირებთ. თუ გინდა, ჯორჯს ჰკითხე.

– შეშლილი ხარ, – დამცინავად მიუგო კრუქსმა, – რანჩოში უამრავი ზურგზე ბოხჩამოგდებული ადამიანი მინახავს მოსული, თავი რომ სწორედ იმავე ხარახურით ჰქონდათ გამოტენილი. ასობით ასეთი ადამიანი შემხვედრია. მოდიოდნენ და მიდიოდნენ და უკლებლივ ყველა მიწაზე ოცნებობდა. მაგრამ ეგ ოცნება არც ერთს არ ასრულებია. სამოთხესავითაა. ყველას უნდა მიწის პატარა ნაწილი რომ შეხვდეს. აქ უამრავი წიგნი წავიკითხე. ვერავინ ვერასდროს ვერც სამოთხეში ხვდება და ვერც მიწას იღებს. უბრალოდ ოცნებობენ. გაუთავებლად ლაპარაკობენ ამაზე, მაგრამ ეს მხოლოდ ოცნებაა.

შეყოვნდა და ღია კარისკენ გაიხედა. ცხენები აჩოჩქოლდნენ, აფრუტუნდნენ და ჯაჭვის ღვედები ააჟღარუნეს.

– მგონი იქ ვიდაცაა, – თქვა კრუქსმა, – იქნებ სლიმია. სლიმი ზოგჯერ ღამეში ორ-სამჯერ შემოდის ხოლმე. სლიმი ნამდვილი მეხრეა. ზრუნავს თავის გუნდზე.

გაჭირვებით წამოდგა და კარისკენ გაემართა.

– სლიმ, შენ ხარ?

– სლიმი ქალაქში წავიდა, – დაუძახა ქენდიმ, – ლენი ხომ არ დაგინახავს?

– იმ დიდ ტიპზე მეკითხები?

– ჰო, მაგაზე. სადმე ხომ არ მოგიკრავს თვალი?

– აქ არის, – მოკლედ მიუგო კრუქსმა, თავის საწოლს დაუბრუნდა და მიწვა.

ქენდი კარის ზღურბლზე იდგა, თავის ხის კუნძივით მაჯას იფხანდა და განათებულ ოთახში ბრმასავით იყურებოდა. შიგნით შესვლა არც უცდიდა.

– მისმინე, ლენი, სულ ვფიქრობდი იმ კურდღლებზე.

– თუ გინდა, შემოდი, – უთხრა კრუქსმა მკვახედ.

– არც კი ვიცი, თუ ნებას დამრთავ.

– შემოდი. თუკი სხვები შემოდიან, მაშინ შენთვისაც შეიძლება, – კრუქსს ძალიან უჭირდა კმაყოფილება სიბრაზით გადაეფარა.

ქენდი შემოვიდა, მაგრამ ისევ დაბნეული ჩანდა.

– მშვენიერი მყუდრო ადგილი ყოფილა, – უთხრა კრუქსს, – ალბათ რა კარგია, როცა საკუთარი კუთხე გაქვს.

– რა თქმა უნდა, – მიუგო კრუქსმა, – და ნეხვის გროვა ფანჯრის ქვეშ. უკეთესს რას ინატრებ.

– კურდღლებზე ამბობდი, – ლენი ჩაერია საუბარში.

ქენდი კედელს მიეყრდნო, იმ ადგილთან ახლოს, სადაც გატეხილი უნაგირი ეკიდა და ისევ მოიქავა მაჯა.

– დიდი ხანია აქ ვცხოვრობ, – თქვა ქენდიმ, – კრუქსიც დიდი ხანია აქ არის. მის ოთახში კი პირველად ვარ.

– და სხვა ვინ შემოდის ფერადკანიანის ოთახში? სლიმის გარდა, აქ არავინ ყოფილა. სლიმის და ბოსის.

– სლიმი საუკეთესო მეხრეა მათ შორის, ვინც კი მინახავს, – თქვა ქენდიმ.

– კურდღლებზე ამბობდი, – ლენი ქენდისკენ გადაიხარა.

მოხუცს გაეღიმა.

– რაღაცები გამოვთვალე. თუ ჭკვიანურად მოვკიდებთ ხელს, კურდღლებიდანაც შეიძლება ფულის შოვნა.

– მაგრამ მე უნდა მოვუარო მათ, – გააწყვეტინა ლენიმ, – ჯორჯი დამპირდა, რომ კურდღლებს მოვუვლი.

– თქვენ, ბიჭებო, თავს იშტერებთ? – უხეშად გააწყვეტინა კრუქსმა, – ილაპარაკებთ, ილაპარაკებთ ამ სისულელეებზე და მაგასაც ვნახავ, რა შეგრჩებათ. შენ სიცოცხლის ბოლომდე დამლაგებელი იქნები, სანამ აქედან საკაცით არ გაგიტანენ. ჯანდაბა, ბევრი თქვენნაირი მინახავს. ლენი ორ-სამ კვირაში გასამრჯელოს აიღებს და მოუსვამს აქედან. ეჰ, ყველა მიწაზე როგორ ფიქრობს.

– დარწმუნებული იყავი, ჩვენ ყველაფერი თუ არ გამოგვივა. ჯორჯმა ასე თქვა. ფულიც კი გადადებული გვაქვს.

– ჰო? – გაიკვირვა კრუქსმა, – და ჯორჯი სადაა ახლა? ქალაქში, ბორდელში. აი, სად იფლანგება თქვენი ფული. ღმერთო, რამდენჯერ მინახავს ასეთი რამ. რამდენი კაცი მინახავს, თავი მიწაზე ფიქრით რომ ჰქონდა გამოტენილი და ბოლოს ხელში არაფერი რჩებოდა.

– რა თქმა უნდა, ყველას უნდა, – იყვირა ქენდიმ, – ყველას უნდა პატარა მიწა, მეტი არა. მიწის ერთი მტკაველი, რომელიც მისი საკუთრება იქნება. მომცრო ალაგი, სადაც ცხოვრებას შეძლებს და არავინ დაიფრენს იქიდან. მე ეს არასდროს მქონია. ამ მიდამოში მოსავალი ყველასთვის მომიყვანია, მაგრამ ეს ჩემი მოსავალი არ ყოფილა და ამ მოსავალს რომ ვიღებდი, მე არაფერი მეკუთვნოდა. მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია ახლა ამის გაკეთება, ისე, რომ შეცდომა არ დავუშვათ. ჯორჯს ფული არ წაუღია ქალაქში, იმიტომ რომ ფული ბანკშია. მე, ჯორჯი და ლენი. ჩვენ ჩვენი მიწა გვექნება. გვეყოლება ძაღლი, კურდღლები და წიწილები. სიმინდის ნაკვეთი გვექნება და შეიძლება ძროხა და თხაც ვიყოლოთ.

წარმტაცი სურათით შეპყრობილი ქენდი გაჩუმდა.

– ამბობ, რომ ფული გაქვთ? – ჰკითხა კრუქსმა.

– ეშმაკმა დასწყევლოს, გვაქვს. თან დიდი ნაწილი. სულ ცოტა გვაკლია და ისიც ერთ თვეში გვექნება. ჯორჯს რანჩოც კი შერჩეული აქვს უკ-3ე.

კრუქსმა ხერხემალი ხელით გაიზილა.

– კაცი არ მინახავს, მართლა რომ ეყიდოს მიწა, – თქვა მან, – უამრავ ადამიანს შევხვედრივარ, სიგიჟემდე რომ უნდოდათ მიწა, მაგრამ ყოველ ჯერზე ბორღელებსა და ბლექჯეკს ატანდნენ ყველაფერს, რაც ებოდათ. – ცოტა ხანს შეყოყმანდა, – თუ თქვენ... ბიჭებო, დაგჭირდებათ ვინმე, უფასოდ ვინც იმუშავებს, იქ ყოფნის ფასად, სიამოვნებით წამოვალ თქვენთან. არც ისეთი საპყარი ვარ, თუ მოვინდომებ, მხეცივით ვიმუშავებ.

– ბიჭებო, ქარლი არ გინახავთ?

ყველამ კარისკენ მიაბრუნა თავი. ოთახში ქარლის ცოლი იხედებოდა. სახე ფერუმარილით მოერთო. პირი ოდნავ გახსნილი ჰქონდა. ნარბენივით მძიმედ სუნთქავდა.

– ქარლი აქ არ ყოფილა, – მკავედ მიუგო ქენდიმ.

გოგონა კარის ზღურბლიდან არ იძვროდა, ოდნავ უღიმოდა მათ, ერთი ხელის ფრჩხილებს მეორე ხელის ცერა და საჩვენებელ თითს უსვამდა. მზერა კი ერთი სახიდან მეორეზე გადაჰქონდა.

– სუსტები აქ დატოვეს, – დაასკვნა ბოლოს, – თითქოს არ ვიცოდე, სად წავიდნენ. ქარლიც კი. კარგად ვიცი, სადაც წავიდნენ.

ლენი მოჯადოებული შეჰყურებდა, კოპებშეყრილი კრუქსი და ქენდი კი თვალს არიდებდნენ.

– და თუ იცი, რაღას გვეკითხები, ქარლი სად არისო? – უთხრა ქენდიმ.

– სასაცილოა, – კეკლუცად გამოხედა ქარლის ცოლმა, – ერთ კაცს თუ მარტოს გამოვიჭერ, მშვენივრად ვუგებთ ერთმანეთს. მაგრამ როცა ორი ან სამი შეიკრიბებით, მაშინ არც ერთს არ გინდათ ჩემთან ლაპარაკი. მხოლოდ ბრაზობთ.

ფრჩხილებს შეეშვა და დოინჯი შემოირტყა.

– სინამდვილეში, ყველას ერთმანეთის გეშინიათ. თითოეულ თქვენგანს ეშინია, რომ სხვები რაღაცას გეგმავენ მის წინააღმდეგ.

– იქნებ ჯობდეს, სახლში წახვიდე, – ცოტა ხნის შემდეგ უთხრა კრუქსმა, – პრობლემები არ გვჭირდება.

– პრობლემებს არ შეგიქმნით. როგორ ფიქრობთ, მე არ მინდა, რომ ზოგჯერ ვინმეს გამოვვლავარაკო? ფიქრობთ, ადვილია იმ სახლში გამოყრუებული ჯდომა?

ქენდიმ მაჯა მუხლებზე დაიდო და მეორე ხელით ფრთხილად მოიქავა.

– შენ ქმარი გყავს, – უთხრა ბრალმდებელივით, – და არ უნდა გაერიო სხვა კაცებში. გინდა, რომ შარის მიზეზი გახდე?

გოგონა აენტო.

– რა თქმა უნდა, ქმარი მყავს. ყველა ხედავთ მას. მაგარი ტიპია, ხო? მთელ დროს იმაში ხარჯავს, რომ იმუქრება, რას დამართებს იმათ, ვინც არ მოსწონს. მას კი არავინ მოსწონს. გგონიათ მსიამოვნებს იმ საძაგელ სახლში ჯდომა და იმის სმენა, როგორ დაარტყამს ორჯერ ზედიზედ მარჯვენა ხელით და მერე ერთს მარცხენით დაამატებს. ერთ-ორს კიდევ ვუთავაზებ, – იტყვის, – და იმის საქმე წასულია.

ცოტა ხანს გაჩუმდა, დაღვრემილი სახე გაეხსნა და თითქოს გამოცოცხლდა.

– მითხარით, რა მოუვიდა ქარლის ხელზე?

დაბნეულობისგან სიჩუმე ჩამოვარდა. ქენდიმ ლენის შეავლო თვალი, შემდეგ ჩაახველა.

– ქარლის... ხელი მანქანაში მოჰყვა. და დაუზიანდა.

გოგონა წამით დააკვირდა და შემდეგ გაიცინა.

– რა სისულელეა! გგონიათ მომატყუებთ? ქარლიმ რაღაც აურზაური ატეხა და ბოლომდე თავი ვეღარ გაართვა. მანქანაში მოჰყვაო – სისულელე! რაც ხელი დაუსახიჩრდა, რაღაც გასუსულია. ვისგან მოხვდა?

– მანქანაში მოჰყვა, – პირქუშად გაიმეორა ქენდიმ.

– კარგი, – უთხრა გოგომ აგდებულად, – დააფარეთ ხელი, თუკი ასე გინდათ. რაში მენადვლება? საკუთარ თავზე რაღაც დიდი წარმოდგენა გაქვთ. ბავშვი ხომ არ გგონივართ? შემეძლო აქედან წავსუ-

ლიყავი და სცენაზე მეთამაშა. ბევრჯერ მქონდა ამის შანსი. ერთი ტიპი დამპირდა, რომ კინოში გადამიღებდა..

სიბრაზისგან სუნთქვა შეეკრა.

– შაბათი საღამოა. ყველა ისე ერთობა, როგორც შეუძლია, ყველა. და მე რას ვაკეთებ? ვდგავარ, მაწანწალებს ველაპარაკები – ზანგს, ჩერჩიტ-სა და მოხუც აყროლებულ ცხვარს და მომწონს ეს, იმიტომ რომ მათ გარდა არავინაა.

ლენი პირდაღებული შეჰყურებდა. ზანგმა ჩვეული ქედმაღლობის ნიღაბი მოირგო. მაგრამ უცრად ქენდი შეიცვალა. წამოდგა და ლურსმნების კასრი, რომელზეც იჯდა, მთელი ძალით ფეხით უკან გაისროლა.

– საკმარისია, – წარმოთქვა გაბრაზებულმა, – აქ არავის სჭირდება. ეს უკვე გითხარით. და კიდევ, ჩვენს ბიჭებზე მცდარი წარმოდგენა გაქვს. იმდენი ტვინიც არ გაქვს მაგ ქათმის თავში, რომ მიხვდე, მაწანწალები არ ვართ. ვთქვათ და გაგყარეთ აქედან. გგონია, ქუჩა-ქუჩა ვივლით და ისევ დაუწყებთ ძებნას ამ

მათხოვრულ სამუშაოს ორი გროშის სანაცვლოდ? ვერც წარმოიდგენ, რომ ჩვენი საკუთარი რანჩო და სახლი გვაქვს, სადაც წავალთ და ვიცხოვრებთ. ისედაც არ გვინდა აქ დარჩენა. სახლიც გვაქვს, წიწილებიც გვყავს, ხეხილის ბაღიც და ის ადგილი აქაურობაზე ასჯერ უფრო ლამაზია. და რაც მთავარია, მეგობრები გვყავს. შეიძლება, იყო დრო, აქედან გაგდების რომ გვეშინოდა, მაგრამ ეგ დრო წავიდა. ახლა უკვე წასასვლელი გამოგვიჩნდა.

– რა სისულელეა, – დამცინავად თქვა ქარლის ცოლმა, – ბევრი თქვენნაირი მინახავს, ბიჭებო. გროშიც რომ გქონდეთ, მაშინვე სასმელის საყიდლად გაიქცეოდით და კარგად გამოთვრებოდით. ვიცნობ მე თქვენისთანებს.

ქენდის ბრაზისგან სახე აუჭარხლდა. მაგრამ სანამ გოგო ლაპარაკობდა, ის თავს იკავებდა.

– ასეც ვიცოდი, – თქვა მოხუცმა ჩუმად, – მგონი აჯობებს, სახლში დაბრუნდე. ჩვენი საქმისა ჩვენ ვიცით და საერთოდ არ გვანადვლებს, ამაზე რას ფიქრობ. ამიტომ ყველაფერს აჯობებს, აქედან მოუსვა, თო-

რემ ქარლის ალბათ არ მოეწონება, საჯინობოში მაწანწალებთან რომ გნახოს.

ქარლის ცოლს მზერა ერთი სახიდან მეორეზე გადაჰქონდა, მაგრამ ყველას მის წინააღმდეგ შეეკრა პირი. სხვებზე დიდხანს ლენიზე შეაჩერა მზერა, სანამ მან დაბნეულობისგან თვალები ძირს არ დახარა.

– ეს სილურჯეები საიდან გაქვს სახეზე? – ჰკითხა გოგომ მოულოდნელად.

ლენიმ დამნაშავეს სახით ამოიხედა.

– ვის, მე?

– დიახ, შენ.

ლენიმ საშველად ქენდი მოძებნა თვალებით და მერე ისევ ჩაჰკიდა თავი.

– ხელი მანქანაში მოჰყვა.

ქენდის ცოლმა გაიცინა.

– კარგი, მანქანაში. მოგვიანებით დაგელაპარაკები. მიყვარს მანქანები.

– ამ ბიჭს თავი დაანებე, – თავი გამოიღო ქენდიმ, – თავგზას ნუ ურევ. ჯორჯს ყველაფერს მოვუყვები. ჯორჯი არავის მისცემს ლენის გაბრაზების უფლებას.

– ჯორჯი ვინაა? – ჰკითხა ქარლის ცოლმა, – ის პატარა ბიჭი, ვისთან ერთადაც აქ მოვიდა?

ლენიმ გულიანად გაიცინა.

– ეგაა, – თქვა მან, – სწორედ ეგაა, და ჯორჯი უფლებას მომცემს, რომ კურდღლებს მოვუარო.

– თუ შენ მარტო ამაზე ოცნებობ, კურდღლები მეც შემიძლია მოგიყვანო.

– უკვე საკმარისია, – კრუქსი საწოლიდან წამოდგა და სახეში ჩახედა გოგოს, – ფერადკანიანის ოთახში შემოსვლის უფლება არ გაქვს, არც აქ ტრიალის. ახლა კი დროზე დატოვე აქაურობა. თუ არ წახვალ, ბოსს ვეტყვი და ადარასდროს მოგცემს საჯინიბოში შემოსვლის უფლებას.

– მომისმინე, ზანგო, – ქარლის ცოლი ზიზღით მიუბრუნდა, – იცი, რა მოგივა, თუ პირის გაღებას გაბედავ?

კრუქსმა უმწეოდ შეხედა, შემდეგ კი ისევ საწოლზე ჩამოჯდა და გაჩუმდა.

– იცი, რა შემიძლია? – გოგო უკან არ იხევდა.

კრუქსი თითქოს დაპატარავდა და კედელს აეკრა.

– დიახ, ქალბატონო.

– ჰოდა, შენი ადგილი იცოდე, ზანგო. ჩემი ერთი სიტყვა და ხეზე ჩამოგკიდებენ.

კრუქსისგან აღარაფერი დარჩა – თითქოს ყველა იმ თვისებისგან დაცარიელდა, რაც ავად თუ კარგად განაწყობდა მის მიმართ ადამიანს. მხოლოდ ერთს იმეორებდა:

– დიახ, ქალბატონო. – და მის ხმას ჟღერადობა დაეკარგა.

ერთი წუთით გოგო გაჩერდა და თავზე წამოადგა ზანგს, თითქოს პასუხს ელოდა მისგან, რომ ისევ თავს დასხმობდა. მაგრამ კრუქსი გაუნძრევლად იჯდა. თვალები დაიბრმავა და ყველაფერი გულში ჩაიხვია. გოგო დანარჩენ ორს მიუბრუნდა.

მოკაღოებული მოხუცი თვალს არ ამორებდა.

– თუ ასე მოიქცევი, – უთხრა ქენდიმ, – ჩვენ დავიცავთ მეჯინიბეს და ვიტყვით, რომ იტყუები.

– იტყვი და ჯანდაბამდე გზა გქონია, – დაუყვირა გოგომ, – შენ არავინ მოგისმენს და ეს კარგად იცი. არავინ მოგისმენს.

– არა... – ქენდი დამშვიდდა, – არავინ მოგვისმენს.

– ნეტავ ჯორჯი აქ იყოს. ნეტავ ჯორჯი აქ იყოს, – აზლუქუნდა ლენი. ქენდი მისკენ გაემართა.

– არ იდარდო, – უთხრა მან, – აი, ახლა გავიგონე, რომ ბიჭები დაბრუნდნენ. თავს დავდებ, ჯორჯი უკვე ფიცრულში იქნება.

შემდეგ ქარლის ცოლს მიუბრუნდა.

– ჯობია სახლში წახვიდე, – უთხრა აჩქარებით, – თუ მალე წახვალ, ქარლის დავუმალავთ, აქ რომ იყავი.

– საიდან მოიტანე, რომ მოვიდნენ, არაფერი გამიგია, – მშვიდად მიუგო გოგომ.

– გარისკვად არ ღირს, – უთხრა ქენდიმ, – თუ არ ხარ დარწმუნებული, ჯობია არ გარისკო.

ქარლის ცოლი ლენის მიუბრუნდა.

– მიხარია, რომ ქარლის ჭკუა ასწავლე. მაგის ბრალია. ზოგჯერ მეც მინდება, რომ გემრიელად ვუთავაზო.

კარიდან გასხლტა და ჩაბნელებულ საჯინიბოში გაუჩინარდა. და სანამ საჯინიბოდან გავიდოდა, ჯაჭვის ღვედები ისევ აწკრიალდა, ცხენები აფრუტუნდნენ და ფეხების ბაკუნი დაიწყეს.

კრუქსი ნელ-ნელა გამოძვრა თავისი უხილავი საფარიდან.

– მართალი იყო, რომ თქვი, ბიჭები დაბრუნდნენო? – ჰკითხა მან.

– რა თქმა უნდა, გავიგონე.

– მე არაფერი გამიგია.

– კარის ხმა იყო, – თქვა ქენდიმ და გაწყვეტილ სათქმელს მიუბრუნდა, – ღმერთო ჩემო, ქარლის ცოლს უჩუმრად შეუძლია გასხლტომა. ეტყობა კარგი გამოცდილება აქვს.

კრუქსმა არაფერი თქვა.

– ბიჭებო, მგონი ჯობია წახვიდეთ, – თქვა მან, – მარტო მინდა დარჩენა. შაკვანიანსაც აქვს თავისი უფლებები, მიუხედავად იმისა, რომ ამისგან დიდი ვერაფერი ხეირია.

– იმ ძუკნას შენთან ასე ლაპარაკის უფლება არ ჰქონდა, – უთხრა ქენდიმ.

– ეგ არაფერი, – მიუგო კრუქსმა უსიცოცხლოდ, – ბიჭებო, თქვენი აქ შემოსვლით დამავიწყეთ ყველაფერი. არადა, რასაც ის ამბობს, სიმართლეა.

საჯინიბოში ცხენები აფრუტუნდნენ, ჯაჭვები აჟღარუნდა და ხმა მოისმა:

– ლენი, ლენი, საჯინიბოში ხარ?

– ჯორჯია, – წამოიყვირა ლენიმ და მაშინვე გაეპასუხა, – აქ ვარ ჯორჯ, აქ ვარ.

თვალის დახამხამებაში ჯორჯი კართან იდგა და უკმაყოფილო სახით იყურებოდა შიგნით.

– რას აკეთებ კრუქსის ოთახში? შენთვის აქ არ შეიძლება.

– ვუთხარი, მაგრამ მაინც შემოვიდნენ, – მიუგო კრუქსმა.

– და რატომ არ გამოყარე?

– არ ვარ წინააღმდეგი, – უთხრა კრუქსმა, – ლენი კარგი ბიჭია.

უეცრად ქენდიც გამოფხიზლდა.

– ოჰ, ჯორჯ! ვითვლიდი და ვითვლიდი. ისიც კი გამოვთვალე, იმ კურ-
დღელებით ფული როგორ ვიშოვოთ.

– მგონი გაგაფრთხილეთ, რომ ამაზე არსად გელაპარაკათ, – დაუბ-
ღვირა ჯორჯმა.

ქენდი შეკრთა.

– არც არავისთვის გვითქვამს, კრუქსის გარდა.

– კარგი, წამოდით ახლა, – უთხრა ჯორჯმა, – ერთი წუთითაც ვერ მო-
ეშვები კაცი.

ქენდი და ლენი წამოდგნენ და კარისკენ გაემართნენ.

– ქენდი! – დაუძახა კრუქსმა.

– ჰო.

– ხომ გახსოვს, რომ გითხარი, ბევრნაირი საქმის გაკეთება შემიძ-
ლია-მეთქი.

– კი, – მიუგო ქენდიმ, – მახსოვს.

– ჰოდა, დაივიწყე, – უთხრა კრუქსმა, – ვინუმრე, არ მინდა მანდ წა-
მოსვლა.

– კი ბატონო, თუ ასე გადაწყვიტე. ღამე მშვიდობისა.

სანამ ფიცრულიდან გამოსულები საჯინიბოს მიუყვებოდნენ, ცხენე-
ბის ფრუტუნი და ჯაჭვის ღვედების წკრიალი არ წყდებოდა.

კრუქსი საწოლზე წამოჯდა, ცოტა ხნით კარს მიაჩერდა და შემდეგ
თხევადი საცხის ბოთლს დასწვდა, პერანგი შარვლიდან ამოიჩაჩა, ვარ-
დისფერ ხელისგულზე ცოტაოდენი საცხი დაისხა და დინჯად გაიზილა
ხერხემალი.

5* * *

უზარმაზარი საჯინიბოს ერთ ბოლოში, ახალი თივის ზვინში ოთხთითა ჯექსონის ფიწლები იყო ჩარჭობილი. თივა მთის ფერდობივით ეშვებოდა საჯინიბოს მეორე ბოლოსკენ – სწორედ იქ დაეტოვებინათ თავისუფალი ადგილი ახალი თივის დასაყრელად. კედლების გასწვრივ საქონლის ბაგა იყო და წანწალებს შორის ცხენების თავები მოჩანდა.

კვირა საღამო იდგა. ცხენები ისვენებდნენ და თივის ნარჩენებს ზანტად ცოხნიდნენ, ფეხებს აბაკუნებდნენ, ფეხის ჩლიქებს ხის ბაგას ურტყამდნენ და ჯაჭვის ღველებს აწკარუნებდნენ. საღამოხანს მზემ საჯინიბოს კედლების ნაპრალებში შეატანა და თივას დიდრონს სხივებად დაეფინა. სიცხიანი საღამო ბუზებისთვის მისწრება აღმოჩნდა.

გარედან ნალის წკრიალისა და დამცინავი თუ გამამხნეველი შეძახილების ხმა შემოდიოდა. საჯინიბოში კი სიმშვიდე სუფევდა, ზუზუნი, მოთენთილობა და სიცხე.

თავლაში მხოლოდ ლენი იყო. ლეკვების ყუთთან იჯდა, თივაში, ბაგასთან ახლოს, საჯინიბოს ბოლოში, რომელიც თივით ჯერ არ გავსოთ. იჯდა და შესცქეროდა მკვდარ ლეკვს, მის წინ რომ ესვენა. დიდხანს აკვირდებოდა, შემდეგ უზარმაზარი ტორებით თავით ფეხებამდე მოეფერა და ჩუმად ჰკითხა:

– რატომ მოკვდი? თავივით პატარა ხომ არ ხარ? მე ხომ ფრთხილად გეფერებოდი?

ლეკვს თავი აუწია და სახეში ჩახედა.

– ახლა შეიძლება აღარ მომცეს ჯორჯმა კურდღლების მოვლის უფლება, – შესჩივლა ლეკვს, – თუ გაიგებს, რომ შენც მომიკვდი.

პატარა ორმო ამოთხარა, შიგ ლეკვი ჩააწვინა და თივა დააყარა ზემოდან, თვალს მიაფარა.

– მაგრამ ისეთი არაფერი დამიშავებია, რომ იმ ადგილას გავიქცე და ბუჩქებში დავიმალო, – თქვა მან, – არა, არა, ისეთი არაფერია, ჯორჯს ვეტყვი, რომ მკვდარი ვიპოვე.

ლეკვი თივიდან ამოიყვანა, შეათვალიერა და ისევ თავიდან ფეხებამდე მოეფერა.

– მაგრამ ის მიხვდება, – განაგრძობდა დამწუხრებული, – ჯორჯი ყოველთვის ხვდება. მეტყვის, ეს შენ გააკეთე და ჩემს მოტყუებას ნუ ცდილობო. და კურდღლების მოვლის უფლებას აღარ მომცემს.

– ეშმაკმა დასწყევლოს, – იყვირა უცებ გაბრაზებულმა, – რატომ მოკვდი? თავივით პატარა ხომ არ ხარ?

ლეკვი ხელში აიყვანა და შორს მოისროლა, შემდეგ ზურგი შეაქცია.

– ახლა კურდღლებს ვედარ მოვუვლი, – ლენიმ ჩაიმუხლა და ჩაიჩურჩულა, – ამის უფლებას აღარ მომცემს.

მწუხარებისგან ადგილს ვერ პოულობდა.

გარეთ, რკინის სარზე, ცხენის ნალის წკრიალი გაისმა, რასაც გუნდური შეძახილი მოჰყვა. ლენი წამოდგა და ლეკვი თივაზე დააწვინა, ჩამოჯდა და მისი მოფერება განაგრძო.

– შენ ჯერ პატარა იყავი, – უთხრა მან, – სულ მეუბნებოდნენ, პატარა არისო. არ მეგონა, თუ ასე უცებ მომიკვდებოდი.

– იქნებ ჯორჯმა სულაც არ ინაღვლოს, – ამბობდა და თითებს რბილ ყურზე უსვამდა, – იმ ნაბიჭვარზე ხომ თქვა, არაფერიო.

უცებ ბოლო ბაგასთან ქარლის ცოლი გამოჩნდა. ისე ფეხაკრეფით შემოვიდა, რომ ლენის არც დაუნახავს. ნათელი ბამბის ქსოვილის კაბა და ფეხზე სირაქლემის წითელი ბუმბულით მორთული ფლოსტები ეცვა, სახე ფერ-უმარილით მოერთო – უნდებოდა სოსისივით დაყრილი დალალებიც. ლენიმ რომ შეამჩნია, გოგო უკვე ძალიან ახლოს მოსულიყო. დაფეთებულმა უცებ მიაყარა ლეკვს თივა და დაღვრემილმა გამოხედა.

– მანდ რას აკეთებ, ბიჭო? – ჰკითხა გოგომ.

ლენი შეაცქერდა.

– ჯორჯმა მითხრა, რომ შენთან არაფერი მესაქმება, არც უნდა დაგელაპარაკო და არც არაფერი.

– ყველაფერზე ჯორჯი გაძლევს მითითებებს? – გაიცინა გოგონამ.

ლენიმ თივას დახედა.

– მეუბნება, რომ კურდღლების მოვლის უფლებას არ მომცემს, თუ დაგელაპარაკები.

– ქარლის გაბრაზება არ უნდა, – უთხრა გოგომ მშვიდად, – ქარლის ხელი თაბაშირში აქვს ჩასმული და თუ კიდევ დაგესხმება თავს, მეორე ხელსაც მოამტვრევ. და არც კი იფიქრო ჩემი მოტყუება, თითქოს ხელი მანქანაში მოჰყვა.

– არა, მე შენ არ დაგელაპარაკები, – ლენი არ ნებდებოდა.

– მისმინე, – გოგონამ მის წინ, თივაზე ჩაიმუხლა, – ბიჭები ნალით თამაშობენ. ახლა ოთხი საათია. ჯერ ცოცხალი თავით არ შეეშვებიან თამაშს. რატომ არ შეიძლება, რომ გელაპარაკო? არასდროს არავინ მელაპარაკება. ყოველთვის მარტო ვარ.

– არ მაქვს შენთან ლაპარაკის უფლება, – მიუგო ლენიმ.

– მე მარტო ვარ, – უთხრა გოგომ, – შენ შეგიძლია ხალხს ელაპარაკო, მე კი ვერავის დაველაპარაკები, ქარლის გარდა. იმიტომ რომ გაბრაზდება. როგორ მოგეწონებოდა, ვერავის რომ ვერ გამოელაპარაკო?

– არ შეიძლება. ჯორჯმა მითხრა, რომ შარში გავეხვევი, – უთხრა ლენიმ.

– იქ რა დამალე? – გამომცდელად ჩაეკითხა ქარლის ცოლი.

ლენის თავისი გასაჭირი გაახსენდა.

– ჩემი ლეკვი, – თქვა სევდიანად, – ჩემი პატარა ლეკვი, – და ზემოდან დაყრილი თივა მოაშორა.

– მკვდარი რატომია? – წამოიყვირა გოგონამ.

– ის ისეთი პატარა იყო, – უთხრა ლენიმ, – უბრალოდ ვეთამაშებოდი... უცებ ჩემი კბენა დააპირა... ვიფიქრე, ცოტას წავარტყამ-მეთქი, ის კი მოკვდა.

– არ იღარდო, ლეკვი იყო, სხვა ხომ არაფერი. მის შემცვლელს ადვილად იპოვი. ქვეყანა სავსეა ლეკვებით.

– მაგიტომ არა, – უთხრა ლენიმ საწყალობლად, – ახლა ჯორჯი კურდღლების მოვლის უფლებას არ მომცემს.

– რატომ?

– მითხრა, რომ თუ კიდევ რამეს დავამაჯებდი, კურდღლების მოვლის უფლებას არ მომცემდა.

გოგონა მიუახლოვდა და დამშვიდება დაუწყო.

– იმაზე არ იღარდო, მე რომ მელაპარაკები. გესმის, ბიჭები ისევ ყვირიან გარეთ. ოთხ დოლარზე არიან დანაძლევებული. სანამ ბოლომდე არ მიიყვანენ საქმეს, იქიდან ფეხს არავინ მოიცვლის.

– ჯორჯმა რომ დამინახოს, ვერ გადავურჩები, – თქვა ლენიმ ფრთხილად, – თვითონ ასე მითხრა.

გოგონას სახეზე ბრაზი მოერია.

– ასეთი რა მჭირს? – იყვირა მან, – არ მაქვს უფლება, რომ ვინმეს დაველაპარაკო? ბოლოს და ბოლოს, ასეთი ვინ გგონივართ? შენ კარგი ბიჭი ხარ. არ მესმის, რატომ არ შეიძლება დაგელაპარაკო? ცუდს ხომ არაფერს ვაკეთებ.

– ჯორჯი ამბობს, რომ შარში გაგვხვევ.

– აჰ, რა სისულელეა, – უთხრა მან, – რას გიშავებ? იმათ ფეხებზე ჰკიდიათ, მე როგორ ვცხოვრობ. იცი, ყოველთვის ასე კი არ ვცხოვრობდი. შეიძლება წარმატებისთვისაც კი მიმედღნია. და ჯერ კიდევ შემიძლია მივაღწიო, – დაამატა ბოლოს.

და შემდეგ სწრაფად და გატაცებით დაიწყო მოყოლა, თითქოს სათქმელის მოსწრებას ცდილობდა, სანამ ჯერ კიდევ ვილაც უსმენდა.

– სალინასში ვცხოვრობდი, – უთხრა მან, – ბავშვი ვიყავი, იქ რომ წამიყვანეს. ერთხელ თეატრის დასი ჩამოვიდა და ერთი მსახიობი გავიცანი. მითხრა, რომ შემეძლო გავყოლოდი მათ თეატრს, მაგრამ დედამ ნება არ დამრთო, ჯერ მხოლოდ თხუთმეტი წლის ხარო. მაგრამ ის მსახიობი ბიჭი ამბობდა, რომ შემეძლო მათთან ერთად ყოფნა. დარწმუნებული იყავი, მათ რომ წავყოლოდი, დღეს, აი, ასე ნამდვილად არ ვიცხოვრებდი.

– ჩვენ პატარა რანჩო გვექნება... და კურდღლები, – ლენი განუწყვეტლივ ეფერებოდა ლეკვს.

გოგონამ კი, იმის შიშით, საუბარს გამაწყვეტინებდსო, სწრაფად განაგრძო ამბის თხრობა.

– ერთხელ კი, კიდევ ერთ კაცს შევხვდი, კინოში მუშაობდა. საცეკვაოდ რივერ საიდის ცეკვის სასახლეში გავყევი. დამპირდა, რომ კინოში გადამიღებდა. თქვა, რომ ძალიან ნიჭიერი ვარ. ჰოლივუდში რომ დაბრუნდებოდა, ჩემთვის უნდა მოეწერა.

გოგონამ ახლოდან შეხედა ლენის, რომ დარწმუნებულიყო, იმოქმედა თუ არა მისმა ნაამბობმა.

– ბარათი არასდროს მიმიღია, – განაგრძო მან, – ვფიქრობ, დედამ დამიძალა. ჰოდა, აღარ მინდოდა იქ დარჩენა, სადაც ცხოვრებაში ვერაფერს მივაღწევდი და თან ბარათებსაც დამიძალავდნენ. კკითხე, შენ ხომ არ დამიძალე-მეთქი და იუარა. ჰოდა, ქარლის გაყვევი ცოლად. ისიც სწორედ იმ სადამოს გავიცანი რივერ საიდის ცეკვის სასახლეში. მისმენ? – დაჟინებით ჩაკვიტხა.

– მე? რა თქმა უნდა.

– აქამდე არავისთვის მითქვამს და იქნებ ასეც ჯობდეს. მოკლედ, მე არ მიყვარს ქარლი. ის კარგი ბიჭი არ არის.

და იმით გულმოცემული, რომ საიდუმლო გაანდო, გოგონა კიდეც უფრო მიუახლოვდა ლენის და მის წინ მოკალათდა.

– შემეძლო ფილმებში მეთამამა და ლამაზი ტანსაცმელი მქონოდა, ზუსტად ისეთი, იმათ რომ აცვიათ. ვიცხოვრებდი დიდ სასტუმროებში და ფოტოგრაფები გადამიღებდნენ. ვივლიდი ყველა ჩვენებაზე და რადიოშიც გამოვიდოდი, თანაც ისე, რომ ამაში გრომიც არ დამეხარჯებოდა, მე ხომ მსახიობი ვიქნებოდი. დანარჩენებით მეც ლამაზ ტანსაცმელში გამოვქნებოდი. იმ კაცმა ხომ მითხრა, ნიჭიერი ხარო.

შემდეგ ლენის ახედა და თავისი არტისტული ნიჭის დამადასტურებლად, ხელით პატარა ჟესტი გააკეთა: თითებით ჰაერში გლუვი თადი მოხაზა, ნეკა თითი გრაციოზულად ასწია და დანარჩენ თითებს დააშორა.

ლენიმ ღრმად ამოიოხრა. გარედან ისევ ნალის რკინაზე გაქლარუნების ხმა შემოვიდა, რასაც მოწონების შეძახილები მოჰყვა.

– ვიღაცამ მიზანში მოახვედრა, – თქვა ქარლის ცოლმა.

მზე ჩალიდა და სინათლევ ზევით მიიწევდა, მზის სხივები ჯერ კედელზე აცოცდა, შემდეგ ბაგას დაეცა და ბოლოს ცხენების თავებს.

– ეს ლეკვი რომ წავიყვანო და სადმე მოვისროლო, იქნებ ჯორჯი ვერც ვერასდროს მიხვდეს, – თქვა ლენიმ, – და კურდღლების მოვლაშიც არაფერი შემიმლის ხელს.

– კურდღლების გარდა, სხვა საფიქრალი არაფერი გაქვს? – გაბრაზდა ქარლის ცოლი.

– ჩვენ პატარა რანჩო გვექნება, – აუხსნა ლენიმ მშვიდად, – სახლი გვექნება, ბაღი, იონჯას ნაკვეთი, იონჯა – კურდღლებისთვის. მე ტომარას ავიღებ, იონჯათი გავავსებ და კურდღლებს მივუტან ხოლმე.

– კურდღლებზე ასე რატომ გიჟდები? – ჰკითხა გოგონამ.

ლენი დიდხანს ჩაფიქრდა, სანამ ახსნას მოიფიქრებდა. გოგონას ფრთხილად მიუახლოვდა.

– ფაფუკი რაღაცების მოფერება მიყვარს. ერთხელ ბაზრობაზე შემთხვევით ვნახე გრძელთმიანი კურდღლები. ვიცი, კარგი იქნება მათი მოფერება. ზოგჯერ თაგვებსაც კი ვეფერები ხოლმე, ოღონდ მაშინ, როცა უკეთესს ვერაფერს ვპოულობ.

– მგონი გიჟი ხარ, – უთხრა ქარლის ცოლმა და ოდნავ მოშორდა ლენის.

– არა, არ ვარ, – დამაჯერებლად მიუგო ლენიმ, – ჯორჯი ამბობს, რომ არ ვარ. ფაფუკი რამეების მოფერება მიყვარს თითქმის.

– ვის არ უყვარს, – გოგონამ თითქოს დაუჯერა, – ეგ ყველას უყვარს. მე აბრეშუმისა და ხავერდის შეხება მიყვარს. შენ გიყვარს ხავერდი?

ლენიმ სიამოვნებისგან ჩაიხითხითა.

– თანაც როგორ, – წამოიყვირა ბედნიერმა, – მქონდა კიდევ. ერთმა ქალმა მომცა და ის ქალი ჩემი დეიდა კლარა იყო. დიდი ნაჭერი მომცა. ნეტავ ახლაც მქონდეს ის ხავერდი.

და უცებ კოპები შეკრა.

– დაკვარგე, – თქვა გამწყრალმა, – დიდი ხანია არ შემხვედრია.

– რა სულელი ხარ, – გაუცინა ქარლის ცოლმა, – მაგრამ კარგი ბიჭი ხარ. დიდ ბავშვს ჰგავხარ. მგონი მესმის შენი. როცა თმას ვივარცხნი, ზოგჯერ ვეფერები ხოლმე, იმიტომ რომ ჩემი თმა ძალიან ფაფუკია.

იმისთვის, რომ ეჩვენებინა, ამას როგორ აკეთებდა, თმის ძირებიდან ბოლომდე ხელები ჩამოისვა.

– ზოგს უხეში თმა აქვს, – თქვა თავმომწონედ, – აგერ ქარლი. მისი თმა მავთულებივითაა. მაგრამ ჩემი – ფაფუკი და მშვენიერია. იმიტომ

რომ ხშირად ვივარცხნი. ეს ამშვენეირებს. აი, აქ, ნახე. – ლენის ხელი გამოართვა. – აი, ხელი მოუსვი და ნახავ, როგორი ფაფუკია.

ლენიმ თავისი დიდრონი თითები შეაცურა გოგოს თმაში.

– ოღონდ არ ამირიო, – გააფრთხილა ქარლის ცოლმა.

– ოჰ, რა მშვენეირია, – თქვა ლენიმ და მოუხშირა მოფერებას, – ოჰ, მშვენეირია.

– ფრთხილად, თმას ამირევ, – უთხრა გოგომ და შემდეგ გაბრაზებულმა დაუყვირა, – ხელი გაუშვი, თმას ამირევ-მეთქი.

გოგონა თავის გათავისუფლებას ცდილობდა, მაგრამ ლენი თითებით მის თმას ჩაფრენოდა.

– გამიშვი, – ყვიროდა გოგონა, – გამიშვი.

ლენის სახე დაებრიცა. ამ დროს გოგონამ დაიკივლა და ლენიმ პირისახეზე ააფარა მეორე ხელი.

– გთხოვ, არ გინდა, – სთხოვდა ლენი გოგოს, – ასე ნუ იქცევი. ჯორჯი გაგიჟდება.

მის მკლავებში მომწყვდეული გოგონა კი მთელი ძალით იბრძოდა. ფეხებს თივას ურტყამდა, ხაოდა და იკრუნჩხებოდა, თავი რომ გაეთავისუფლებინა. ლენიმაც შიშისგან ყვირილი მორთო.

– ოჰ, გთხოვ, ასე ნუ იქცევი, – ევედრებოდა ლენი, – ჯორჯი იტყვის, რომ ცუდ რამეებს ვაკეთებ. კურდღლების მოფერების უფლებას აღარ მომცემს.

გოგოს პირისახეს სულ ოდნავ მოაშორა ხელი – ქარლის ცოლს მოგუდული ხმა აღმოხდა. ლენი გაბრაზდა.

– ასე არ უნდა მოიქცე, – უთხრა მან, – ნუ ყვირი. შარში გამხვევ, ზუსტად ისე, როგორც ჯორჯი ამბობდა. გაჩუმდი.

გოგონა კი არ ეპუებოდა. შიშისგან თვალები შემლიღივით ჰქონდა.

– გეყოფა ყვირილი, – ლენიმ შეანჯღრია, ძალიან გაბრაზებული იყო. გოგონა თევზივით შეფართხალდა და მოეშვა. ლენიმ კისერი მოუგრიხა. მერე დახედა და ფრთხილად მოაშორა პირიდან ხელი. გოგონა გაუნძრევლად იწვა.

– არ მინდოდა შენთვის რამე დამეშავებინა, – უთხრა მან, – მაგრამ ჯორჯი გამიბრაზდება, შენ თუ იყვირებ.

გოგონა გაუნძრევლად იწვა, ლენი დაიხარა, მისი ხელი ასწია, შემდეგ ძირს დაუშვა და შეძრწუნებულმა შიშით ჩაიჩურჩულა:

– დავაშავე, კიდევ ერთხელ დავაშავე.

შემდეგ კი თივა მიაყარა, სანამ სანახევროდ არ დაფარა გოგონას სხეული.

გარედან ისევ ხმამაღალი შეძახილები და ნალების რკინაზე ჭდარუნის ისმოდა. ლენი ახლათა დაინტერესდა იმით, რაც გარეთ ხდებოდა. თივაზე თავი დადო და მიაყურადა.

– ძალიან ცუდი რამ ჩავიდინე, ეს არ უნდა გამეკეთებინა. ჯორჯი გამიბრაზდება. და... ბუჩქებში უნდა დავიმალო, სანამ ის არ მომაკითხავს. გამიბრაზდება. ბუჩქებში... სანამ არ მომაკითხავს. ზუსტად ასე მითხრა.

ლენი უკან გაბრუნდა და ცხედარს დახედა. ლეკვიც მასთან ახლოს იწვა.

– სადმე გადავავადებ, – ხელი დაავლო ლეკვს, – უამისოდაც საკმარისია.

ლეკვი ქურთუკის ქვეშ დამალა, საჯინიბოს კედელთან მიიპარა და ნაპრალებიდან გახედა იმ ადგილს, სადაც ნალით თამაშობდნენ. შემდეგ კი ბოლო ბაგისკენ წავიდა და საჯინიბოდან აორთქლდა.

საჯინიბოში თანდათან ჩამობნელდა. ქარლის ცოლი გულაღმა იწვა, თივით სანახევროდ დაფარული. სიჩუმე იყო და რანჩოშიც სადამოს მყუდროებას დაესადგურებინა. ნალის წკარუნისა და შეძახილების ხმაც თითქოს მისუსტდა. გარეთ ჯერ კიდევ დღე იყო, საჯინიბოში კი ბნელოდა. თავლაში ღია კარიდან მტრული შემოფრინდა, ჰაერში კამარა შეკრა და ისევ უკან გაფრთხილდა. ბაგის უკანა შემოსასვლელთან ძუ ნაგაზი გამოჩნდა, ჯიქნები სიმძიმისგან ჩამოწეილილი ჰქონდა. ლეკვების ყუთისკენ მიმავალმა გვამის სუნი იყნოსა და თმა ყალყზე დაუდგა, აწკმუტუნდა, მუცელზე ხოხვით მივიდა ყუთამდე და ლეკვებთან ისკუპა.

ქარლის ცოლს სხეულზე თივა სანახევროდ ეყარა. ტანჯვა, მღელვარება, თავმოწონება და ყურადღების მიპყრობის ჟინი – ერთიანად გამქრალიყო მისი სახიდან. ძალიან ლამაზი და უბრალო ჩანდა, მომხიბ-

ლავი და ახალგაზრდული შესახედაობა ჰქონდა. მისი ფერ-უმარი-ლიანი ლოყები და წითლად შეღებილი ტუჩები სიცოცხლის ელ-ფერს აძლევდა, თითქოს მშვიდად ეძინა. დალალები, პატარა სოსი-სებივით რომ ეყარა, მის თავს უკან თივაზე გადაშლილიყო, პირი ოდნავ ღია დარჩენოდა.

დრო თითქოს ერთი წუთით გაჩერდა. შეწყდა მოძრაობა, ხმა არ-საიდან ისმოდა, ყველაფერი ერთ ადგილას გაქვავდა.

შემდეგ კი დრომ თანდათან გამოიღვიძა და ზღაპრით განაგ-რძო სვლა. ცხენები ბაგას ფეხებს ისევ უბაკუნებდნენ და ჯაჭვის ღვე-დებიც აწკრიალდა. გარედანაც შეძახილები უფრო გარკვევით და ხმამაღლა მოისმა.

სულ ბოლო ბაგასთან ქენდის ხმა გაისმა.

– ლენი, – იძახდა ქენდი, – ლენი, აქ ხარ? ისევ ვითვლიდი კურ-დღლებს. გინდა გითხრა, რა მოვიფიქრე? ლენი!

შემდეგ გაჩერდა და სხეული დაეჭიმა. თავისი ჯოხის ტარივით მა-ჯა თეთრ ბაკუნბარდებზე მოისვა.

– არ ვიცოდი, აქ თუ იყავი, – უთხრა ქარლის ცოლს.

გოგო არ გაეპასუხა.

– აქ დაძინება არ შეიძლება, – უთხრა მკაცრად და თავზე წამოად-გა.

– ოჰ, ღმერთო ჩემო!

ირგვლივ უმწეოდ მიმოიხედა და ისევ წვერი მოიქექა. შემდეგ შებრუნდა და სწრაფად გავარდა საჯინიბოდან.

საჯინიბო უკვე გამოცოცხლებულიყო. ცხენები ფეხებს აბაკუნებ-დნენ და ფრუტუნებდნენ, თივას ცოხნიდნენ და ჯაჭვის ღვედებს აწ-კარუნებდნენ. ქენდი მალევე ჯორჯთან ერთად დაბრუნდა უკან.

– რა უნდა გეჩვენებინა? – ჰკითხა ჯორჯმა.

ქენდემ ქარლის ცოლზე მიანიშნა. ჯორჯი მიაჩერდა.

– რა სჭირს? – მიუახლოვდა და მასაც ქენდივით აღმოხდა, – ღმერთო ჩემო!

ცხედრის წინ მუხლებზე დაეცა და გულზე ხელი დაადო. მერე კი ნელა და განეკლებული წამოდგა, სახე გაყინვოდა და თვალები გამტერებოდა.

– ვის უნდა გაეკეთებინა? – ჰკითხა ქენდიმ.

– განა ვერ ხვდები? – ცივად შეხედა ჯორჯმა. ქენდი გაისუსა. – წინასწარ უნდა მივმხვდარიყავი ამას, – თქვა უმწეოდ, – გულის სიდრმეში ყოველთვის ვგრძნობდი, რომ ასე მოხდებოდა.

– ახლა რა ვქნათ, ჯორჯ, – ჰკითხა ქენდიმ, – ახლა რა ვქნათ?

– რა და... უნდა ვუთხრათ... ბიჭებს, – თქვა ჯორჯმა ხანგრძლივი სიჩუმის შემდეგ, – უნდა დავიჭიროთ და გამოვკეტოთ. მაგის გაქცევა არ შეიძლება, საბრალო ნაბიჭვარს ხომ შიმშილით ამოხდება სული.

და შეეცადა ამაში საკუთარი თავიც დაერწმუნებინა.

– იქნებ გამოვკეტონ სადმე და ასეც ჯობდეს მისთვის.

– გაქცევაში უნდა დავენმაროთ! – იყვირა აღელვებულმა ქენდიმ, – შენ ქარლის არ იცნობ. ლინჩის წესით მოისურვებს სამაგიეროს გადახდას. წამებით სულს ამოხდის.

ჯორჯი თვალს არ ამორებდა ქენდის.

– ჰო, – თქვა ბოლოს, – ქარლი ასე მოიქცევა. და სხვა ბიჭებიც.

და ისევ ქარლის ცოლს შეხედა.

– მე და შენ შეგვიძლია იმ პატარა რანჩოს ყიდვა, – უცებ ვერ მოითმინა ქენდიმ, – ასე არ არის, ჯორჯ? ჩვენ შეგვიძლია იქ წავიღეთ და მშვიდად ვიცხოვროთ, არა, ჯორჯ? ასე არ ფიქრობ?

სანამ ჯორჯი რამეს იტყოდა, ქენდიმ თავი ჩაჰკიდა და თივას მიაჩერდა. წინასწარ იცოდა პასუხი. ჯორჯმა ჩუმად მიუგო:

– ალბათ თავიდანვე ყველაფერი ვიცოდი. ვიცოდი, რომ არაფერი გამოგვივიდოდა. ისე უყვარდა ამ ამბის მოსმენა, ვიფიქრე, იქნებ კიდევ გამოგვივიდეს-მეთქი.

– აბა, ყველაფერი დასრულდა? – ჰკითხა ქენდიმ დამწუხრებულმა.

ჯორჯს არაფერი უპასუხია.

– ერთი თვე ვიმუშავებ, ავიღებ ჩემს ორმოცდაათ დოლარს, – თქვა ბოლოს, – შემდეგ კი მთელი ღამით ბორდელში წავალ ან საბილიარდო-

ში ვითამაშებ იქამდე, სანამ ყველა არ დაიშლება. მერე დავბრუნდები, ვიმუშავებ კიდევ ერთი თვე და ისევ ავიღებ ორმოცდაათ დოლარს.

– ის ისეთი კარგი ბიჭია, – უთხრა ქენდიმ, – არა მგონია, მისი გაკეთებული იყოს.

– ლენი ამას ბოროტებით არასდროს ჩაიდენდა, – ჯორჯი ისევ მიჩერდა ქარლის ცოლს, – სულ რაღაცას აშავებს, მაგრამ ეს სიავით არასდროს მოსდის. – შემდეგ ქენდის მიუბრუნდა, – ახლა მისმინე. ბიჭებს უნდა ვუთხრათ. უნდა დაიჭირონ, სხვა გზა არაა. იქნებ არაფერი დაუშავონ, ლენის მოკვლის უფლებას არ მივცემ. კარგად მომისმინე. ბიჭებმა შეიძლება იფიქრონ, რომ მეც გარეული ვარ ამ საქმეში. ამიტომ

აჯობებს ფიცრულში წავიდე. ერთ წუთში კი შენ გამოდი და უთხარი გოგოზე, მეც ამ დროს გამოვალ, თითქოს პირველად ვიგებ ამ ამბავს. გააკეთებ ამას? ისე, რომ ბიჭებს არ ეგონოთ, რომ მეც გარეული ვარ.

– რა თქმა უნდა, ჯორჯ, – უთხრა ქენდიმ, – რა თქმა უნდა, გააკეთებ.

– კარგი, მაშინ რამდენიმე წუთი მომეცი, და მერე სირბილით გამოიქეცი საჯინიბოდან და უთხარი, რომ ეს-ესაა დაინახე. წავედი.

ჯორჯი შებრუნდა და საჯინიბოდან გავიდა. მოხუცმა ქენდიმ თვალი გააყოლა, შემდეგ კი უმწეოდ გამოხედა ქარლის ცოლს.

– შე წყეულო გათახსირებულო, – მოხუცის ხმას ბოღმა, მწუხარება და სიბრაზე შერეოდა, – შენსას მიაღწიე, არა? ახლა აღბათ კმაყოფილი ხარ. ვიცოდით, რომ ყველაფერს თავდაყირა დააყენებდი. შენგან რა ხეირი გექონდა? ან ახლა რას გამოგრჩებით, საძაგელო ბოზო? – ქენდის აღელვებისგან ხმა გაებზარა, – ბაღში ვიმუშავებდი, ბიჭებისთვის ჭურჭელს გავრეცხავდი, – ცოტა ხანს შეყოვნდა და შემდეგ განაგრძო, ძველ სიტყვებს იმეორებდა, – ცირკი თუ ჩამოვიდოდა ან ბეისბოლის მატჩი გაიმართებოდა... წავიდოდი საყურებლად... ვიტყვოდით, ეშმაკმაც დასწყევლოს ჩვენი სამუშაო, და წავიდოდი. არავის ვკითხავდით ნებართვას... გოჭები და წიწილები გვეყოლებო-

და... და ზამთარში... თბილი ღუმელი... და როცა იწვიმებდა... ღუმელ-
თან ვისხდებოდით.

აცრემლებულს თვალი დაუბნელდა, შეტრიალდა, საჯინბოდან
მობუზული გავიდა და ბაკენბარდები მაჯით მოიქავა.

ერთმანეთში აირია შეკითხვების მთელი წყება და საჯინბოსკენ
დაძრული კაცების ფეხის ხმა. ჯერ სლიმი და კარლსონი, ახალგაზრდა
უიტი და ქარლი, მათ უკან კი კრუქსი იდგა. შემდეგ ქენდი შემოვიდა და
ყველაზე ბოლოს – ჯორჯი. ჯორჯს ლურჯი ქურთუკი ჩაეცვა და ღილები
შეეკრა, შავი შლაპა კი თვალებზე ჰქონდა ჩამოფხატული. კაცები ბოლო
ბაგასთან ჩამწკრივდნენ. სიბნელეში თვალებით მოძებნეს ქარლის ცო-
ლი, გაჩერდნენ და გაშეშებული შესცქეროდნენ.

სლიმი უჩუმრად მიუახლოვდა და მაჯა შეუმოწმა. საჩვენებელი თი-
თით ჯერ ლოყაზე ჩამოუსვა, შემდეგ კი ოდნავ მოხრილი კისრისკენ გა-
აცურა და კისერი კარგად შეუმოწმა. ფეხზე რომ წამოდგა, კაცები ცხე-
ლარს შემოეხვივნენ, წამიერი დაბნეულობა დასრულდა.

ქარლი უეცრად გონს მოეგო.

– ვიცი, ვისი გაკეთებულიცაა, – იყვირა მან, – იმ ნაბიჭვარმა გააკეთა.
ვიცი, რომ იმან გააკეთა. სხვა ყველა გარეთ იყო და ნალით თამაშობდა.

სიბრაზე თანდათან ემატებოდა.

– უნდა დავიჭირო. ახლავე ჩემს თოფს მოვიტან. მე თვითონ უნდა
მოკვლა ის ნაბიჭვარი. ნაწლავებს ამოვუღებ. წაველით, ბიჭებო.

საჯინბოდან გააფთრებული გავარდა.

– ჩემს ლუგერს ავიღებ, – თქვა კარლსონმა.

– როგორც ვხვდები, ეს მართლა ლენიმ გააკეთა, – სლიმი მშვიდად
მიუბრუნდა ჯორჯს, – კისერი აქვს მოგრეხილი, ამას ლენი თუ გააკეთებ-
და.

ჯორჯმა არაფერი უპასუხა, მხოლოდ ნელა დაუკრა თავი. შლაპა ისე
ჰქონდა შუბლზე ჩამოფხატული, რომ თვალები არ უჩანდა.

– ისე, როგორც უილში მოხდა, – განაგრძო სლიმმა, – გახსოვს, მიყვე-
ბოდი.

ჯორჯმა ისევ დაუქნია თავი.

სლიმმა ამოიოხრა.

– მისი შეპყრობა მოგვიწევს. როგორ ფიქრობ, სად წავიდოდა? ჯორჯს დიდი დრო დასჭირდა, ხმა რომ ამოეღო.

– ის... ალბათ სამხრეთით წავიდოდა. ჩვენ ჩრდილოეთიდან მოვვლით, ამიტომ სამხრეთით წავიდოდა.

– მისი დაჭერა მოგვიწევს, – გაიმეორა სლიმმა.

ჯორჯი ერთი ნაბიჯით მიუახლოვდა.

– იქნებ დავიჭიროთ და სადმე დავამწყვდიოთ? ის ხომ სულელია, სლიმ. ავი განზრახვით არ იზამდა.

– შეიძლება, – სლიმი დაეთანხმა, – აი, მხოლოდ ქარლის თუ მოვუხერხებთ რამეს. მის მოსაკლავად წავიდა. ისევ გაცოფებულია თავისი ხელის გამო. მაგრამ ლენი რომც დაიჭირონ, დააბან და სამუდამოდ გამოამწყვდიონ, არც ეს იქნება ხსნა, ჯორჯ.

– ვიცი, – უთხრა ჯორჯმა, – ვიცი.

კარლსონი გააფთრებული შემოვარდა.

– იმ ნაბიჯვარმა ჩემი ლუგერი მოიპარა, – იყვირა მან, – ჩანთაში აღარ დევს.

უკან ქარლი შემოჰყვა. ხელში თოფი ეჭირა. ახლა უკვე დამშვიდებული იყო.

– არა უშავს, ბიჭებო, – თქვა მან, – ზანგს ჰქონია თოფი. ეს წაიღე, კარლსონ. თვალს როგორც კი მოჰკრავ, არ დაგისხლტეს, პირდაპირ ნაწლავებში ესროლე.

– მე არა მაქვს იარაღი, – თქვა აღელვებულმა უიტმა.

– შენ სოლედადში წადი და პოლიციას გააგებინე, – უთხრა ქარლიმ, – ალ უილცი მოძებნე, შერიფის მოადგილეა. მიდი, სწრაფად, – შემდეგ კი ჯორჯს გახედა ეჭვით, – შენც ჩვენთან ერთად მოდიხარ, ბიჭო?

– ჰო, – მიუგო ჯორჯმა, – მეც მოვდივარ. მაგრამ მისმინე, ქარლი, საბრალო ნაბიჯვარი ჭკუასუსტია. არ ესროლო. არ იცოდა, რას აკეთებდა.

– არ ვესროლო? – დაიდრიალა ქარლიმ, – მან კარლსონის ლუგერი მოიპარა. ამიტომაც ვესვრით.

– იქნებ კარლსონმა დაკარგა თავისი იარაღი, – ყოყმანით უთხრა ჯორჯმა.

– არა, დილით შევამოწმე, – უპასუხა კარლსონმა, – მოპარულია. სლიმი იდგა და ქარლის ცოლს დაჰყურებდა.

– ქარლი, – უთხრა მან, – იქნებ ჯობდეს, აქ, შენს ცოლთან დარჩე.

– მოვდივარ, – ქარლის სახე წამოუჭარხლდა, – მე თვითონ უნდა მოვულო ბოლო იმ ნაბიჭვარს, თუნდაც ცალი ხელით. უნდა დავიჭირო.

სლიმი ქენდის მიუბრუნდა.

– მაშინ შენ დარჩი მასთან, ქენდი. დანარჩენები ჯობია წავიდეთ.

დაიდრნენ. ჯორჯი ერთი წამით ქენდის წინ შეყოვნდა და ორთავემ გოგონას ცხედარს დახედეს. ამ დროს ქარლიმ ისევ დაიყვირა:

– ეი, ჯორჯ, არ ჩამოგვრჩე, თუ არ გინდა ვიფიქროთ, რომ შენც რაღაცაში ხარ გარეული.

ჯორჯი ნელა გაჰყვა უკან, ფეხებს მძიმედ მიათრევდა.

ყველა რომ წავიდა, ქენდი თივაზე ჩაიცუცქა და ქარლის ცოლს დააცქერდა სახეზე.

– საცოდავი ძუენა, – თქვა ჩუმად.

კაცების ხმა მისუსტდა. საჯინიბოში ბნელოდა. ცხენები ფეხებს აბაკუნებდნენ და ჯაჭვის აღვირს აწკარუნებდნენ. მოხუცი ქენდი თივაში ჩაწვა და თვალებზე ხელები აიფარა.

6* * *

სალამოხანს მდინარე სალინასის ღრმა და მწვანე გუბურა უძრავად იდგა. მზე უკვე მოშორებოდა ხეობას და გაბილანის მთების ფერდობზე გადაენაცვლა. მთის წვერები მზის შუქზე მოვარდისფროდ ჩანდა. სანაპიროზე კი, თეთრხალებიანი ნეკერჩხლების გასწვრივ, სასიამოვნო ჩრდილოები იყო.

წყლის გველი გუბურაში შეუფერხებლად მიიკლაკნებოდა, მხოლოდ შიგადაშიგ ამოყოფდა ხოლმე პერიოსკოპივით თავს. მთელი გუბურა გადასერა და ფეხებთან მიუცურდა უძრავ ყანჩას, მარჩხობში რომ იჯდა. უეცრად ყანჩის გარინდული თავი და ნისკარტი შურდულივით დააცხრა გველს, თავი წააწყვიტა და ისე სწრაფად გადასანსლა, რომ კუდი ჯერ კიდევ უიმედოდ იკლაკნებოდა წყალში.

სადღაც შორეთიდან უეცრად ძლიერმა ქარმა დაჰბერა და ხის კენწეროებს ტალღასავით გადაურბინა. ნეკერჩხლის ფოთლებმა ვერცხლისფერი ზედაპირი გამოაჩინეს. მიწაზე დაყრილი ყავისფერი, გამხმარი ფოთლები რამდენიმე ფუტის სიმაღლეზე აფრიალდა და ისევ მიწაზე დაეშვა. ბოლოს კი მსუბუქი ნიავის ტალღებმა გუბურის მწვანე ზედაპირსაც გადაუარა.

ქარი მალევე ჩადგა და მდელოზე კვლავ სიმშვიდემ დაისადგურა. ყანჩა მარჩხობში ისევ უძრავად იჯდა და ელოდა. გუბურაში უკვე სხვა წყლის გველს შეეცურა, ისიც შიგადაშიგ პერიოსკოპივით წყლიდან თავს ყოფდა ხოლმე.

უეცრად ბუჩქებში ლენი გამოჩნდა, დათვივით ფრთხილად მობობღავდა. ყანჩამ ჰაერი ფრთებით გაკვეთა, ზევით აიწია და მდინარეს დაღმა დაუყვა. გველი სანაპიროს მხარეს, ლელიანში მიიმალა.

ლენი უხმაუროდ მივიდა გუბურის ნაპირთან, დაიხარა და წყალი მოსვა. მის უკან, გამხმარ ფოთლებში ჩიტი შეფრთხილდა, ლენი უცებ წამოიწია და ხმას მიაყურადა, შემდეგ ჩიტს მოჰკრა თვალი, ისევ დაიხარა და წყლის დაღვევა განაგრძო.

როცა წყლის სმას მორჩა, სანაპიროზე, მდინარისკენ ზურგით ჩამოჯდა, ბილიკისთვის რომ თვალი ედევნებინა. ფეხები მოიკეცა და ნიკაპი მუხლებზე ჩამოდო.

მზის შუქმა ნელ-ნელა დატოვა ხეობა და მთებისკენ დაიძრა, თითქოს მთის წვერებზე ცეცხლის ალად აინთო.

– არ დამვიწყებია, ბუჩქებში რომ უნდა დავმალულიყავი და ჯორჯისთვის აქ დამეცადა, – თქვა ლენიმ ჩუმად და შლაპა თვალელებზე ჩამოიფხატა, – ჯორჯი ძალიან გამიბრაზდება, ინატრებს, რომ მარტო იყოს და მე არ ვყავდე კუდზე გამობმული.

თავი მოაბრუნა და მთის განათებულ წვერს გახედა.

– შემიდლია იქ წავიდე და გამოქვაბული მოვძებნო, – თქვა სევდიანად, – და არასდროს შევჭამო კეტჩუპი... და არ ვიდარდო ამაზე. თუ ჯორჯს არ ვენდომები... წავალ. წავალ.

უეცრად ლენის თავიდან პატარა, მსუქანი ქალი ამოფრინდა, სქელშუშებიანი სათვალე და კუბოკრული ქსოვილის ჯიბეებიანი

წინსაფარი ეკეთა – გახამებული და სუფთა. ლენის წინ ღოინჯშემორტყმული იდგა და გაბრაზებული უბღვერდა.

და როცა დაილაპარაკა, ლენიმ საკუთარი ხმა გაიგონა.

– რამდენჯერ გაგაფრთხილე, რომ ჯორჯისთვის დაგეჯერებინა, – უთხრა მან, – ის ისეთი საუცხოო ადამიანია და შენთვის მხოლოდ კარგი უნდა. მაგრამ შენ ეს არ განადვლებს. ყოველთვის რაღაცას აშავებ.

– ვცდილობდი, დეიდა კლარა, – მიუგო ლენიმ, – ძალიან ვცდილობდი, მაგრამ არაფერი გამომივიდა.

– შენ ჯორჯზე სულ არ გიფიქრია, – განაგრძობდა ქალი ლენის ხმით, – ყოველთვის კეთილად გეპყრობოდა. ერთი ცალი ღვეზელი რომ ჰქონოდა, ნახევარს შენ გაძლევადა, ზოგჯერ ნახევარზე მეტსაც კი. თუ კეტიჩუპი ექნებოდა, მთლიანად შენ გითმობდა.

– ვიცი, – უთხრა ლენიმ შესაბრალისად, – ვცდილობდი, დეიდა კლარა, ძალიან ვცდილობდი.

– შენ რომ არა, – გააწყვეტინა ქალმა, – დარდიც არ ექნებოდა არაფრის. აიღებდა თავის გასამრჯელოს, წავიდოდა და ბორდელში ან საბილიარდოში დახარჯავდა. მაგრამ შენთვის უნდა მიეხედა.

ლენიმ დარდისგან ამოიკვნესა.

– ვიცი, დეიდა კლარა. წავალ მთებში, მოვძებნი გამოქვაბულს, იქ ვიცხოვრებ და ჩემ გამო ჯორჯი შარში აღარ გაეხვევა.

– შენ სულ ამას იმეორებ, – უთხრა ქალმა მკვახედ, – ყოველთვის ამას ამბობ, არადა, კარგად იცი, ნაბიჭვარო, რომ არსად წამსვლელი არ ხარ. ყოველთვის ფეხებში გამოედები და ჯორჯს სისხლს გაუშრობ.

– მაგრამ მე შემიძლია წავიდე. ჯორჯი მაინც აღარ მომცემს კურდღლების მოვლის უფლებას, – უთხრა ლენიმ.

დეიდა კლარა გაუჩინარდა და ლენის თავიდან ახლა გიგანტური კურდღელი ამოძვრა, მის წინ უკანა ფეხებზე მოკალათდა, ყურები ააქიცინა და ცხვირი მოიჭმუნხა. კურდღელმაც ლენის ხმით დაილაპარაკა.

– კურდღლების მოვლაო? – უთხრა ამრეზით, – შეშლილო ნაბიჭვარო, კურდღლის ფეხის ფრჩხილადაც არ ღირხარ. დაგავიწყდება და მშვირებს დაყრი. აი, ეგ იქნება შენი მოვლა. და მერე ჯორჯი რას იფიქრებს?

– არ დამავიწყდება, – მიუგო ლენიმ ხმამაღლა.

– დაგავიწყდება, – დაიჟინა კურდღელმა, – იმ ჟანგისანი ლურსმნების ღირსიც კი არ ხარ, ჯოჯოხეთში რომ ჩაგასობენ. ღმერთია მოწამე, ჯორჯმა ყველაფერი გააკეთა, ჭუჭყიდან რომ ამოეთრიე, მაგრამ რა აზრი აქვს. თუ ფიქრობ, რომ ჯორჯი კურდღლების მოვლის უფლებას მოგცემს, მაშინ კიდე უარესად გაგიფრენია. ამის უფლებას არ მოგცემს. ჯოხით ისე გცემს, რომ სულს ამოგხდის.

– ჯორჯი ამას არ იზამს, – მრისხანედ გაეპასუხა ლენი, – ამას არაფრით არ იზამს. მე ჯორჯს იმ დროიდან ვიცნობ – უკვე დამავიწყდა კიდეც, რა დროიდან – და ჯოხით არასდროს ვუცემივარ. ის კარგად მეპყრობა. ჯორჯი ბოროტი არ არის.

– ჯოხით გცემს, – შეუტია კურდღელმა, – ჯერ ცემით სულს ამოგხდის, მერე დაგტოვებს და წავა.

– არ იზამს, – იყვირა ლენიმ ხმამაღლა, – ამას არ იზამს. მე ვიცნობ ჯორჯს. ჩვენ სულ ერთად ვართ.

– მიგატოვებს, შეშლილო ნაბიჭვარო, – არ ეშვებოდა კურდღელი, – მართო დაგტოვებს. შეშლილო ნაბიჭვარო.

ლენიმ ყურებზე ხელი აიფარა.

– არა, არ მიმატოვებს. გეუბნები, არ მიმატოვებს, – და შეჰყვირა, – ოჰ, ჯორჯ, ჯორჯ, ჯორჯ.

ჯორჯი ბუჩქებიდან გამოვიდა და კურდღელი თვალის დახამხამებაში ლენის თავში ჩაბრუნდა.

– რა ჯანდაბა გაყვირებს? – ხმადაბლა უთხრა ჯორჯმა.

– არ მიმატოვებს, ხომ, ჯორჯ? ვიცი, რომ არ მიმატოვებს, – ლენი ფეხზე წამოხტა.

ჯორჯი ცივად მიუახლოვდა და მის წინ ჩამოჯდა.

– არა.

– ვიცოდი, – დაიყვირა ლენიმ, – შენ ასეთი არ ხარ.

ჯორჯი ღუმდა.

– ჯორჯ.

– ჰო.

– კიდე ერთი დანაშაული ჩავიდინე.

– ამას უკვე მნიშვნელობა აღარ აქვს, – უთხრა ჯორჯმა და ისევ გაჩუმდა.

მზის სხივი მხოლოდ ყველაზე მაღალ ქედებს ეცემოდა. ჩრდილობი ხეობაში ლურჯი და ბუნდოვანი იყო. შორიდან ადამიანების ხმა ისმოდა, ერთმანეთს ეძახდნენ. ჯორჯმა თავი მიაბრუნა და მიაყურადა.

– ჯორჯ, – უთხრა ლენიმ.

– ჰო.

– ჯანდაბაში არ გამაგზავნი?

– ჯანდაბაში?

– ჰო, როგორც ყოველთვის. აი, ისე, «შენ რომ არა, ავიღებდი ჩემს ორმოცდაათ დოლარს...»

– ღმერთო ჩემო, ლენი! არაფერი არ გახსოვს, რაც ხდება, მაგრამ ჩემს ყოველ სიტყვას იმახსოვრებ.

– არ იტყვი?

ჯორჯმა როგორღაც თავი ხელში აიყვანა და უსიცოცხლო ხმით უთხრა:

– მარტო რომ ვიყო, მარტივად ვიცხოვრებდი.

ჩამქრალი, უემოციო ხმა ჰქონდა.

– ვიშოვნიდი სამსახურს და შარში არ გავხეხვოდი.

ჯორჯი გაჩუმდა.

– განაგრძე, – უთხრა ლენიმ.

– და თვის ბოლო რომ მოვა... როდესაც თვის ბოლო მოადწევდა, ავიღებდი ჩემს ორმოცდაათ დოლარს... და ბორღელში წავიდოდი, – ისევ გაჩუმდა.

ლენი მოთმინებით შეჰყურებდა.

– განაგრძე, ჯორჯ. მე ჯანდაბაში არ გამაგზავნი?

– არა, – მიუგო ჯორჯმა.

– შემიძლია წავიდე, – უთხრა ლენიმ, – აი, იმ მთებში წავალ და გამოქვაბულს მოვძებნი, შენ თუ არ გჭირდება.

– არა, – მიუგო ჯორჯმა მშვიდად, – მინდა, რომ ჩემთან დარჩე.

– მომიყვი, როგორც ადრე მიყვებოდი ხოლმე, – მარჯვედ შეაგება ლენიმ.

– რა მოგიყვებ?

– სხვა ბიჭებზე და ჩვენზე.

– ჩვენნაირ ბიჭებს ოჯახები არ ჰყავთ, – უთხრა ჯორჯმა, – მცირე გასამრჯელოს მიიღებენ თუ არა, მაშინვე გაანიავენ. დედამიწის ზურგზე არავინ ჰყავთ ხმის გამცემი...

– მაგრამ ჩვენ არა, – წამოიყვირა ლენიმ მხიარულად, – ჩვენზე თქვი, ჯორჯ.

ჯორჯი ცოტა ხნით დადუმდა.

– მაგრამ ჩვენ არა.

– იმიტომ რომ...

– იმიტომ რომ მე შენ მყავხარ და...

– და შენ მე. ჩვენ ერთმანეთი გვყავს და ყოველთვის ვზრუნავთ ერთმანეთზე, – აღტაცებით წამოიყვირა ლენიმ.

მდელოზე სადამოს სუსტმა ნიავმა დაჰბერა, ფოთლები აშრიალდა და ნიავის ტალღებმა მწვანე გუბურის ზედაპირს გადაურბინა. ადამიანების ხმა ისევ გაისმა, ამჯერად უფრო მკაფიოდ, ვიდრე წინაზე.

ჯორჯმა შლაპა მოიხადა.

– ქუდი მოიხადე, ლენი, – უთხრა ჯორჯმა ენის ბორძიკით, – დღეს მშვენიერი ამინდია.

ლენიმ მორჩილად მოიხადა ქუდი და მის წინ, მიწაზე დადო. ხეობაში მოლურჯო ჩრდილი იდგა, სწრაფად ბინდდებოდა. ქარმა ბუჩქების ტკაცატკუცის ხმა მოიყოლა.

– მოყვი, როგორ იქნება, – უთხრა ლენიმ.

ჯორჯი შორეულ ხმებს უგდებდა ყურს. სახე დაძაბული ჰქონდა.

– მდინარის მიღმა იყურე, ლენი. მე მოგიყვები და შენ კი მთელ ამ სურათს დაინახავ.

ლენიმ თავი მიაბრუნა და გუბურის მიღმა, გაბილანის მთის ფერდობებისკენ დაიწყო ცქერა.

– პატარა რანჩო გვექნება, – განაგრძო ჯორჯმა, გულის ჯიბეში ჩაიყო ხელი და კარლსონის ლუგერი ამოიღო. ჩახმახი შემართა და თოფშემართული ხელიც ლენის ზურგსუკან, მიწაზე ჩამოდო. ლენის

კეფას დააკვირდა, იმ ადგილს, სადაც ხერხემალი და თავის ქალა უერთდებოდა ერთმანეთს.

მდინარის მხრიდან კაცის ხმა მოისმა, რომელსაც მეორე იმწამსვე გამოეპასუხა.

– განაგრძე, – უთხრა ლენიმ.

ჯორჯმა იარაღი ასწია, მაგრამ ხელი აუკანკალდა და მიწაზე ჩამო-
დო.

– განაგრძე, – გაუმეორა ლენიმ, – როგორ იქნება, როგორი მიწა გვექ-
ნება.

– ძროხა გვეყოლება, – უთხრა ჯორჯმა, – შეიძლება გოჭები და წიწი-
ლებიც გვყავდეს... იონჯას პატარა ნაკვეთიც გვექნება...

– კურდღლებისთვის, – დაიყვირა ლენიმ.

– კურდღლებისთვის, – გაიმეორა ჯორჯმა.

– და მე მოვუვლი კურდღლებს.

– შენ მოუვლი კურდღლებს.

ლენი ბედნიერებისგან ხითხითებდა.

– და ვიცხოვრებთ და შევჭამთ ამ მიწის დოვლათს...

– ჰო.

ლენიმ თავი მიაბრუნა.

– არა, ლენი, წინ იყურე, მდინარის გადაღმა და მთელ სურათს და-
ინახავ.

ლენი დაემორჩილა. ჯორჯმა იარაღს დახედა.

ჯორჯი შებრუნდა და ბუჩქნარისკენ გაიხედა – ფეხის ხმა ახლოვდე-
ბოდა.

– განაგრძე, ჯორჯ. ამას როდის ვიზამთ?

– მალე.

– მე და შენ.

– შენ... და მე. ყველა კარგად მოგექცევა. უსიამოვნებები არ გექნება.
არავინ არავის არაფერს დაუშავებს და არც წაართმევს.

– მეგონა ჩემზე გაბრაზებული იყავი, ჯორჯ, – უთხრა ლენიმ.

– არა, – მიუგო ჯორჯმა, – არა, ლენი, არ ვარ შენზე გაბრაზებული.
არც არასდროს ვყოფილვარ. მინდა, რომ ეს იცოდე.

ხმები უკვე ძალიან ახლოს ისმოდა. ჯორჯმა თოფი ასწია და ხმებს მიუგდო ყური.

– გთხოვ, ახლავე, – შეეხვეწა ლენი, – ახლავე წავიდეთ იმ ადგილას.

– წავალთ, ახლავე წავალთ. მე... ჩვენ...

ჯორჯმა თოფი ასწია, შეიმაგრა და ლენის კეფასთან ახლოს მიუტანა ლულა. ხელი უცახცახებდა, მაგრამ სახე ჰქონდა მტკიცე და ხელიც დაიმორჩილა. სასხლეთს გამოჰკრა. გასროლის ხმა მთებს მისწვდა და ექოებად დაბრუნდა უკან. ლენი დაიკრუნჩხა, შემდეგ კი ნელ-ნელა გადაწვა წინ, ქვიშაზე, არც კი განძრეულა.

ჯორჯს შეაჟრჟოლა, იარაღს დახედა, შემდეგ კი უკან, ძველი ნაკვერჩხლების გროვისკენ მოისროლა.

ბუჩქები გაივსო შეძახილებითა და ფეხის ხმით.

– ჯორჯ, სად წახვედი, ჯორჯ? – სლიმი იყო.

ჯორჯი გაქვავებული იჯდა და თავის მარჯვენა ხელს დაჰყურებდა, ცოტა ხნის წინ რომ იარაღი მოისროლა. კაცების ჯგუფი მდელოზე გამოვარდა, ქარლი მოუძლოდათ.

– მორჩა! ესეც ასე!

მიუახლოვდა და ლენის დახედა, შემდეგ კი ისევ ჯორჯს მიუბრუნდა.

– პირდაპირ კეფაში, – უთხრა ჩუმად.

სლიმმა კი მაშინვე ჯორჯისკენ გასწია და მის წინ დაჯდა, მასთან ძალიან ახლოს.

– ხდება ხოლმე, – უთხრა სლიმმა, – ზოგჯერ ასეთი რამის გაკეთება გიწევს ადამიანს.

– როგორ გააკეთე? – კარლსონი თავზე წამოადგა.

– უბრალოდ გავაკეთე, – უთხრა ჯორჯმა დაქანცული ხმით.

– ჩემი თოფი ჰქონდა?

– ჰო, შენი თოფი ჰქონდა.

– იარაღი წაართვი და ესროლე?

– ჰო, – ჯორჯი თითქმის ჩურჩულებდა. დაჟინებით ჩაშტერებოდა თავის მარჯვენა ხელს, რომლითაც ცოტა ხნის წინ იარაღი ეჭირა.

სლიმმა ჯორჯს იდაყვში წაავლო ხელი.

– წამოდი, ჯორჯ, მე და შენ წავიდეთ და დავლიოთ. – ფეხზე ადგო-
მაში დაეხმარა, ჯორჯი არ შეწინააღმდეგებია.

– დავლიოთ.

– სხვა გზა არ გქონდა, ჯორჯ, – უთხრა სლიმმა, – გეფიცები, სხვა გზა
არ გქონდა. წამოდი, წავიდეთ.

და ბილიკით გზატკეცილისკენ წაიყვანა.

ქარლიმ და კარლსონმა თვალი გააყოლეს.

– ამათ რა ადარდებთ? – იკითხა კარლსონმა.